

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

IRAKLI TÜRKMEN ŞAİR ADNAN KASAPOĞLU’NUN ŞİİRLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME
(YAPI, TEMA VE MODERN TÜRK ŞİİRİNİN ETKİSİ)

BARZAN ABDULSAMAD

2501181634

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ FIRAT KARAGÜLLE

İSTANBUL-2021

ÖZET

Bu çalışma, Iraklı çağdaş Türkmen şair Adnan Kasapoğlu'nun şiirlerini izlek ve yapı bakımından inceleyerek bu şiirlerdeki modern Türk şiirinin etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Anadilde eğitim görme fırsatına sahip olamayan pek çok Iraklı Türkmen şairler için Türkiye'deki yazarları takip edip kendi şiirlerini kurmaya çalışmaları aynı zamanda onların anadilde eğitim yolu olmuştur. Şairin en önemli becerilerinden biri dil becerisidir, Kasapoğlu da Türkiye Türkçesini kitap ve sözlüklerden öğrenmiş, şiirlerini yazarken düzgün bir Türkçe kullanarak kaleme almaya çalışmıştır. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde şairin hayatı, edebî şahsiyeti ve hakkındaki değerlendirmeler üzerinde duruldu. İkinci bölümünde Kasapoğlu'nun şiirlerindeki izlek ve yapı incelendi. Üçüncü bölümde ise Kasapoğlu'nun şiirinde Türk şiirinin etkisi ele alındı. Ayrıca çalışma kapsamında şairle yaptığımız röportaj incelemenin daha sağlıklı yapılmasına olanak sağlamıştır. Sonuç olarak çalışmanın bütünü dikkate alındığında Kasapoğlu'nun edebî kimliği ve poetikası ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Irak Türkmenleri, Türkmen Edebiyatı, Türkçe, Modern Türk şiiri, Horyat.

ABSTRACT

In this study, while examining the poems of the Iraqi contemporary Turkmen poet Adnan Kasapoğlu in terms of theme and structure, we also tried to reveal the effects of Turkish poetry on the poet's poetry. Since most Iraqi Turkmen poets do not have the opportunity to receive education in their mother tongue, they try to make up for this lack of education by following the authors in Turkey and writing their own poetry. One of the poet's most important skills is language skills, Kasapoğlu also learned Turkish from books and dictionaries, and tried to write his poems using proper Turkish. In this context, in the first part of the study, the poet's life, literary personality and general literature were emphasized. In the second part, we examined the theme and structure in Kasapoğlu's poems, and in the third part, we discussed the influence of Turkish poets in Kasapoğlu's poetry. In addition, the interview we made with the poet within the scope of the study allowed the analysis to be done more healthily. Considering the whole of the study, Kasapoğlu's literary identity and poetics were revealed.

Keywords: Iraqi Turkmen, Turkmen Literature, Turkish, Turkish poetry, Khoryat.

ÖN SÖZ

Tarihî seyir içerisinde Irak Türkmen edebiyatı Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze kadar Türk edebiyatının bir parçası olmuş, icra edilen ürünler söz konusu edebiyatın izlerini taşımaya devam etmiştir. Osmanlı'nın çekilmesinden önce Irak coğrafyasında ortaya konulan edebî ürünler, divan edebiyatı çerçevesinde eğlendirilir. Sınırlar çizilmiş olsa da Irak Türkmen edebiyatı, Türk edebiyatının bir parçası olmaya devam etmiştir.

Günümüzde Türkiye'yle komşu statüsünde bulunan Irak Türkmenleri/Türkleri ile Türkiye Türkleri benzer örf-âdet, yaşam tarzı ve kültüre sahiptir. Bu bağlamda Türkmenler tarafından icra edilen edebiyatta da Türk edebiyatının izlerini bulmak mümkündür. Dolayısıyla Türkiye dışındaki Türk edebiyatlarının Türkiye'deki akademik çalışmalar içerisinde değerlendirilmesi oldukça isabetlidir. Çağdaş Türkmen şair Adnan Kasapoğlu da Irak Türkmen edebiyatının yetiştirdiği en önemli şairlerden biridir. Türkmen camiasında itibarlı bir konuma sahip olan Kasapoğlu, Türkçe eğitim almamasına rağmen şiirlerini düzgün bir Türkçeyle kaleme almaya çalışmış, söz konusu edebiyata nadide eserler sunmuştur.

Çalışmamızda Kasapoğlu'nun *Gel*, *Sitem* ve *Üçüncü Simge* adlı eserlerinin yapı, izlek ve modern Türk şiirinin etkisi çerçevesinde incelenmesinden yola çıkarak edebî kişiliği ve poetikasını ortaya koymaya çalıştık. Ayrıca Kasapoğlu'yla yapılan röportaj çalışmanın daha sağlıklı şekilde ilerlemesine imkân tanımıştır. Bunun yanında şair hakkında yapılan akademik ve popüler yayınlar çalışmanın önemli kaynakçaları arasında yer almaktadır.

Çalışmanın Giriş bölümünde, Irak Türkmen edebiyatı hakkında genel çerçevede bilgi verilmiş ve bunun Türk edebiyatındaki yeri ortaya konulmuştur.

Birinci bölümde, şairin hayatı ve edebî kişiliği ortaya konulmuş, eserleri hakkında bilgiler sunulmuştur.

İkinci bölümde, Kasapoğlu'nun şiirleri incelenmiştir. Bu bağlamda şairin kullandığı izlekler ortaya konulmuş, Kasapoğlu şiirinin bireysel ve toplumsal yönü incelenmiştir. Ayrıca şiirinin yapısal özellikleri üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Kasapoğlu'nun etkilendiği Türk şairlerinin onun şiirinin kuruluşunda ne derecede belirleyici olduğu ortaya konulmuştur.

Çalışma, Irak Türkmen edebiyatının son dönemlerde yetiştirdiği en önemli kalemlerden Adnan Kasapoğlu'nun daha iyi tanınması ve anlaşılması için bizce bir eksikliği giderecek ve Türk edebiyatı alanına katkı sağlayacaktır.

Son olarak çalışma sürecini desteklerini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Fırat Karagülle'ye, yardımları için Adnan Kasapoğlu'nun şahsı ve ailesine teşekkürleri borç bilirim.

Barzan Abdulsamad

İstanbul 2021

İçindekiler

ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
ÖN SÖZ.....	III
Giriş-Irak Türkmen Edebiyatı.....	1
I. Bölüm: Kasapoğlu'nun Hayatı ve Edebî Şahsiyeti.....	5
1. 1. Hayatı	5
1.2. Edebî Şahsiyeti	6
1.3. Hakkında Yapılan Çalışmalar	13
II. Bölüm: Şiirlerin Yapı ve İzlek Bakımından İncelenmesi	16
2.1. Yapı.....	16
2.1.1. Nazım Birimi.....	17
2.1.2. Nazım Şekli	20
2.1.3. Ahenk Unsurları.....	31
2.1.3.1 Ölçü.....	32
2.1.3.2. Kafiye-Redif.....	35
2.1.3.3. Aliterasyon-Asonas-Kelime/Mısra Tekrarları.....	39
2.1.4. Dil ve Anlatım Özellikleri	42
2.2. İzlek	51
2.2.1. Milli Kimlik ve Türkmen Davası	51
2.2.2. Sosyal Adaletsizlik ve Toplumsal Yozlaşma	61
2.2.3. Vatan-Millet Sevgisi	67
2.2.4. Ana Dili “Türkçe” Sevgisi	78
2.2.5. Aile	82
2.2.6. Dinî İnanç.....	88
2.2.7. Emek Övgüsü.....	92
2.2.8. Aşk	94
2.2.9. Dostluk	104
3. Bölüm: Adnan Kasapoğlu'nun Şiirinde Modern Türk Şiirinin Etkisi.....	108
Sonuç	132
Kaynakça	135

Giriş-Irak Türkmen Edebiyatı

Türk edebiyatı, köklü bir geçmişe sahip ve sınırları oldukça geniş olan bir edebiyattır. Tarihî seyir içerisinde Türk edebiyatı farklı coğrafyalarda kurulan Türk devletlerine paralel olarak çok değişik tesirler altında meydana getirilmiştir.

Türkiye dışındaki Türk edebiyatları, Türk edebiyatı kapsamında değerlendirilir. Tarih boyunca farklı coğrafi konumlarda yaşamış olan Türkler, günümüzde farklı isimler altında devletler kurmuştur. Türkiye, Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde farklı lehçe ve şivelerde Türk dili konuşulur ve edebiyat bu dilde icra edilir.

Bu bağlamda günümüzde bir devlete sahip olmayan ancak diline sahip çıkan ve edebî geleneğini sürdüren toplumlar da vardır. Irak Türkmenleri (Türkleri) Osmanlı Devleti'nin Irak topraklarından çekilmesinden sonra dil, kültür ve edebiyatlarını korumak için bir mücadele girişiminde olmuşlardır.¹ Irak'ın Kerkük, Erbil ve Musul çevrelerinde yaşayan Türkmenlerin nüfusu 2-3 milyon arasındadır. "Irak'ta yüzyıllardan beri varlık gösteren Türkmen toplumu, köklü geçmişine, ülkede bıraktığı zengin tarihi ve kültürel mirasa, günümüzde bile hala canlılığını koruyan gelenek-görenek, folklor ve halk müziği ürünlerine rağmen, bilinçli veya bilinçsiz biçimde göz ardı edilmekte, varlıkları yok sayılmak istenmektedir. Irak'ta yıllardan beri ağır baskı ve zulüm altında inleyen Türkmenler, maruz kaldıkları soykırımlarına, asimilasyona ve olumsuz şartlara rağmen, millî kimliklerini, dillerini ve kültürlerini sürdürmüşlerdir."²

Türkmen edebiyatı Osmanlı Devleti'nin Irak topraklarından çekilmesinden önce müşterek edebiyat içerisinde değerlendirilir. "Irak Türkleri edebiyatı iki dönem halinde incelenir: 1- XX'nci Yüzyıldan Önceki Müşterek Edebiyat, 2- Muasır Edebiyat. XIV-XV'inci asırlar arasında gelişen Irak Türk edebiyatı, müşterek Türk edebiyatının bir parçası olarak kabul

¹ Muhsin Behçet Şakir, **Irak'ta 20. Asır Türkmen Edebiyatı**, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2008, s. 14-16.

² Suphi Saatçi, **Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri**, İstanbul, Ötüken, 2017, s. 13.

edilmekte ve bazı edebiyat tarihçileri tarafından Azerî edebiyatı diye adlandırılan sahanın içinde yer aldığı söylenmektedir. Nesîmî, Fuzûlî, Rûhi, Nevres-i Kadîm ve Ahdî gibi tanınmış şairler yanında, Ahdî'nin Gülşen-i Şuarâ adlı tezkiresinde zikredilen Mustafa Hakîkî bey, Karakoyunlu İbrahim Germî, Fikrî Bey, Ahmed-i Harîrî, Keşfî Bey, Hâlî Bey, Hüseyinî (Ahdî'nin amcası), Hâdimî, Derûnî, Abdu'ddelil Zimmetî, Rızâî (Ahdî'nin büyük biraderi), Rindî (Ahdî'nin amcasının oğlu), Şemsî (Ahdî'nin babası), Zâyîî, İlmî, Zihnî, Âteşî ve Fazlî (Fuzûlî'nin oğlu) gibi şairlerin hepsi Bağdat ve çevresinde yaşamış ve bu bölgenin dil hususiyetlerine büyük ölçüde sadık kalarak eserler vermişlerdir.”³

Bugünkü Irak topraklarında yüzyıllardır yaşayan Türkmenlerin de kendine has bir kültürleri vardır. Türkmen milletin sanatı, edebiyatı, tarihi ve kültürü günümüzde de özelliğini korumuştur. Irak Türkmen edebiyatı 20. yüzyılın başlangıcına kadar divan edebiyatının etkisi altında olmuştur. En önemli temsilcisi Fuzuli'den sonra en büyük Türkmen şairi olan Hicri Dede'dir. Irak devleti kurulduktan sonra Türkmenler, Türkiye'den siyasi bakımdan ayrılmakla birlikte, kültürel açıdan Türkiye'den kopmamışlardır. Eğitim ve kültürel haklardan mahrum olmakla birlikte, yaşadıkları Irak'ta milli varlıklarını sürdürmeye çalışmışlardır.

“1918'den sonra Anadolu'da yaşayan Türklerden kendi istekleri dışında uzaklaşmak zorunda bırakılan Irak Türkleri, eski şiir geleneğinin devamı niteliğindeki bir tarzla yeni mahsuller vermeye devam etmişlerdir. Zira 1918 tarihinden sonra bugünkü Türkiye sınırları dahilinde Batı tesirinde kalan edebiyat, yeni ekollere bağlı olarak çeşitli tarzlarda gelişimini sürdürmüştür. Oysa Irak Türkleri çok bağlı oldukları Türk âleminde koparılanın verdiği üzüntü ve çaresizlikle Türk geleneğine bağlı anlayışlara, değerlere belki de bu çaresizlikten kaynaklanan şevkle sıkı sıkıya bağlı kalarak bir umut ışığı aramışlar ve tepkilerini bu şekilde dile getirmeye çalışmışlardır.”⁴

Bu bağlamda Irak Türkmen edebiyatı geleneksel tarza bağlı kalarak icra edilmiştir. “Konuları bakımından birtakım yenilikler ihtiva eden Irak Türkmen edebiyatı çağdaş bir görünüm

³ Metin Akar, Sebahat Deniz, Fahrünnisa Bilecik, **Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatı**, İstanbul, Yesevi Yayıncılık, 1994, s. 189.

⁴ Ziyat Akkoyunlu, “Irak Türkleri Edebiyatı”, **Türk Dünyası El Kitabı**, No: A-23, 1992, s. 586-597.

kazanmaktadır. Şairler, yazarlar zaman zaman sözlü geleneğin unsurlarından yararlanmakta, özellikle şiirde eski tarzın üzerinde yeni bir temel oluşturmaya çalışmaktadır. Örnek olarak yüzyıllardan beri âdeta Türkmen edebiyatının bu bölgede sembolü olan horyatlar yeni bir üslûpla çok daha değişik örneklerini vermektedir.”⁵

Irak Türkmen şiiri, Nesrin Erbil (1934) ve Salah Nevres'in (1941) şiirleriyle altmışlı yılların sonlarına ve yetmişli yılların ortalarına doğru çağdaşlık anlayışını yansıtabilmiştir. Bu şairlerden Nesrin Erbil'in şiir çalışmaları kısa sürmüştür; şair evlendikten sonra adeta elini ayağını şiirden çekmiş, Salah Nevres ise eski üretkenliğini şiirde sürdürmeye tek başına çabalamıştır.

“Irak'taki Türkmen edebiyatı çok zor yollardan geçerek, varlığını sürdürebilmiştir. Türkçeye uygulanan ağır sansür, edebiyat ile ilgili yayınların azlığı ve Baas Partisi'nin çok sıkı denetimi gibi, olumsuz şartlara rağmen, Türkmen şair ve yazarları, edebî ürünlerini vermeye çalışıyorlar. Hatta elverişsiz ve çok sıkıntılı yayın hayatına, rağmen ortaya konan edebiyat ürünler, küçümsenmeyecek ölçülerde zenginlik ve üstün bir seviye gösterir.”⁶

1980 yıllarından başlayarak yayın ve basımdaki tüm sıkıntı ve kısıtlılara rağmen Türkmen şiiri geniş ufuklara açılarak, öz pınarından içmeye devam etmiş ve kendi çağdaş şiirini yaratabilmiştir.

Yaratılan şiir içeriği, ahengi ve motifleriyle Irak Türkmen toplumunun gerçeğini 1980 ve sonraları yazılan sayısız şiirlerde gösterilebilmiştir.

Bu dönemin en büyük özelliği daha önceleri edebiyat yaşamlarını okulsuzluk ve birçok nedenlerden dolayı Arapça ile sürdüren aydınların (Kahtan Hürmüzlü, İsmail İbrahim, Nusret Merdan, Hamza Hamamcı gibi) Türkçeye yönelmeleridir. Ayrıca bu dönemde şiirin yanı sıra öykü, piyes ve deneme alanlarında başarılı yapıtlar ortaya konulmuştur. 1980 ve sonrası yıllarda yaratılan çağdaş Türkmen şiiri, bir uyanış içindedir. Artık kendi kozası içinden dışa

⁵ Hamza Zülfikar, “Çağdaş Irak Türkmen Şiiri ve Şairleri”, **Türk Dili Dil ve Edebiyatı Dergisi**, No: 531, 1996, s. 727-773.

⁶ Suphi Saatçi, “Irak Çağdaş Türkmen Edebiyatı'nın Örnekleri”, **Türk Dili Dergisi**, No:615, 2003, s.249-264.

açılma eğilimi, isteğini ve başarısını çoktan göstermiş bulunmaktadır. Bunun kuşkusuz bunun en büyük nedeni, Türkmen aydınlarının, her şeyden önce Irak rejiminin tüm Araplaştırma politikalarına, yaşanan tüm yıkım ve asimilasyonlarına rağmen dillerine sahip çıkmalarından gelmektedir. Bugün Irak'ta Türkmen şairler kültürel alanda tüm yıkım ve yok edilme planlarına rağmen şiirleriyle de bir var olma savaşı vermektedirler. Iraklı Türkmen şair Adnan Kasapoğlu da Irak Türkmen edebiyatının son dönemde yetiştirdiği önemli şairler arasındadır.

I. Bölüm: Kasapoğlu'nun Hayatı ve Edebî Şahsiyeti

1. 1. Hayatı

Iraklı Türkmen şair Adnan Kasapoğlu, 1952'de Irak'ın Kerkük kentine bağlı Altunköprü kasabasında dünyaya gelmiştir. Türkmen edebiyatı üzerine biyografik araştırmalar yapan Ata Terzibaşı'nın verdiği bilgilere göre şair anne tarafından ve babasının annesi tarafından Erbilli bir aileye mensuptur. Şair ilkokulu Altunköprü İlkokulu'nda, orta öğretimini önce Hilla'da Mahavil Akşam Ortaokulu'nda, sonra da Erbil Ticaret Lisesi'nde tamamlamıştır. Kasapoğlu eğitimini tamamen Arapça almış ve Türkiye Türkçesini sözlüklerden öğrenmiştir. Anadilde eğitim görme olanağına sahip olmayan şair, bireysel çabalarla günümüz Türkçesini öğrenerek bunu en iyi şekilde kullanmaya çalışmıştır.

Adnan Kasapoğlu, liseden mezun olduktan sonra Erbil Elektrik İdaresi'nde muhasebeci olarak çalışmış ve buradan emekli olmuştur. Kasapoğlu, muhasebeciliğinin yanı sıra birçok farklı alanda görev yapmıştır. Bu görevlerden bazıları şunlardır: Milli Türkmen Partisi Siyasi Bürosu Enformasyon Sorumlusu, Türkmeneli Enformasyon Sorumlusu (geçici bir süre), Türkmeneli Radyo ve Televizyonu Genel Müdürü, Türkmen Kardeşlik Ocağı (TKO) Enformasyon Sorumlusu olarak *Kardeşlik* gazetesi imtiyaz sahipliği, Birinci Türkmen Kurultayı Şura Sekreteri (1997), vekâleten Irak Türkmen Cephesi (ITC) Enformasyon Daire Başkanı, Irak Edebiyatçı ve Yazarlar Birliği Üyesi, Türkmen Kardeşlik Ocağı (TKO) Yönetim Kurulu Üyesi, *Kardeşlik* dergisinin imtiyaz sahibi, Türkmeneli Radyosu Genel Yayın Yönetmeni (2000-2004 yılları), Kerkük Televizyonu'nda sunuculuk ve çevirmenliktir. Şair, 1 Temmuz 2017 tarihinde Erbil Elektrik İdaresi'ndeki resmî görevinden emekliye ayrılmıştır.

Kasapoğlu'nun aldığı görevlere bakıldığında onun daima Türkmen davasının içinde olduğu anlaşılmaktadır. Kasapoğlu sadece şiirlerinde değil, gazetelerde yazdığı köşe yazılarında da milletin sorunları üzerinde durmuş, millî kaygılar ve gayelerle yazılar yazmıştır.

Kasapoğlu'nun 4'ü kız, 2'si erkek 6 evladı vardır. 1995'te kalp krizi geçirmiş ve açık kalp ameliyatı olmuş şair, Ağustos 2004 yılında Türkmen Kardeşlik Ocağı Erbil Şubesi'nde

geçirdiği beyin kanamasından sonra bir daha şiir ve horyat yazamamıştır. Kasapoğlu, yaşamını Erbil’de sürdürmekte olup oğluyla beraber işlettiği Erbil Kayseri Çarşısı’ndaki kuyumcu dükkânında iş hayatına devam etmektedir.

1.2. Edebî Şahsiyeti

Adnan Kasapoğlu, 1965’te çocuk tekerlemeleriyle edebiyat sahasına girmiş, ilk şiirlerini *Kardeşlik* dergisinde yayımlamıştır.⁷ Irak’taki Çağdaş Türkmen edebiyatına ayak uydurarak edebiyat alanında şiire merak saran Kasapoğlu, yapı bakımından şiirlerini çoğunlukla hece ve serbest ölçüyle kaleme almış, yazdığı şiirlerde toplumsal temalara ağırlık vermiştir. “Kendi yaşadığı veya gönlünde yaşattığı özel olayları geniş hayal unsurlarıyla birleştirerek etkili biçimde umumileştirmeye çalışmıştır.”⁸ Türkmen şair Kasapoğlu, 1967 yılından itibaren şiirlerini *Kardeşlik*, *Birlik Sesi* ve *Kerkük* dergileriyle *Yurt*, *Türkmeneli* Gazetesi ve *Kardeşlik* Bülteni’nde yayımlamıştır. Kasapoğlu ayrıca *Türkmeneli* gazetesi ve *Kardeşlik* bülteninde 66’ya yakın köşe yazısı yazmıştır. 1997-2001 yılları arasında “Türkmenevi ve Pencere” başlıkları altında yazdığı köşe yazılarında Irak’taki Türkmenlerin o dönemde yaşadığı siyasi ve sosyal sorunları gündeme getirerek, mensubu olduğu milletin sıkıntılarını dile getirmeyi amaç edinmiştir. Dolayısıyla Kasapoğlu sadece şiirinde değil, yazılarında da Irak’taki Türkmen davasına hizmet etmeyi şuurlu bir eylem olarak görmüştür.

Irak Türkmenlerinin sözlü kültür sembolü ve milli şiir türü olan horyat, Kasapoğlu’nu derinden etkilemiştir. Zira Kasapoğlu’nun şiiri sevmesindeki en önemli faktör horyatlar olmuştur. İlk annesinden dinlediği bu şiir türünün üzerindeki etkiyi şöyle anlatmaktadır: “Annemin öksüzlüğü, yalnızlığı, yuvasına bağlılığı ve çocuklarına karşı sevgisinden kaynaklanan duygusallığı onun en içli ninni, horyat ve manileri ezbere bilmesine neden olmuştur. Şiir güzellik duygusunu, anlatılanın güzelliği kadar, anlatış ustalığının ürperti yarattığını bana sezdirenn annemin avunma vesilesi olan bu ninniler, benim de kalbimi

⁷ Adnan Kasapoğlu, “Birsın Ey Gün”, *Kardeşlik (El-İha’)*, Cilt: 9, No: 3, Bağdat, Temmuz 1969, s. 44.

⁸ Ata Terzibaşı, *Erbil Şairleri*, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2007, S. 264.

kaptırmış ve edebiyat dünyasında aldığım ilk ders olmuştur” (Kasapoğlu, 2001, s.3). Böylelikle Türkmen şair ilk şiir tecrübesini annesinin söylediği horyatlardan almış ve bu durum onun edebî zevk ve anlayışını belirlemiştir.

Adnan Kasapoğlu, kafiyeli ilk söz denemelerini 13 yaşındayken arkadaşları için yazmış ve bu durum onun için şiire bir başlangıç niteliğinde olmuştur. Bu ilk denemelerle ilgili kendisiyle yapılan bir röportajda şu bilgileri vermiştir: “13 yaşındayken Altunköprü’de arkadaşlarımın yanında, ‘Altunköprü cısrı, Cısır yanda kasırı’ ve ‘Hüseyin Beg’in hamamı, yanında var imamı’ dizelerini söyledim. Arkadaşlarım ‘bunlar şiirdir’ dedi. Benim annem ev hanımıydı, ancak çok horyat bilirdi ve ninni gibi okurdu. Ben de bundan çok esinlenirdim, arkadaşlarımın da söylediklerime şiir demesiyle, oturup yazmaya başladım. Bir kitabı dolduracak kadar şiir yazdım, ama hiçbirini kullanmadım. Şiir yazdığım dönemlerde 15-16 yaşlarındaydım”⁹. Erken yaşta şiir yazmaya başlayan Kasapoğlu, uzun yıllar bu uğraşına devam etmiştir. Buna karşın Kasapoğlu hazır olmadığı gerekçesiyle şiirlerini bir kitap halinde yayımlamayı uygun görmeyip uzun yıllar bunu ertelemiştir. Bu durumu şöyle anlatır: “İlk kez seksenli yıllarda şiirlerimi bastırmayı düşünmüştüm. Ama şartların edebî anlayış, milli prensip ve kişisel düşüncelerimle bağdaşmadığından ve içimdeki zor sınav korkusunu yenmediğimden henüz erkendir diye deneme hatasından kurtulmuştum. Koşullar geçerliliğini korurken, 1995’te geçirdiğim kalp krizi ve açık kalp ameliyatı beni yıldırıp ak mendil sallatamamıştı. Siyasi bunalımlar, ekonomik krizler ve uğrunda her şeyimi vermekten kaçınmadığım kutsal davamın yabancı ve asalaklara emanet edilerek göz göre göre katledilmesi bu kez beynimi sarsmıştı. Sarsıntıya da yenilmemeye gayret ederken, kader kör bıçağını gönlümün yarasında bilemeye başladı. Böylece, ‘görünen köy kılavuz istemez’ teslim olmaya mecbur kalarak şiirlerimin kayıplara karışmasını önlemek için bu kitabın bastırılmasını uygun gördüm” (Kasapoğlu, 2001, s. 3). Kasapoğlu sayfalarca şiir yazmasına rağmen bunları kitap haline getirecek kadar şairliğini yeterli bulmamıştır. Şair, şiirde nicelik yerine nitelik aramış, bu yüzden de kendini tam olarak hazır hissedene kadar şiirlerini kitap olarak yayımlamaktan çekinmiştir.

⁹ Çalışma için Adnan Kasapoğlu ile 10 Ekim 2019 tarihinde Erbil’de yapılan röportaj.

Türkmen şair Kasapoğlu, Türkçe eğitim almamıştır. Onun eğitim aldığı dönemde Irak'ta sadece Arapça eğitim verilmiştir, bundan dolayı da şair anadilinde eğitim görme olanağına sahip olamamıştır. Kasapoğlu ilk olarak 1990 yılında Kerkük Radyosu'nda sunuculuk yaptığı dönemde haberleri Türkçe okuyarak Türkçe öğrenimine (Latin alfabesi) ilk adımlarını atmıştır. 1993-1996 yılları arasında Irak'ta bulunan Türk Kızılay'ı ekibiyle beraber tercüman olarak çalışan Kasapoğlu, Türkçeye daha fazla aşina olma şansı yakalamıştır. Kasapoğlu Türkçeye hâkim olmasıyla ilgili hikâyesini şöyle anlatır: “Bir gün Adnan Terzi'nin yanına gittim, Mehmet Ömer Kazancı, İsmet Özcan ve Hüsam Hasret'le toplanmıştık. “San” adında bir şiir okudular. Doğrusu kelimenin anlamını bilmiyordum, Hüsam'a anlamını sordum. Gülümseyerek ‘bilmiyor musun? Zannetmek demek’ dedi. Ben de dedim ki, ‘bugünden itibaren bir yıl içinde ben Türkçeyi tamamen öğrenmezsem artık hiçbir şeye karışmam’. Ondan sonra sözlüğe bakmaya başladım ve hep Türkçe metinler okudum. Bugüne kadar da devam ediyorum.”¹⁰ Kasapoğlu kendi çabalarıyla Latin alfabeli Türkiye Türkçesini öğrenmiş bir şairdir, şiirlerine bakıldığında bunu iyi bir seviyede öğrendiği ve kullandığı görülür.

Ata Terzibaşı “başarılı sanat yapıtları” ortaya koyması bakımından onun şiiri hakkında “manzumelerinde kafiye değişikliğine özenen şairin, hece ve serbest stilde yazdığı gönül açıcı milli ve toplumsal eserleri yanında aşk duygularını terennüm eden lirik şiirleri de çekicidir. Bütün bunlar dil ve gramer bakımından kusursuz edebî sanat yapılarıdır.”¹¹ değerlendirmesinde bulunmuştur.

Şiirlerinde millet ve vatan sevgisi temalarının öne çıktığı şair, bu konulara daha hassasiyetle yaklaşan pek çok Türk şairinden etkilenmiştir. Namık Kemal, Mehmet Emin Yurdakul, Necip Fazıl Kısakürek, Bekir Sıtkı Erdoğan gibi şairlerin vatan, millet temalı şiirleri Kasapoğlu'nu cezbetmiştir. Türk şairlerden ilk olarak “Vatan” şairi ünlenmiş Namık Kemal'in eserlerini okuyan Kasapoğlu, onun “Ne Utanmaz Köpekleriz” adlı şiirinden çok etkilenmiştir. Kasapoğlu şiirinin son dönemine baktığımızda ise özellikle Cemal Safi'den etkilenmiştir. Kasapoğlu, Cemal Safi'yle yüz yüze görüşme imkânı da bulmuş ve *Sitem* adlı kitabında ona ithafen “Safi” adıyla bir şiir kaleme almıştır. Safi'den önce Kasapoğlu'nu daha

¹⁰ a.g. röportaj.

¹¹ Ata Terzibaşı, **a.g.e.**, 264.

çok milli temalar içeren şiirler etkilerken Safi'yle tanıştıktan sonra aşk temasına da yönelmiştir.

Kasapoğlu Cemal Safi'nin etkisinde yazdığı “Vurgun” şiirinin oluşum süreciyle ilgili aktardığı “kafiye'nin ne demek olduğunu orada anladım” ifadeleri şiirine dair bilgi veren bir başka anekdottur.¹² Kasapoğlu, Türkmen şairlerden Osman Mazlum, İsmail Serttürkmen, Salah Nevres, Rıza Çolakoğlu, Seyfeddin Biravcı, Mehmet Ömer Kazancı ve Nesrin Erbil gibi önemli şairleri okumuş ve takip etmiştir.

Irak Türkmenleri arasında başarılı bir şair olarak kabul edilen Kasapoğlu'nun şiirleri, birçok sanatçı tarafından bestelenmiştir ve severek dinlenen şarkılar haline gelmiştir. Örneğin “İlenme” adlı şiiri Yaşar Mışko tarafından bestelenmiş başarılı bir çalışmadır. Halk arasında “Eli Kırılısın” olarak bilinen şarkıda, bir Türkmen düğününün nasıl yapıldığı anlatılır. “Dolu Kalmaz” şiiri Murat Yaşar Mışko, “Dediler” şiiri Seyfi Azeri, “Gel” şiiri Mağdit Şeyhoğlu, “Mübarek Ramazan Ayı” şiiri Ercan Şahab, “Nakış Güzelle Allah” şiiri yine Yaşar Mışko ve “Çoban Kızı” şiirini de Sinan Köprülü bestelemiştir.

Türkmen şair Kasapoğlu'nun ilk kitabı “Gel”dir. Eser 2001’de Türkmen Kardeşlik Ocağı tarafından Erbil’de basılmıştır. Kasapoğlu ilk eserini, “İçli ninnileriyle bana dilimi öğreten ve edebiyatımızın anahtarı olan horyatı özendiren ilk öğretmenim annem ve kardeşim Dilşat Kasapoğlu'nun anısına” sözleriyle annesi ve erkek kardeşine ithaf etmiştir. Kasapoğlu kitabın ön sözünde Türkmenlerin edebiyatla ilişkisine dair değerlendirmeler yapmış, şu bilgileri vermiştir: “Yiğitliği, uygarlığı, Müslümanlığı ve aydınlığıyla tanınip tarih boyunca on altı imparatorluk kurmuş olan Türk Milleti'nin ruh yapısını oluşturan başlıca niteliklerinden biri de kuşkusuz ‘şair millet’ oluşudur. Nitekim Türk Kültür ve Edebiyatı'nın en eski ve en ileri olduğu alan büyük ve zengin bir şiir geleneğine sahip olmasıdır. Edebiyatımızı oluşturan dalların en yaygın alanının şiir olması, aydın insanlarımız arasında şairlerin ağır basması, insanlık ve olağandışı uygulamalara karşın ana dilimizin canlı tutulmasında şiirlerimizin ifade simgesi ve şairlerimizin direniş sembolü olması, büyük Türk Milleti'ne mensup, Oğuz Boyları'ndan olan biz, Irak Türklerinin de aynı ruhsal yapıya sahip olması etnik kimliğimizi kanıtlamaktadır” (Kasapoğlu, 2001, s. 5).

¹² a.g. röportaj.

Şairin *Gel* kitabında 104 şiir vardır. Türkmenlerin yaşadığı coğrafyada maruz kaldıkları zulme uzanan siyasi zorlukların ve mahrumiyetlerin dile geldiği horyatlar, bu kitabın ilk şiirinin adı olmuştur. Kasapoğlu “Horyat” adlı şiirinde bir Türkmen çocuğunun ilk duyduğu şeyin horyat olduğunu, annelerin çocuklarını horyatla büyüttüğünü ifade ederek, bu edebî türün Türkmenlerin özü ve kimliğini olduğunu belirtir:

Horyat

Milletin kimliği

Dili, sözü

Eli, gözü

Türkmen'in özü

Ve yıkılan dağların

Bir zaman kalan tozudur (Kasapoğlu, 2001, s. 10)

Kasapoğlu'nun sadece şiirlerinde değil yazdığı yazılarında sıklıkla dile getirdiği millete bağlılık duygusu, Irak'taki Türkmen davasının savunma bu kitaptaki şiirlerinin öne çıkan özelliğidir. “Türkmen Olanın”, “Şairin Kimliği”, “Küçük Zap Kıyısında”, “Kerkük”, “Irak”, “Gurbet”, “Biz Türkmen'iz”, “Ben bir Türkmen Yavrusuyum”, “Beni Tarihe Sormadılar”, “Yurt Sevgisi” gibi vatan, millet, yurt ve Türkçülüğü konu edinen şiirler bunlara örnektir.

Kitapta yer alan “İlenme” adlı şiirde Türkmen toplumunun kültürüne, hayata bakış açısına rastlamak mümkündür. Kasapoğlu'nun bu şiirinde bir Türkmen düğünün nasıl yapıldığı şiirsel bir formada ifadesini bulmuştur:

Fistanın biçenin eli kırılısın

Cehazın¹³ seçenin eli kırılısın

Şerbetin doldurup dolaştıranın

Bir yudum içenin eli kırılısın

¹³ Cehaz: Çeyiz.

Kaddahın¹⁴ takanın eli kırılsın

Kemerin sıkının eli kırılsın

Helhele¹⁵ verenin dili kesilsin

Tabanca çakanın eli kırılsın (Kasapoğlu, 2001, s. 54)

Adnan Kasapoğlu'nun *Gel* kitabı toplumsal içerikli şiirlerden başka ayrıca, aşk gibi bireysel içerikli şiirleri de içermektedir.

Adnan Kasapoğlu'nun ikinci şiir kitabının adı *Sistem*'dir. Eser Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kültür Müdürlüğü tarafından Erbil'de Türkmeneli Matbaası'nda basılmıştır. 2005 yılında basılan kitapta 66 şiir yer alır. Kasapoğlu kitabını 28 Mart 1991 yaşanan "Altunköprü Katliamı" şehitlerine ithaf etmiştir. Türkmen şair Kasapoğlu, *Sitem*'in ön sözünde şiirle ilgili düşüncelerini aktarmış kendince şiiri tanımlamıştır. Buna göre "şiir, gönüller arası sevgi köprüsü kuran bir duygu kaynağıdır. Şiir, yürekten coşup dilde büyüleşen, dudaklardan bal gibi damlayıp gönüllere akan bir sevgi selidir. Şiir, öfkeleri dindiren, fırtınaları sakinleştiren bir sabır mucizesidir. Şiir, fethettiği her gönülde taht kuran bir sultandır. Şiir, kimilerince güzellikleri yansıtan bir ayna, kimilerince aşkı abideleştiren bir destan, kimilerince şarabı helal kılan bir fetva, kimilerince de insanlığın yüz karası olan, zalim ellerin işlediği zulüm, cinayetlere karşı bir direniş sembolü ve hakkı çiğnenmiş olan toplumların öfkelerini dile getiren devrimlerin kıvılcımıdır" (Kasapoğlu, 2005, s. 4). Bu sözlerden anlaşılacağı üzere Kasapoğlu'nun şiirleri birçok farklı tema içeren manzumelerden oluşmaktadır. Şair aşktan vatan sevgisine, zulüm ve baskıdan toplum haklarına birçok konuyu şiirlerine taşımayı amaçlar. Ayrıca bu ön söz kısa da olsa şairin "poetika"sı olarak değerlendirilebilir.

Kasapoğlu bu eserinde şiirlerin kaleme alınış tarihini not etmiştir. Kitapta Kasapoğlu'nun şairliğine hayran olduğu Cemal Safi adına yazdığı şiir de yer almaktadır. Kasapoğlu, Safi'ye hayranlığını 2 Şubat 2003 tarihinde yazdığı şu dizelerle ifade eder:

¹⁴ Kaddah: Duvak.

¹⁵ Helhele: Zılgıt.

Safi

Mutluluk duymadan bu saate dek
Gönlümde gam yükü taşıyorum ben
Felekten bir gece çalmak ne demek
Bu gece bir ömür yaşıyorum ben

Bir ömre bedeldir bu an kafidir
Hayal dağlarını aşıyorum ben
Karşımdaki hocam Cemal Safi'dir
Yoluna gül çiçek döküyorum ben (Kasapoğlu, 2005, s. 29)

Sitem kitabında yer alan şiirler yapı ve anlam bakımından *Gel*'e nazaran daha güçlü görünmektedir. Eserde yer alan hece ve serbest ölçülü şiirler vatan ve millet sevgisi, kardeşlik, dostluk, aşk, din ve kültür gibi temalara sahiptir.

Kasapoğlu'nun şiirlerini bir araya getirdiği bir başka eseri *Üçüncü Simge* adını taşır. Bu kitap, 2012 yılında Türkmen Kardeşlik Ocağı tarafından Erbil'de Fuzuli Basım Evi'nde basılmıştır. Sadece horyat ve dörtlüklerden oluşan kitapta Osmanlı ve yeni Türk alfabeleri kullanılmıştır. Nitekim Türkmenler genellikle horyatları Osmanlı alfabesiyle kaleme alır. İki farklı alfabede yayımlaması eserin farklı kitleler tarafından okunmasını sağlamaktadır. Kitap "Horyatlar" ve "Dörtlükler" olmak üzere iki farklı bölümden oluşmaktadır.

Kasapoğlu kitabına Altunköprü için yazdığı bir horyatla başlayarak, eseri doğduğu kasaba olan Altunköprü'ye ithaf etmiştir. Kitabın ön sözünde Irak'ta ve Türk coğrafyasında birçok ses sanatçısı tarafından söylenmiş, anonim olarak bilinen şu horyat yer alır. Kasapoğlu, aşağıdaki dizelerin sahibinin kendisi olduğunu söyler:

Men sana gülüm demem
Gül koklanır atılır
Men sana şeker demem
Acı çaya katılır

Men sana altun demem
Pazarlarda satılır
Sana vatan diyerem
Gölgesinde yatılır (Kasapoğlu, 2012, s. 9)

Kitabın ikinci bölümü olan “Dörtlükler” bölümünde 7 heceden oluşan dörtlükler yer alır. Kasapoğlu birçok farklı konuda yazdığı dörtlükleri bu bölümde okuyucularıyla paylaşmıştır. Türk şiirindeki “mani” türüyle ifade edebileceğimiz bu şiir parçaları oldukça dikkat çekicidir.

Kasapoğlu, şiirlerinde toplumsal ve bireysel konuları ele alan bir şairdir. Şiirlerinde geleneksel tarzların yanı sıra modern tarzlara da eğilmiştir. Hecenin yanında serbest ölçüyü de kullanmış, böylelikle hem geleneksel hem de yeni tarzda şiirler kaleme almıştır. Tematik bağlamda hem bireysel hem sosyal içerikli şiirler yazan şair, geleneğin içinden geldiği için biçim olarak halk şiirinden yararlanmış ve ayrıca modern şiirin kimi özelliklerini de kullanmıştır.

1.3. Hakkında Yapılan Çalışmalar

Iraklı Türkmen şairi Adnan Kasapoğlu hakkında farklı kaynaklarda bilgiler mevcuttur. Erbilli Türkmen şairleri hakkında önemli bir kaynak olan Ata Terzibaşı'nın *Erbil Şairleri* adlı 3 ciltlik kitabında Kasapoğlu'nun hayatı ve edebî kişiliği hakkında bilgiler verilmektedir. Kitabın ilk basımı 2005 yılında Kerkük Vakfı tarafından yapılmıştır. Kitapta Irak'ın Erbil şehrinde yaşamış birçok şaire yer verilmiştir. Her bir şair için bir başlık açılmış, hayatı hakkında bilgiler verilmiş ve şiirlerinden örnekler gösterilmiştir. Söz konusu kitapta Kasapoğlu'nun hayatı, mesleği, medeni durumu vb. birçok yönü hakkında bilgi veren Terzibaşı, onun şairliğinin edebiyat çevresinde nasıl karşılandığı hakkında şu bilgileri aktarır: “Adnan Kasapoğlu çağdaşları arasında iyi bir şair olarak görülmektedir. Kendi yaşadığı veya gönlünde yaşattığı özel olayları geniş hayal unsurlarıyla birleştirerek etkili biçimde

umumileştirmeye çalışır.”¹⁶ Terzibaşı çalışmasında Kasapoğlu’nun şiir yapısına da değinmektedir: “Manzumelerinde kafiye değişikliğine özenen şairin, hece ve serbest stilde yazdığı gönül açıcı milli ve toplumsal eserleri yanında aşk duygularını terennüm eden lirik şiirleri de çekicidir. Bütün bunlar dil ve gramer bakımından kusursuz edebî sanat yapılarıdır.”¹⁷ Ata Terzibaşı kitabındaki Kasapoğlu bölümünde ayrıca şairin “Bu Geceyi Burda Kal”, “Şair”, “Yalan ve Yalan”, “Kerkük”, “Deniz ve Liman”, “Mevsimler” adlı şiirlerinin yanı sıra horyat ve dörtlüklerinden örnekler vermiştir.

Kasapoğlu hakkında bilgi veren bir diğer bir çalışma da *İraq-Türkman Poeziya Antologiyası* adlı antoloji çalışmasının I. cildidir. Elm ve Tehsil tarafından 2019 yılında Bakü’de basılan kitabı Prof. Dr. Qəzənfər Paşayev hazırlamış, redaktörlüğünü Türkmen yazar ve akademisyen Prof. Dr. Suphi Saatçi yapmıştır. Eser Ata Terzibaşı’nın *Kerkük Şairleri* adlı 13 ciltlik ve *Erbil Şairleri* adlı 3 ciltlik kitapları esas alınarak hazırlanmıştır. Çalışmada şairlerin biyografisi, edebî kişiliği hakkında bilgiler verilerek şiirlerinden örnekler sunulmuştur. Eserde Kasapoğlu’nun hayatı hakkında bilgiler aktarılmış, onun “Gel”, “Şair”, “Yalan ve Yalan”, “Kerkük”, “Deniz ve Liman”, “Mevsimler” şiirleri ve horyatlarına yer verilmiştir.

Burhan Yaralı tarafından hazırlanan *Erbil’de Türkmen Kültür Hareketi* adlı edebî ve kültürel konuları içeren eserde Adnan Kasapoğlu hakkında bilgiler aktarılmıştır. Eser 2012 yılında Minare Matbaası tarafından Erbil’de basılmıştır. Çalışmada Erbil’de Türkmenlerin kültürel ve edebî hareketi üzerinde durulmuştur. Kitapta Kasapoğlu’nun biyografisine de yer verilmiştir.

Yaralı’nın 2014 yılında Erbil’deki Minare Matbaası’nda basılan *Erbil Tarihindeki Parlak Sayfalar* adlı çalışması ise Erbil’deki edebiyat, akademi, eğitim, medya, siyaset vb. birçok alanda öne çıkan şahıslar hakkında bilgiler aktarırken Kasapoğlu’na da bir başlık açılmış ve burada şair için “edebî hayatı çok erken ve tam olarak 1965 yılında başlamıştır. Horyat ve şiir yazmış, serbest şiiri benimsemiş ve yenilik yapmıştır, ayrıca bu alanda rakipsizdir. 1967 yılında edebî ürünlerini Türkmen Kardeşlik Ocağı Genel Merkezi tarafından Bağdat’ta

¹⁶ Ata Terzibaşı, **a.g.e.**, s. 264.

¹⁷ Ata Terzibaşı, **a.g.e.**, s. 264.

Çıkarılan Kardeşlik Dergisi'nde yayımlamaya başlamıştır. 90'lı yılların başında edebî ürünlerini Birlik Sesi, Yurt, Kerkük Dergisi, ayrıca Kardeşlik ve Türkmeneli gazetelerinin yanı sıra birçok Türkmen gazete ve dergisinde yayımlamıştır. Kasapoğlu hat sanatı, resim ve tiyatroyu sever”¹⁸ değerdendirmesine yer verilmiştir.

¹⁸ Burhan Yaralı, **Erbil Tarihindeki Parlak Sayfalar**, Erbil, Minare Matbaası, 2014, s.32.

II. Bölüm: Şiirlerin Yapı ve İzlek Bakımından İncelenmesi

2.1. Yapı

Şiirin aslî unsurunu muhtevayla birlikte şekil özellikleri oluşturmaktadır. “Şekil, şiiri bir ölçüye göre biçmektir. Şiirin nazım şekli, onun organik yapısını oluşturur. Genelde mısraların kümelenmiş ve kafiyelerin sıralanış düzeni olan şekil, söz unsurlarını mümkün olan en uygun bir biçimde şiire yerleştirmek, düzenlemek, toparlamak ve yaymaktır.”¹⁹ Türk şiir tarihine bakıldığında İslam öncesi sözlü dönemde daha çok dörtlük biriminin egemen olduğu ve hecenin kullanıldığı bir şiiri görürüz. İslamî dönemde bu eğilim Arap ve İran şiirinin etkisiyle değişim geçirir. “Türk edebiyatı İran ve Arap edebiyatlarının etkisine girmedığı çağlarda, Türkler yalnız hece ölçüsünü kullanıyorlardı. İslamiyet’in kabulünden sonra bu yeni uygarlığın türlü öğeleriyle birlikte aruz ölçüsü de edebiyatımıza girmiş oldu. Böylece divan şairleri aruzu kullanır, halk şairleri de hece ölçüsünü sürdürür oldular.”²⁰ Aruz vezninin rağbet görmeye başladığı dönemde şiirler nazım birimi itibariyle daha çok beyit şeklinde yazılmaya başlanmıştır. Her ne kadar aynı dönemde “Halk Şiiri” tarzında şiir söyleyen ozanlar olsa da bunlar, “Divan Şiiri”ne göre gölgede kalmıştır. İslam medeniyetine bağlı olarak gelişen şiir estetiği 11. yüzyıldan 20. yüzyıla canlılığını devam ettirmiştir. Öyle ki Tanzimat sonrası Türk şiirinde eksen kayması diyebileceğimiz bir dönem başlasa da şekil bakımından eskiye bağlılığın büyük oranda sürdürüldüğü görülür. Bu dönemde izlek bakımından ciddi değişiklikler ve tercihler olsa da biçim yönüyle “serbest müstezat”ın getirdiği rahatlamayla mısracı bir dönemin önü açılmıştır.²¹

Türkmen şair Adnan Kasapoğlu’nun şiirlerinde ise halk, divan ve modern şiirle geliştirilmiş birikimin etkisi söz konusu olup şair her birine ait özellikleri şiir üretiminde kullanmıştır.

¹⁹ Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, Ankara, Akçağ, s. 133.

²⁰ Cem Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1983, s. 39.

²¹ Ramazan Korkmaz, v.d, **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara, Grafiker, s. 13-57.

Hecenin hemen hemen her kalıbından faydalanan Kasapoğlu'nun şiirlerindeki yapı formülasyonunu aşağıdaki tabloda görmekteyiz.

Tablo 1. Şiirlerinde Yapı Formülasyonu

Nazım Birimi	Şema	Şiir Sayısı
Dörtlük (Horyat)	Mani tipi: aaxa Düz uyak: aaab -----: aabb	315
Bent (5'li 6'li 7'li)	aaxabacc,aabbbaccca...vd aaxabaca	34
Serbest Ölçü	...	29
Beyit	aa ba ca...	1
Toplam		379

2.1.1. Nazım Birimi

Şiir türü farklı unsurların kaynaşmasıyla bir yapısal özellik kazanmaktadır. “Şiirin nazım şekli ölçüsü olarak kullanılan en küçük anlamlı ve uyumlu unsuruna ‘nazım birimi’ denir. Nazım birimi, bazı şiirlerde mısra, bazılarında beyit, bazılarında bent, bazılarında cümle olabilir.”²²

²² Nurullah Çetin, **a.g.e.**, s. 138.

Oldukça zengin bir yapıya sahip Türk şiirinde farklı nazım birimleri tarihî süreç içerisinde kullanılmıştır. İslamiyet’ten önceki Türk şiirinde ve halk şiirinde daha çok dörtlükler kullanılmıştır. Divan şiirinde ise “beyit” tercih edilmiştir. Modern dönemde ise karşımıza “dize” nazım birimi çıkar.²³

Kasapoğlu, yazdığı şiirlerde bunların hemen hepsinden faydalanmıştır. Horyatlar ve hece ölçüsünü kullandığı “İstersen Ey Sevgilim”, “Dostuma”, “Olaydım” ve “Sevim” gibi şiirlerinde Kasapoğlu’nun dörtlüğü tercih ettiği görülür.

Örnek:

Olaydım (Dörtlük)

Gül yanağın yaprak yaprak açanda
Dallarına konan bülbül olaydım
Güzellikte hüsnün ayı geçende
Boynuna takılan ödül olaydım

Koşa koşa çöller geze geze yar

Ulaşaydım köyünüze size yar

Bağlanaydım elindeki saza yar

Parmakların okşayan tel olaydım... (Kasapoğlu, 2001, s.21)

“İstemem” adlı şiirde de beyit kullanmıştır.

İstemem

²³ Ahmet Hamdi Tanpınar, **19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, YKY, 2006 s. 81-110.

Yüreğimde yar aşkından başka mihman istemem

Bir saray bir memlekette iki sultan istemem... (Kasapoğlu, 2001, s.35)

Şair “Bana Derler”, “Merhaba Dostum”, “Ayrılık” ve “Büyülü Gözler” gibi ölçsüz şiirlerinde de mısraı tercih etmiştir.

Örnek:

Merhaba Dostum

Dün akşam

Yılları sındırıp yıpratılmayan

Gözlerde tütüp kalplerden atılmayan

Bir barınakta

Yan yana yüzüyorduk

Coşkun’la birlikte... (Kasapoğlu, 2001, s.52)

Nazım birimi bağlamında bütün şiirlerini göz önünde bulundurduğumuzda Kasapoğlu'nu, çoğunlukla halk şiirinin mısra düzeninden faydalanmakla beraber bazı şiirlerinde modern mısra düzenini kullanmış bir şair olarak tanımlayabiliriz. Şair hem geleneksel hem de modern nazım birimlerini kullanmıştır. Dolayısıyla Kasapoğlu'nun poetikasına baktığımızda, eski ve yeninin iç içe olduğunu görmekteyiz.

2.1.2. Nazım Şekli

Bir edebî eserin içeriği dışındaki bütün özellikleri biçim olarak değerlendirilir. Dize kümelenişi, uyakların sıralanış düzeni ve ölçü özelliklerinden doğan niteliklere genel olarak nazım biçimi denir.

Türk edebiyatında kullanılan nazım biçimleri şu şekilde gruplandırılır: Halk edebiyatında koşma, varsağı, destan, semai, mani, ilahi... Divan edebiyatında şarkı, tuyuğ, gazel, mesnevi, kıt'a ... Batı etkisindeki Türk edebiyatında sone, balad, terza-rima, serbest müstezat vb. nazım şekilleridir.

Kasapoğlu, geleneksel nazım şekli olan “horyat”a oldukça önem vermiştir. Horyat, hem Türk halk edebiyatında bir nazım şeklinin hem de Türk halk müziğinde bir türün adıdır. Türklerin yaşadığı çeşitli bölgelerde görülen ve genellikle dört mısradan oluşan bu nazım biçimi daha çok Irak Türkleri (Türkmenler) arasında yaygındır.

Horyatlar, 4 + 3 veya 3 + 4 olmak üzere 7 heceli ve “aaba” şeklinde kafiyelenmiş dört mısradan meydana gelir; nadiren altı veya sekiz mısralı olanları da vardır. Çok defa baş tarafında cinası belirten eksik heceli bir mısra bulunur ve buna Anadolu’da ayaklı, kesikli veya cinaslı mânî denir. Horyatlarda tam, mürekkep, mefruk, lâhiq, nâkıs, muharref gibi divan şiirinde kullanılan cinas çeşitleri bulunur. Horyatın ana unsuru cinas olduğundan cinassız horyatlara rağbet edilmemiştir. Dörtlüklerde genel olarak bir ve ikinci mısralar doldurma olup asıl maksat üç ve dördüncü mısralarda dile getirilir. Ancak en güzel horyatlar bütün mısraları arasında anlam bütünlüğü bulunanlardır. Horyatlar ezgilerine göre Türk halk müziğinin uzun hava tarzı içerisinde yer alır ve bir çalgı eşliğinde horyatçı denilen erkekler tarafından söylenir. Anlam bakımından mâniden daha oturaklı olan horyatların bu sebeple erkek ağzına daha çok yakıştığı kabul edilmektedir. Horyatlar, halk tarafından “usul” adı verilen yirmi dört civarında değişik eda, üslûp ve tavırla, diğer uzun havalara nispetle daha sert ve daha kuvvetli bir tarzda okunur.²⁴

²⁴ Ata Terzibaşı, **a.g.e**, s.144.

Horyat halk hayatının ve özellikle Irak Türkmen kimliğinin her anında önemle yer almıştır. Arkadaş toplantıları, kına, düğün (toy), esvap giyme, güveyi koyma gibi törenler; kır gezintileri, bağ, bahçe ve tarlalardaki çalışmalar; eğlenceler, mevlit, zikir gibi dinî törenler; doğum ve ölüm gibi olaylar horyatların çokça söylendiği ve çeşitli mûsiki aletleriyle icra edildiği ortamlardır. Horyat söyleme Irak Türkmenleri arasında usta-çırak geleneğiyle gelişmiş, usulü ve âdâbı olan bir sanat sayılmıştır. Atâ Terzibaşı bu usuller hakkında bilgi vererek XIX. yüzyıl ortalarından bugüne kadar gelen birçok horyatçının (horyat çağırıcısı) adlarını kaydeder.²⁵

“Manzum mahsuller arasında en çok ilgi çekenlerin başında yedi heceli maniler-horyatlar gelir. Maniler denilebilir ki, Türkmen halk edebiyatının alt yapısını oluşturan başlıca ve en yaygın nazım türüdür. Nitekim Irak’ta Türkmen musikisinin sözlü kısmı olan güftelerinin yüzde doksanını da mani dörtlükleri oluşturur. Bu dörtlükler ayrıca atasözü, bilmece, ninni, ağıt, hatta masalların manzum dörtlükleri olarak da karşımıza çıkar.”²⁶

Halk şiirinde mani ve koşma tipi olarak iki ana biçim vardır. Aslında az sayıda olan öteki biçimler, bu iki ana biçimden çıkmıştır. Dizelerin kümelenişi, dizelerin hece sayısı ve uyak düzeni bakımından özellik gösterenler biçim, biçimi ne olursa olsun konu bakımından benzerlerinden ayrılanlar da tür adı altında toplanmıştır.²⁷ Kasapoğlu, özellikle mani –yani horyat- nazım biçimini kullanır.

Kasapoğlu’nun şiirlerinde geleneğin etkisi oldukça baskındır. Sözlü kültür ürünü olan ve Irak Türkmen edebiyatının başat ürünü “horyat” onun için de belirleyici tür olarak karşımıza çıkar. Horyat, Irak Türkmenleri için sadece bir şiir türü değil; sanata, edebiyata, hayata açılan bir kapı olarak kabul edilir. Zira “dilın korunmasında, kültürel unsurların aktarılmasında doğrudan; “kimlik inşası” noktasında dolaylı bir etkiye sahiptir. Bu nedenle şair Kasapoğlu da özellikle “horyat” ve “mısracı” geleneği takip etmiştir. Yapı itibarıyla çağdaş Türk

²⁵ Ata Terzibaşı, **Kerkük Horyatları ve Maniler**, İstanbul, Ötüken, 1975, s.231-246

²⁶ Suphi Saatçi, **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997, s.156.

²⁷ Cem Dilçin, **a.g.e.**, s. 279.

şairlerinden de etkilenen Kasapoğlu, şiirini geleneğin ve yeninin birleşimden oluşan bir sentezle yazmıştır.

Axırda ğem

At görmez axırda ğem

Gözümde yaş koymadı

Axırda axırda ğem

Evvel safa sürene

Ulaş axırda ğem

Baxma yaralı kuşam

Aşılmaz axir dağam (Kasapoğlu 2012, 38)

Yukarıda örneği verilen “cinaslı mani/horyat” Kasapoğlu’nun en çok başvurduğu nazım türü olarak karşımıza çıkar. Kolay söyleyiş, ahenk ve ses uyumları nedeniyle halk tarafından da çabuk ezberlenen ve kabul edilen bir şiirdir. Kasapoğlu’nun *Üçüncü Simge* şiir kitabının tamamı horyatlardan oluşmaktadır. Aşağıdaki örnekler bu kitaptan alınmıştır.

Yara sadadı

Mende yara sadadı

Gecenin sırrı sihri

Yatmaz yarasadadı (Kasapoğlu, 2012, s. 27)

Gül emen

Arı gördüm gül emen

Bağ benim baxçe benim

Hasretem bir güle men (Kasapoğlu, 2012, s. 32)

Xar benim

Yolum kesti xar benim

Cigerim tay tay oldu

Bağım iki pay oldu

Gül ellerin, xar benim
Atlar yoruldu durdu
Firtınalar kudurdu
Yel savurdu xarmanım (Kasapoğlu, 2012, s. 38)

Irak Türkmen halk edebiyatının kendine özgü en güçlü örnekleri horyat adı verilen cinaslı mani veya kesik manilerdir.²⁸ Türkiye'nin Elazığ, Şanlıurfa, Diyarbakır gibi yörelerinde rastlanan horyat dörtlüklerine Azerbaycan kültür camiasında bayatî adı verilmektedir.²⁹ Bir iletiyi muhataba ulaştırma noktasında en etkili yol, onu şiir formunda aktarmaktır. Sözlü kültürle beslenen, yazıdan çok sözü önceleyen bir toplumda şiire kapı aralamak en doğru yöntemdir. Kasapoğlu da bunu yapmıştır:

Su çimen
Arxtan içer su  imen
Ecelden izin aldım
Ömrümü yola saldım
Korxusuz kapu  aldım
Yana udan suçu men
Barma  sal gözümü oy
Ba ım kes derimi soy
Yaram üstüne duz koy
  lemi sem suçu men (Kasapoğlu, 2012, s. 38)

Horyatı, gerek tahkiye toplumundan gelen Türklerin gerekse “Yedi Askı” geleneğinden gelen Arap toplumunun bir yansıması olarak görmek gerekir.   ir, bu topraklarda halkın vazgeçilmez ürünlerinden biridir. “Halkın bedii zevkini, konuşulan dilin estetiğini, Türkmen toplumunun dünya görüşünü, sosyal hayatın her alanına sinmi  yanıyla inanç, gelenek, görenek ve hikmetleri, halkın musiki hayatının temel yapısı olan sözlü kısmını,  ocukların

²⁸ Detaylı bilgi için bkz. Gazanfer Pa ayev, **Irak Türkmen Folkloru**, İstanbul, Kerkük Vakfı, 1998, s. 103-150.

²⁹ Suphi Saatçi, **a.g.e.**, s. 309.

oyun, eğlence dünyasına ait tekerlemeleri, Türkmen kadınlarının bebelerine söylediği ninnilerden, yaktığı ağıtlara, kısacası doğumdan ölüme kadarki serüvenini, bu zengin halk edebiyatı dile getirir.”³⁰ Aşağıdaki örnek horyatlar, Kasapoğlu’nun bu nazım türüne verdiği önemi göstermektedir.

Gözde nazar

Kalpde aşk, gözde nazar

Göz öğünde belli ol

Gevlime teselli ol

Kesilsin gözden azar (Kasapoğlu, 2012, s. 38)

Al semaver

Çay demle al semaver

Aç gözüv dünyaya bak

Haralarda yatıp hak

Yerde kırmızı toprak

Baş üste al sema ver (Kasapoğlu, 2012, s. 39)

“Horyat, çarpıcı ve sürprizli anlamları ile bir çırpıda insanı kavrayan ve düşündüren dörtlüklerdir. Nadiren altı, sekiz veya daha fazla mısralara sahip olan horyatlar, cinas sanatı yönünden farklılık gösterirler. Edebî deyim olarak tam cinas, 15 mürekkebin cinas, cinas-ı mefruk, cinas-ı lahik, cinası-ı nakıs (eski cinas) ve muharref cinas gibi isimler alır.”³¹ Üçüncü *Simge*’de bu örneklerle sıkça rastlamaktayız:

Ay gevlime

Yakışır ay gevlime

Felek şadlığ bölende

Düşmedi pay gevlime

³⁰ Suphi Saatçi, *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 6*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 156.

³¹ Suphi Saatçi, *a.g.e.*, s.157.

Gök tlden yaxav kurtar
Yıldız tek kay gevlime
Sen çıxsav, hasret girer
Eş olı ay gevlime (Kasapoğlu, 2012, s. 41)

Kasapoğlu, koşma nazım şeklinden etkilenerek 11’li hece ile şiirler de söylemiştir. Ancak bu şiirler bir bütün olarak koşma sayılmaz, çünkü koşma nazım biçiminin bütün özelliklerini taşımaz. Aşağıdaki “Şan” şiiri bu esinlenmeyle yazılmıştır:

Tacın cazibesi çekse de beni
Padişah olmayı etmem temenni
Özveri adımdır hizmet soyadım
Dünyaya değişmem bu ulu şanı (Kasapoğlu 2019, 201)

Türk şiir tarihine bakıldığında sadece Irak Türkmen edebiyatında değil, hemen bütün Türk dünyasında belli eğilim ve tercihlerin olduğunu belirtmiştik. “Özellikle II. Meşrutiyetten sonra milliyetçilik akımının etkisiyle Türk şiirinde kayda değer ölçüde halk edebiyatına yönelme eğilimi baş göstermiştir. Bu bağlamda eğitilmiş/kentli bazı şairler, hece vezninin ve sade dilin yanında halk şiirine özgü bazı nazım şekillerini de alıp kullanmışlardır. Ancak aynı nazım şekillerini kullanmakla birlikte aralarında bazı farklar da bulunmaktadır. Eğitilmiş/kentli şairler, halk şairlerinden farklı olarak şiirin konusuna uygun özel bir isim verirler. Son dörtlükte mahlâslarına yer vermezler. Şiirin tamamına tek bir konuyu yayarlar. Dil, slup ve konuları seçiş ve işleyiş bakımlarından da kentli şair duyarlılığına özgü bir tutum sezilmektedir. Eğitilmiş/kentli şairleri, koşma, semaî, mani gibi halk şiiri nazım şekillerine yer vermişlerdir.”³²

Bölgesel şartlar edebî anlayış ve gelenek, Irak Türkmen edebiyatını şekillendirirken sözlü kültürün etkisini daha çok hissederiz. Dörtlük, mani (horyat), türkü gibi nazım tür ve

³² Nurullah Çetin, **a.g.e.**, s.141.

biçimleri öne çıkar. Aşağıdaki örnekte Kasapoğlu üzerinde sözlü kültürün etkilerini görmekteyiz:

Bağda bülbül dağda meral

Solda avcı sağda meral

Elde bıçak ağda meral

Gören ağlar gören ağlar (Kasapoğlu, 2001 s. 34)

Kasapoğlu, muhtemelen klasik edebiyatın etkisiyle geleneksel kullanımlardan biri olan “müfred”i (tek beyit) örneğini de kullanır. Öncesi ve sonrası, altı veya üstü olmayan; tek bir beyitten oluşan, başka bir beyitle irtibatı olmayan beyit anlamı ile kullanılan müfred, başı ve sonu olmayan tek ve kafiyesiz beyit şeklindedir. “Şirin” adlı şiiri tek bir beyitten oluşur:

Şirinin şirinliğin Şirin’mişse de taşan

Ferhad’a Şirin değil Şirin’e Ferhad’ım ben (Kasapoğlu, 2019, s.200)

Kasapoğlu, bilinen halk şiiri nazım biçimlerini kendince değişikliğe uğratarak yeni biçimler oluşturur. Bu bağlamda Meşrutiyetten sonra başlayan Türkçülük akımıyla, şairler Türk şiirinin öz kaynağı olan halk edebiyatına yönelmişlerdir. Bu yöneliş, Batı’dan yeni alınan nazım biçimleri yanında, Türk halk şiirinin malı olan nazım biçimlerini, özde ve konuda yapılan yeniliklerle uygulama alanına çıkarmıştır. Bu biçimlerle yazılmış şiirlerin dize kümelenişi, uyak düzeni ve ölçüleri açısından, halk şairlerinin söyledikleriyle hiçbir ayrımı yoktur. Ancak, onların bu biçimleri kullanırken, halk şairlerinden ayrıldıkları nokta dil, üslup ve içeriktir. Öncelikle bu biçimlerle yazılan şiirlerde bir konu bütünlüğü ve plan vardır. Şiire konuyla ilgili bir ad verilir. Ayrıca şiirin son dördlüğünde genellikle şairin adı (mahlası) da bulunmaz. Her ne kadar, bu biçimlerde yazılan şiirler yeni bir sanat anlayışıyla işlenmişse de halk şiirinin kimi motiflerinin ham malzeme olarak kullanıldığı da görülür. Bu yolla yeni Türk şiirine giren biçimler, koşma, semai ve mânidir.³³ Bu değişim ve yönelimlerden nasibini

³³ Cem Dilçin, a.g.e., s. 373.

alan her edebiyatçı gibi, Kasapoğlu da buna uygun ürünler vermişlerdir. Aşağıdaki şiiri “post semai” diyebileceğimiz bir örnektir:

Berberiz

Bülbülle çiçek gibiyiz

Berberiz beraberiz

Bir can bir yürek gibiyiz

Berberiz beraberiz

Katlanırız aşk dağına

Çarpmayız avcı ağına

Düşmeyiz el ayağına

Berberiz beraberiz

Güle su, kuşa den veren

Canı dostu kurban veren

Ne yorulan ne yan veren

Berberiz beraberiz

Aşkla büyüye büyüye

Engel olduk her büyüye

Aştık kıyıdan kıyıya

Berberiz beraberiz (Kasapoğlu, 2001 s. 40)

Günümüz şairlerinin en uzak olduğu edebiyat devri genellikle Klasik (Divan) edebiyatıdır. Katı kuralları ve aruz başlı başına sıkıntılı bir durumdur. Bir gelenek edebiyatı olan, esas yapısı bir kere teşekkül ettikten sonra, yüzyıllar boyunca hemen hemen aynı kalan eski Türk edebiyatına uygun eser vermek hiç kolay değildir. Şair Kasapoğlu, “İstemem” şiirinde gazel nazım türüne yakın bir yapıyla beyit/ikiliklerle duygu ve düşüncesine kaleme almıştır:

Yüreğimde yar aşkından başka mihman istemem

Bir saray bir memlekette iki sultan istemem

Kerem edip kirpiğinden bir ok vursa sineme
Kanım akıp göl bağlasa elde kalkan istemem

Merale ok vursa avcı dönüp bağlar yarasın
Yarama el sürse dilber hâkim Lokman istemem

Yoklamadan yüreğimin nabzını dedi tabip
Gözlerini okuduktan sonra burhan istemem

Taze güllerin derildi hazan vurdu baharım
Beyaz nergislerden oldum kara reyhan istemem

Sevmek suçsa suç işlerim ölene dek bıkmadan
Aşk düşmanı taş yürekli elden ihsan istemem

Avuçları avucumda olsa da bile yârin
Elvedayla son bulacak böyle bir an istemem (Kasapoğlu 2019, 145)

Kasapoğlu, şiir yazarken hem geleneksel, hem modern tarzlardan yararlanmışır. Geleneksel şiir yapısına bağlı olan Kasapoğlu'nun, yeni nazım şekillerinden faydalandığı da görölmektedir. Batı edebiyatının örnek alınmaya başladığı Tanzimat'tan sonra Türk edebiyatında köklü değişikliklerin meydana geldiğini tespit etmekteyiz. Özellikle Klasik şiirin “bağlayıcı kalıpları” bu dönemden itibaren esnemeye başlamıştır. Nesirde olduğu gibi büyük değişiklikler hemen devreye girmese de şiir sahasında öncekinden farklı tür ve şekil değişiklikleri olduğu muhakkaktır. Sone ve terza rima gibi şiirlerden “serbest müstezat” denemelerine varıncaya kadar, geleneğin dışına çıkma çalışmaları takip edilebilir. Ancak Türk şiirinde asıl değişim Cumhuriyet döneminde olmuş, modern mısracı yapı benimsenmeye başlanmıştır. Asıl büyük etki I. Yeni (Garip Akımı) ile olmuştur. Şair

Kasapoğlu, özellikle mısracı gelenekle yazdığı şiirlerinde kendine özgü bir dil ve ifade biçimi oluşturmuştur. Şiirsel akış, imge ve mecazların dizgeye yayılması bakımından dikkate değer tarafları vardır. Aşağıdaki şiir, bir örnek olarak görülebilir:

ELVEDA

Sevgilim

Karagözlüm

Ey aşk bağımın ölmez fidanı

Ey gönül sarayımın sultanı

Bilirim ayrılığa dayanamazsın

Bilirim de üzer seni yalnızlık

Çekme elini elimden

Boş koyma avucumu

Öldürme yüreğimde

Büyüyen sevincimi

Kımıldatma dudağın

Sakın deme elveda

Yurduma yad girmesin

Diye ayrılıyorum

Saçına el sürmesin

Diye ayrılıyorum

Sevgilim

Kara gözlüm

Sana kavuşmak için

Senden ayrılıyorum

Ya bayrağa sarılı

Vatan kurbanı şehit

Ya da bayrak sallayan

Muzaffer yiğit diye (Kasapoğlu, 2001 s. 14)

“Tanzimat dönemi şairleri, genellikle divan şiirinin nazım biçimlerini kullanıyorlardı. Ancak onların bu biçimlerde yaptıkları yenilik özde ve konuda idi. Abdülhak Hamit’in öncülüğünde yeni biçimler de çoğaldı. Biçim yönünden asıl önemli başarıyı Servet-i Fünun şairleri sağladılar. Batıdan yeni nazım biçimleri alarak eskileri tümüyle bıraktılar.”³⁴ Aşağıda Kasapoğlu’nun düz kafiyeye uygun olarak kaleme aldığı “Sevmek” adlı şiir örneği vardır. Bu örnek yeni döneme uygun olarak yazılmıştır:

Yüreğin kalbini yarar da geçer
Barınacak bir yer arar da geçer
İçinde aşk tahtı kurar da geçer
Kırpıklar kurtulur kaş yakalanır

Eller çiçek toplar başa taç işler
Gönül bir suç etse gözler üç işler
Dudaklar kışkırtır dişler suç işler
Gönül aşka düşer baş yakalanır (Kasapoğlu, 2005, s. 34)

Kasapoğlu, son dönemlerinde serbest nazım şekillerine bağlı olarak mısraacı yapıyı tercih etmiştir. Şiirlerinde ilk dönem kullandığı horyattan çok mısraın öne çıktığı serbest tarzı kullanmayı bu dönemde yeğler. Aşağıdaki “Ben” şiiri bunun örneklerindendir:

Ben...
Ne ilkemi satmalı
Ne ülkümü atmalı
Ne başka yol tutmalı
Ne de tuttuğum yola
Başka yol katmalıyım (Kasapoğlu 2019, 58)

³⁴ Cem Dilçin, a.g.e., s.367.

Bu konuda son söz olarak şunu söyleyebiliriz ki Kasapoğlu, şiirlerinde hem geleneksel hem de modern nazım şekillerinden faydalanmıştır. Kasapoğlu'nun ilk kitabı olan *Gel*'de bunu görmek mümkündür.

2.1.3. Ahenk Unsurları

Şiir bir tarafıyla da ses ve musikidir. Şiirde söylemi öne çıkaran bu unsur, her şairin titizlikle eğildiği bir konudur. Büyük ve güçlü şairler, söylemleri ve şiirlerindeki ahenkle var olurlar. Ahmet Haşim, *Piyale* adlı şiir kitabının ön sözünde şiir poetikasıdan bahsederken "Şâir ne bir hakikat habercisi, ne bir belâgatli insan, ne de bir vâz-ı kaânundur. Şairin lisanı 'nesir' gibi anlaşılacak için değil, fakat duyulmak üzere vücut bulmuş, mûsikî ile söz arasında, sözden ziyâde mûsikiye yakın, mutavassıt bir lisandır."³⁵ değerlendirmesinde bulunur. Şiirin "sözden ziyade musikiye yakın" olması doğrudan ahenkle ilgili bir konudur. Şiirdeki ses ve ifade unsurları, şaire bu kapıyı aralayan esas noktadır.

"Ahenk, şiirin işitme duyumuza hitap eden boyutudur. Ses ve ahenk, şiiri nesirden ayıran en temel unsurlardan biridir. Bu bakımdan musiki ile şiir, birbirine oldukça yakın güzel sanat türüdür. Her ikisi de kulağa hitap ederler. Ancak musiki, kişinin ruhsal durumlarını dile, kelimeye dökmeden sesle yansıtabilir. Şiir ise şairin içinde bulunduğu ruh halini anlamlı kelimelerle vermek zorundadır. Yani şiir, belli bir konuya ihtiyaç duyar."³⁶ Horyat ve mısraacı şiirlerindeki tekrar ve cinaslarla şiiri musikiye, ezgili söyleyişe yaklaştıran Kasapoğlu, Irak'ta çağdaşları arasında daha farklı bir konumda kabul edilir. Kasapoğlu, şiirlerinde geleneksel ölçünün yanı sıra, serbest ölçüyü de tercih etmiştir. Şiirlerinde kafiye ve redife önem vermiş, ses ve mısra tekrarlarından yararlanmıştır. Alt başlıklardaki örneklerde bunu görmek mümkündür.

³⁵ Ahmet Haşim, *Piyale*, İstanbul, YKY, 2001, s.16.

³⁶ Nurullah Çetin, *a.g.e.*, s.243.

2.1.3.1 Ölçü

Türk şiirinde başlangıçtan bugüne kadar ölçü olarak hece ve aruz kullanılmış; son dönem ise serbest tarzda kullanım şiire hâkim olmuştur. İslam öncesi Türk şiiri başta olmak üzere halk şiirinde hece, divan şiirinde aruz, Cumhuriyet döneminden sonra ise daha çok serbest ölçü kullanılmıştır.

Hece sayılarının eşitliğine dayanan hece ölçüsü özellikle halk tarzı şiiri benimseyen şairler tarafından çok kullanılmıştır. Hece ölçüsüyle oluşturulan şiirin ilk dizesinde kaç hece varsa, son dizelerde de o kadar hece vardır. Hece ölçüsü dilimizin doğal ölçüsüdür. Halk şiirinde hece ölçüsüne “parmak hesabı” da denilmiştir. Hece ölçüsüyle oluşturulan şiirlerde dizeler iki ya da daha çok parçaya bölünür. Dizelerin bu bölüm yerlerine “durak” denir. Duraklar belirlenirken sözcükler ortalarından bölünmez; durak yerleri sözlerin sonlarına yerleştirilir. Hece ölçüsünün esası hece sayısındaki denklidir. Bu sayısal denklik, şiirdeki dizelerin kalıbını da verir. Kalıp, dizenin ölçüsüdür. Buna göre 7 heceli bir şiirin kalıbı “yedili”, 11 hecelinin ki “on birli” diye adlandırılır. Halk şiirinde, heceyle oluşturulan şiirlerde en çok 7’li 8’li 11’li ve 14’lü kalıplar kullanılmıştır.³⁷

Kasapoğlu, geleneğin etkisinde kalan modern bir şair olarak şiirde ses ve anlam birlikteliğine önem vermiştir. Özellikle horyat söylediği için hece ölçüsünü tercih etmiştir. Hece ölçüsü yanında serbest ölçüyü de kullanan şairin aruzla herhangi bir şiiri yoktur. Hece ile yazdığı şiirlerde genellikle hecenin 7’li, 8’li ve 11’li kalıplarını tercih etmiş, horyatlarda 7’li kalıpla geleneği sürdürmüştür. Hecenin kendine özgü ritmi ile Türkçenin ses yapısı iç içe geçmiştir. Kasapoğlu ilk dönem şiirlerinde özellikle horyatlarda zorunlu olarak heceyi ve ilgili kalıbı tercih etmiştir. Cemal Safi ile tanışıp modern Türk şiirini yakından tanıdıktan sonra daha çok serbest ölçüye yönelmişse de son dönem şiirlerinde yine heceye de rastlamaktayız.

Bazı şiirleri üzerinden ölçü kullanımını şöyle örneklendirebiliriz.

³⁷ Nurullah Çetin, **a.g.e.**, s. 270-273.

“Açın” şiirinde Kasapoğlu, 8’li hece ölçüsünü tercih etmektedir. Şiirin ilk dördlüğünde 4+4 duraklarını tercih eden şair, ikinci dördlükte durak düzenine dikkat etmemektedir:

Yolunuzu / kesen dağın .
Yamacında / çığır açın
Bulut gibi/ göğе ağın
Yıldızlara / uğur açın

Kulak bulana dek ötün
Çürük dişi sökün atın
Meydanda koşmayan atın
Sırtında bin yağır açın (Kasapoğlu, 2005, s.30)

Kasapoğlu, “Aldanış” şiirinde hecenin 11’i kalıbını tercih etmektedir. Şiirin ilk dördlüğünde 6+5, ikinci dördlüğünde ise 7+4 durakları kullanılmaktadır:

Kocalan saçımın / ağıdır bende
O ki vücudumun/ sağıdır bende
Kanımı içenin/ dağıdır bende
Ağartan saçımı/ büken belimi

Şeytana tapanlar var / İblis gibi
Tavladan çalarlar zar/ İblis gibi
Beni de aldattı yar/ İblis gibi
Oydu gözlerimi/ çaldı dilimi (Kasapoğlu, 2019, s.32)

Kasapoğlu, “Anne Öğüdü” şiirinde 7 heceli kalıbı tercih etmiş, durak düzenine önem vermemiştir:

Geçti nefret zamanı
Geldi sevinmek anı
Sev büsbütün insanı
O sevdada yan kızım

Yık, ez, yay düze dağı
Eşitle solu sağ
Bul doğduğun toprağı
Onu ana san kızım (Kasapoğlu, 2019, s.41)

Hecenin farklı kalıplarından yararlanan Kasapoğlu, “İlk Adım” şiirini 14 heceli kalıpla kaleme almıştır. Bu şiir, 7+7 duraklarıyla yazılmıştır:

Annem doğurdu beni ak sütüyle besledi
Babam duygularımı insanlıkla süsledi
Vatan millet sevgisi yanmaya hevesledi
Kanda işledi aşkım ilk adımı atarken (Kasapoğlu 2005, 56)

Horyatın Kasapoğlu için yeri her zaman ayrı olmuştur. Yukarıdaki horyat örneğinde Kasapoğlu, ilk mısra dışında 7’li hece kalıbına bağlı kalmıştır. Nitekim Türkmenlerin kullandığı cinaslı horyatlarda bu durum yoğun olarak görülmektedir.

Yarama sağ
Demevin yarama sağ
Rakip bize yaramaz
Özümüz yaramasağ (Kasapoğlu, 2012, s. 18)

“Sen ve Ben” adlı şiirde Kasapoğlu, serbest ölçüyü tercih etmiştir. Heceyi oldukça sık kullanan şair, serbest ölçüde şiirler yazmaktan vazgeçmemiştir:

Sen ağlarcasına güler
Ben lrcesine ağlarım
Sen alkım misali rengârenk yaldızlanır
Ben kara bulutlar gibi durmadan kan ağlarım
Sen çatlarcasına karnını doyurur
Ben kuru ekmeğe hasret kalırım
Sen altın kafeste tutsak blblsn
Ben dağlar gezen zgr kartalım
Sen derman bulundurursun derde yaraya
Ben yakalanırım vereme kansere koleraya
Sen yaşını doldurup ihtiyaerca ölür
Ben yoksul yaşıyıp bahtiyar lrm
Sen yaşadıkça ölür
Ben ldkçe yaşarım
Sen toprağa gömülür
Ben tarihe yazılırım (Kasapoğlu, 2001 s. 72)

Kasapoğlu'nun şiirleri incelendiğinde onun daha çok halk şiirine yaklaşıan bir syleyişı tercih ettiğini, buna göre de önceliğinin hece ölçüsü olduğunu söyleyebiliriz. Şiirlerinin yaklaşıık 3/2'sinin heceyle yazıldığını tespit etmekteyiz.

2.1.3.2. Kafiye-Redif

Kafiye ve redif gibi unsurlar, şiire ahenk kazandırma yönleriyle önemli roller üstlenir. Özellikle halk ve divan şiirinde çok sık başıvurulan bu unsurlar, modern dönemde terk edilmişti. "Redif, divan ve halk şiirindeki özel yerini ve değerini yeni Türk şiirinde tümüyle yitirmiştir. Tanzimat, Servet-i Fünun ve Fecr-i Âti şairleri divan şiiri etkisiyle yazdıkları şiirlerinde, Cumhuriyet dönemi şairleri de halk şiiri etkisiyle yazdıkları şiirlerinde

kullanmışlardır. Bunların dışındaki şiirlerde ek durumdaki redifleri saymazsak, eski anlayış ve geleneğe uygun rediflere rastlanmaz. Ancak, kimi şiirlerde söze bir ses değişikliği vermek, anlama bir güç katmak ya da yeni bir duygu ve düşünceye ortam hazırlamak için şiirin herhangi bir beytinde kullanılmıştır.”³⁸ Şair Kasapoğlu, pek çok şiirinde ahenk sağlamak için kafiye ve redife başvurmuştur. Bunun yanı sıra tekrarlara da sıkça yer vermiştir. Aşağıdaki şiir parçaları üzerinden Kasapoğlu’nun şiirlerinde kullandığı kafiye çeşitleri, örgüsü ve rediflere dair örnekler verilmiştir. Genellikle düz kafiye tercih eden Kasapoğlu’nun zaman zaman mani (horyat) tipi kafiye yer verdiği görülür. Ancak kafiye tek başına değil çoğunlukla redifle beraber kullanır. Bu, Irak Türkmen edebiyatının etkisinde kaldığı sözlü gelenekle açıklanabilir. Kasapoğlu, aşağıdaki horyatında aaba manilerde kullanılan kafiye örgüsünü kullanmıştır. “Yarama sağ/yaramasağ” hortyatta iki anlam taşıyan cinastır:

Yarama sağ
Demevin yarama sağ
Rakip bize yaramaz
Özümüz yaramasağ

Kasapoğlu, “Aldanma” şiirini abab çapraz kafiye örgüsüye yazmıştır. Kafiye çeşidi olarak “can alabilir” ile “kan alabilir” arasında iki ses benzerliğine ait “tam kafiye” kullanılmış olup “alabilir” kelime halinde rediftir. Kasapoğlu şiirlerinde genellikle kelime şeklinde redif kullanmayı tercih eder.

Aldanma

Kirpiklerin her an **can alabilir**
Onlara uymasın kaşların **senin**
Dudağın damardan **kan alabilir**

³⁸ Cem Dilçin, a.g.e., s. 91-92.

Tuzağa düşmesin dişlerin **senin** (Kasapoğlu, 2005, s. 37)

Gönül Bağları 11’li hece ölçüsüyle yazılmış olup düz kafiye örgüsüyle yazmıştır. Bunu şema ile gösterdiğimizde _aaaa şeklindedir. Dörtlükteki “arar, sarar, kırar, çağlar” kelimelerinde tekrar edilen ve farklı görevlerde kullanılan “ar” sesleri tam kafiye. Şiirin diğer dörtlükleri de aynı özelliktedir.

Gönül Bağları

Gönül göz gezdirir dengini **arar**

Dengini bulunca kucaklar **sarar**

Coşan sevgi seli bendini **kırar**

Sevildikçe kaynar sevdiğçe **çağlar** (Kasapoğlu, 2005, s. 51)

Bir taşlama örneği olan aşağıdaki “Kıyım” şiiri yine Kasapoğlu’nun en çok kullandığı 11’li hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Şiir çapraz kafiye örgüsüyle yazılmıştır: abab. Dörtlükteki “büz olmak yerine” ile “gürbüz olmak yerine” dizelerinde “z” tek ses benzerliğiyle “yarım kafiye” oluşturulmuştur. “bize kıydık” ve “dize kıydık” arasında ise hem ek halinde hem de kelime halinde redif söz konusu olup “-e kıydık” redif; “-iz” ise tam kafiye. Kasapoğlu özellikle 11’li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerde “koşma” nazım biçimini kendince farklılaştırarak yeni ve karma kafiye örgüleri kullanmıştır.

Kıyım

Biz biz deyip biz biz olmak yerine

Biz bizi taşladık biz **bize** kıydık

Kenetlenip gürbüz olmak yerine

Bükülmeyen her kol her **dize** kıydık (Kasapoğlu, 2005, s. 65)

Halk şiiri tarzına yakın olan şair Kasapoğlu örnek olarak aldığımız “Beraberiz” şiirindeki gibi pek çok şiirinde 8’li hece ölçüsünü tercih etmiş ve semai nazım biçimini kırarak yine kendince yeni bir yapı oluşturmayı denemiştir. Kafiye örgüsü _aaaa şeklindedir. Dörtlükte “iz” tam kafiye olarak görülebileceği gibi “beraberiz” kelimesiyle yapılmış “leit motifi” de ahenk bakımından görmek gerekmektedir.

Beraberiz

Bülbülle çiçek gibiy**iz**

Beraberiz beraber**iz**

Bir can bir yürek gibiy**iz**

Beraberiz beraber**iz** (Kasapoğlu 2001, 40)

İkinci dörtlükte de düz kafiye şeması söz konusudur. Vurgu bakımından “beraberiz” ikilemesi iyi bir tekrar ve motif olarak tercih edilmiştir. Kafiye örgüsü bbba şeklindedir. Mısra sonlarındaki “dağına, ağına ve ayağına” içinde geçen “-ağ”lar tam kafiye “-ına” ise rediftir. Ses benzerlikleri ile ritim oluşturma konusunda hassas olan şair, genellikle tekrarlara ve ses itibarıyla asonans ve aliterasyonlara başvurmuştur.

Katlanırız aşk da**ğ**ına

Çarpmayız avcı a**ğ**ına

Düşmeyiz el aya**ğ**ına

Berberiz beraberiz (Kasapoğlu, 2001 s. 40)

Kasapoğlu, Semai tarzına yaklaşan “Ne Ararsın Bu Yerlerde?” şiirinde “çapraz kafiye” kullanmak suretiyle kendi şiirini oluşturmayı denemiştir. Buna göre şiirde abab kafiye örgüsünü tercih etmiştir.

...

Ne ararsın bu yerlerde

Dolaşırsın şaşkın şaşkın

Sardı mı başını bir de?

Dumanı sevdanın aşkın... (Kasapoğlu, 2001 s. 32)

Yukarıda bahsettiğimiz üzere Kasapoğlu, halk şiirinin bilinen kalıplarından yola çıkarak farklı ve yeni denemeler yapmıştır.

2.1.3.3. Aliterasyon-Asonas-Kelime/Mısra Tekrarları

Aliterasyon, genel anlamda Türk şiiri incelemelerinde aynı dize içinde aynı ünsüzlerin yinelenmesi olarak kabul edilmektedir. Geleneksel ve modern şiirde de şairler ses yinelemesine başvurmuştur. Her ses tekrarı şiire farklı bir ahenk katar, bu yüzden şair sesleri özenle seçer. Kasapoğlu, ölçü, ses ve ahenk unsurlarından faydalanmayı şiir için bir gereklilik olarak görür. Onun serbest ölçüyle yazdığı şiirlerinde de benzer ses kullanımlarına rastlarız. Aynı kelime tekrarı veya aynı ünlü ve ünsüzlerin yoğun olarak tercih edildiği mısralar onun bu özelliğine işaret eder. Şairin bazı şiirlerinden yola çıkarak ahenk oluşturmak için aliterasyon, asonans ve kelime/mısra tekrarlarını nasıl kullandığını örneklendirebiliriz.

“Ararken” şiirinde “m,s,z” sesleri birçok defa tekrarlanmıştır. Kasapoğlu, bu seslerden faydalanarak şiirinde bir ahenk oluşturmaya çalışmıştır. Ayrıca “seni” kelimesinin tekrarı ahenk sağlayıcı bir kullanım olarak düşünülmüştür.

Ararken gönlümde gözümde seni
Buldum can evimde özümde seni
Anarken şarkımda sazımda seni
İçli nağmelerde tellerde buldum (Kasapoğlu, 2005, s.42)

“Ömür mü Denir?” şiirinde ise “y” ses tekrarları yoğun olarak görülür. Şair, bu sesi birçok dizide tekrarlayarak bir ahenk oluşturur.

Ayı güneşi kaydıran
Gece gündüzü caydıran
Senelere gün saydıran
Bir ömre ömür mü denir?

Ağlar ağlar gülmez gayrı
Yardan uzak dosttan ayrı
Yarı esrik yarı sayrı
Bir ömre ömür mü denir?

Ak giyip al kuşanmayan
Yeşil çimen döşenmeyen
Doyasıya yaşanmayan
Bir ömre ömür mü denir? (Kasapoğlu, 2005, s.60)

Kasapoğlu, “Kıyım” şiirinde “z” ve “k” sesini oldukça yoğun kullanır. Burada tekrarlanan “biz” kelimesi şiirde bir ahenk oluşturur. Bunun yanı sıra dörtlüklerin son mısralarında “kıydık”

kelimesini tekrarlar. Ahenk oluşturucu bir başka unsur ise ilk ve son dörtlüğün ilk beytinin tekrarlanması olmuştur:

Biz biz deyip biz biz olmak yerine
Biz bizi taşladık biz bize kıydık
Kenetlenip gürbüz olmak yerine
Bükülmeyen her kol her dize kıydık

...

Biz biz deyip biz bize olmak yerine
Biz bizi haşladık biz bize kıydık
Yalanı yakan kz olmak yerine
Gerçekleri gören her göze kıydık (Kasapoğlu, 2005, s.65)

“Eritin” şiirinde kelime tekrarları oldukça fazladır. Drtlklerin ilk 3 mısraı aynı kelime/ek ile bitmektedir. Redif olarak da “eritin” sözcüğü her dörtlüğün sonunda tekrarlanır:

Dağ bol bol düşen karlar
Dağ başında şişen karlar
Gneşlerde pişen karlar
Eriyin yazı eritin

Güven çoktur zmzde
Yalan yoktur sözümüzde
Hakkı görmez gözümüzde
Yerleşen tozu eritin

Ciğerden dağlıyız dedik
Bir söze bağlıyız dedik
Arıyız ağılyız dedik
Bari siz bozu eritin (Kasapoğlu, 2001 s.44)

Kasapoğlu, her şair gibi ses, kelime ve ek tekrarlarıyla şiirlerinde bir ahenk oluşturmaya çalışmıştır. Türkçenin özellikle ünsüz benzerlikleriyle kafiye sistemini bu bağlamda bilinçli olarak kullanmıştır.

2.1.4. Dil ve Anlatım Özellikleri

Edebiyatta şair ve yazarın dili kullanımına ilişkin bir kavram olan üslup genel olarak “...bir kişinin duygu, düşünce ve hayallerini sözle ya da yazıyla kendine has bir tarzda dile getiriş, ifade ediş biçimidir. Dilin kişiye göre özel bir kullanılış tarzı, bu yolla yepyeni bir dünya kurulmasıdır. Dilin belli bir düzen içinde aldığı şekildir. Her şairin üslubu, onun dünya görüşünün, hayata bakış açısının, yaşama biçiminin dildeki yansımasıdır. Üslup, yazarın, sanatçının içten gelen samimi duygularının tercümanıdır ve sanatçının şahsiyetinin ifadesidir.”³⁹

Sanatçı, ait olduğu toplumun dil, duygu, gelenek ve düşünce dünyasını kelimeler vasıtasıyla yansıtan bir aynadır. Testinin içindekini sızdırması gibi o da sahip olduklarını yazdıkları ve söyledikleriyle açığa çıkarırlar. “Şiir dili, bir milletin gündelik yaşantısı içinde kullandığı ortak dil içinde özel bir sanat dilidir. Şairin en önemli görevlerinden biri ana dilini sevmesi, en ince ayrıntılarına kadar bilmesi, onu en işlek ve kıvrak bir biçimde kullanmaya çalışmasıdır. Dilin zenginleşmesi, gelişmesi büyük oranda şairlerin ana dillerinde yaptıkları tasarruflara bağlıdır.”⁴⁰ Kasapoğlu, şiirlerinde günlük dili, kültürel alana ait kelime hazinesini, dahil olduğu kadim medeniyetin imbiğinden süzülen söz deryasını sanatına taşır. Bu taşımayı da daha çok halk ürünleriyle yapar. Kasapoğlu aşağıdaki şiirde “Koynumda yılan”, “yufka yürek” ifadelerini kullanarak halkın diline yerleşen bazı deyimleri şiirine taşır. Aşağıdaki dörtlük ve maniler buna örnektir:

Yediğim zakkum içtiğim ağı

Koynumda yılan karşımda yağı

³⁹ Nurullah Çetin, **a.g.e.**, s.204.

⁴⁰ Nurullah Çetin, **a.g.e.**, s.171.

Beni ürkütmez korku gözdağı
Yufka yürekli korkak değilim

...

Çığır açarak yol yaratmışım
Çılgılık atarak her an ötmüşüm
Ben bu davaya demir atmışım
Kaypak zeminde kızak değilim

Sensen benim senedim
Belim **kolum kanadım**
Halim sora bilmirsev

Bir **dil ucu** an adım (Kasapoğlu, 2012, s. 48)

“Kaypak zeminde kızak olmak, dil ucu ile anmak” gibi ifadelerin yanında “davaya demir atmak” gibi deyim ve söyleyişler şairin hem modern dile hem de kadim kültüre hâkim olduğu gösterir. Kasapoğlu’nun kelime kadrosu, dil ve ifade seçimi şuurlidir. Bu ifadeler şiirde temanın ruhuna uygun seçimlerdir.

Şairi, şair yapan dil ve üslubudur. Şairi, çağdaşlarından ayıran, onu farklı bir kategoriye taşıyan da dildir. Bu bakımdan şairlerin şiirlerinde kullandıkları kelime tercihleri, üslup bakımından seçtikleri söyleyiş başarısı için önemlidir. Kasapoğlu, halk şiirine yakın olduğu kadar modern Türk şiirine de yakındır. Bu bağlamda şiirinde geleneksel şiirin izleriyle modern şiirin etkileri bir arada görülür. Hemen her Irak Türkmen şairi gibi Kasapoğlu’nun şiirle tanışması “horyat”la olmuştur. Olgunluk döneminde Türkiye’deki şairlerle tanışmasından sonra bakış açısı ve şiir üslubu değişmiştir.

Kasapoğlu’nun şiiri geleneksel ve modern etkiler taşımaktadır. Cumhuriyet devrinde Türk şiiri yeni bir safhaya girer. Derin tarihî, politik ve sosyal değişimlere paralel olarak, bu devirde de birbiri ardından gelen nesiller çeşitli denemelerde bulunurlar. Türkçülerden sonra

günlük dil ile yazı dili arasındaki ayrılık hemen hemen ortadan kalktığı için, sade Türkçe ile en güzel şiirler Cumhuriyet devrinde yazılır.⁴¹ Şiirde atasözü, deyim ve eski ifade kalıplarını kullanan şair, bu özelliğiyle Cumhuriyetin ilk yıllarında tercih edilen yazına uygun ürünler de vermiştir.

Irak Türkmen edebiyatçıları Osmanlı egemenliğinin bitişinden sonra yeteri kadar kendi anadilleriyle eser üretemedikleri için çoğunlukla ya Arapça ürünler vermiş, ya da sözlü geleneğin etkisinde kalarak “horyat” söylemeyi tercih etmişlerdir. Bu yönüyle halk kültürü unsurları şiire fazlasıyla yansımıştır. Şairlerin şekil bakımından çok başarılı ürünler veremediği aşikâr olsa da kültürel öğelerin kullanımı konusunda başarılı olduklarını söylemek mümkündür.

Pek çok şair gibi Kasapoğlu da hem yeni hem de eski şiir tür ve şekillerini kullanmıştır. Ancak içinde yaşadığı zaman dilimi, eğitimi, etkisinde kaldığı sanatçılar ve zihniyet bakımından takip ettiği edebî öncelik, onu halk şiirine yaklaştırırken aynı zamanda modern çizgileri gündemine almasını zorunlu kılmıştır.

Kasapoğlu hem klasik hem de halk ve modern şiirin inceliklerine hâkim biridir. Şiirlerinde bunu bir üslup özelliği olarak kullandığını tespit ederiz. Şiirlerinde halk tarzına yakın bir yapı, anlam itibarıyla eski mazmun ve felektten şikâyetle yaklaşan bir üslubu vardır. Kasapoğlu, şiirde iki unsuru daima öne çıkarmıştır. Bunlardan ilki zengin Türkmen kültürü, diğeri ise sözlü gelenek ürünü olan “horyat”tır. Birbirinden bağımsız değerlendirmeyeceğimiz bu iki unsur, Kasapoğlu’nun şiirini oluşturmaktadır. Dil ve ifade kalıpları bu iki özelliğe göre yerleşmiştir.

Argo kullanımı da şiirde kullanılan bir üslup özelliğidir. Kasapoğlu, “Felek” şiirinde argo bir deyim olan “itler” kelimesini kullanır. “Sav etmek” ağızlara sakız etmek anlamında kullanılmıştır; söylenti sakız gibi dedikodu. Kav ise bir ağaç kabuğu erken tutuşan samansız bir nesne olarak kullanılmıştır:

⁴¹ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri 1*, İstanbul, Dergah, 2016, s.245.

Dillerde çiğnenen sav ettin beni
Çakıldıkça tüten kav ettin beni
Kalleş avcılara av ettin beni
İtleri saldırdın peşime felek (Kasapoğlu, 2005, s. 74)

Şiirde argo kullanımı estetik bir zeminde olunca sırtmaz, şiire anlam bakımından belli bir vurgu ve odak sağlar. Şair Kasapoğlu, bölgede sıkça başvurulan hiciv türünden etkilenerek zaman zaman şiirde tenkidi güçlendirme unsuru olarak argo söyleyişe de yer verir.

Kasapoğlu'nun şiirinde karşıt kavramları iç içe kullanması bir üslup özelliği taşımaktadır. Şair, tezat ve ses değişimleriyle tekrarları bir arada kullanmak suretiyle hem anlam hem de şekil olarak farklı bir şiire kapı aralamıştır. “Sen ve Ben” şiirinde, “ağlamak” ve “gülmek” gibi iki zıt duyguyu simgeleyen sözcükleri kullanmıştır:

Sen ağlarcasına güler
Ben ölürcesine ağlarım... (Kasapoğlu, 2001 s. 72)

“Ömür Mü Denir?” şiirinde de aynı şekilde ağlamak ve gülmek kullanılmıştır:

...
Ömür mü denir?
Ağlar ağlar gülmez gayrı
Yardan uzak dosttan ayrı
Yarı esrik yarı sayrı
Bir ömre ömür mü denir? (Kasapoğlu, 2005, s. 60)

...

“Bağlarda” şiirinde ise sarhoşluk ve ayıklık zıt anlamlar olarak kullanılmaktadır:

Irmak ırmak, kayık kayık

Sarhoş sarhoş, ayık ayık

Biri birimize layık

Dolaştık gezdik bağlarda (Kasapoğlu, 2001, s. 38)

Şiir, tabiatı gereği “fonetik unsurların” çok sıkça kullanıldığı bir sanattır. Bu nedenle şiirde kafiye ve redif dışında iç ses ahengi sağlamak amacıyla şairler tekrarlar kadar zıtlıklara da yer verirler. Kasapoğlu şiirdeki harmoniyi kurgularken zıtlıklardan da yararlanır.

İzlekte olduğu kadar yapıda da çok farklı şiir denemeleri yapan Kasapoğlu, Irak Türkmen edebiyatına yeni bir soluk kazandırmayı başarmıştır. Etkilendikleri kadar etkileri olacak bir şairdir. Şiir, şairin “ben ülkesi”dir; bu yönüyle kendine özgüdür. Şairin kullandığı her kelime, her imge onun ruhunu yansıtır. Şairin kurduğu “kalp ülkesi” biriciktir, kendine özgüdür ve çoğunlukla benzersizdir.

Etkili ve güzel söyleme sanatı olan edebiyatta, dilin gerçek ve sembolik anlamlarına başvurmak, az sözle çok şey ifade etmek, anlam ilgisi kurmak yoluyla yapılan sanatların büyük bir yeri vardır. İnce duyguların, estetik duyarlılığın ürünü olan edebî sanatlar, edebiyatta geniş yer tutar. Özellikle Klâsik (Divan) Türk edebiyatında bu sanatlara büyük önem verilir.

Edebî sanatlar, dilin gerçek ve sembolik her türlü anlamını karşılamak, az sözle çok şey ifade etmek, anlam ve çağrışım ilgileri kurmak, harf ve sözcüklerin şekil olarak görüntülerinden ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla üretilmiş söz söyleme sanatlarıdır. Edebî sanatlar, ince duyguların, keskin zekâların ve estetik duyarlılığın ürünü olarak doğmuştur.

Edebiyat türleri içinde sözün manasını edebî sanatlar yoluyla en fazla gözeten yazı türü şiirdir. Ses unsuru ve kelime oyunları ile hüner gösterme haline gelmiş olan şiirde nesir kadar açıklık yoktur. Hatta bazı şairler şiirde mana aramanın abes olduğunu ileri sürmüştür. Sadece estetik gayeler ile kaleme alınmış olsa bile şiir, ait olduğu topluma bir şeyler anlatma, duyurma, bir şeyler hissettirme amacındadır. Şair yalnız kendisi için yazan değil, sanatçı duyarlılığı ile topluma önderlik etme durumundadır. Toplum hayatında görülen fikrî, dinî, siyasi, iktisadi, sosyal ve kültürel meseleler, değişiklikler, zaman içinde edebî eserlere de

yansıdır.⁴² Aşağıda örnek olarak verilen şiirde şairin söz sanatı itibariyle şiire nasıl bir renk ve desen kazandırdığını görmekteyiz. Şair Kasapoğlu, anlamı ve ahengi bir arada barındıran şiirleri kaleme almıştır. Aşağıdaki şiirlerde mecaz, tekrar ve tenasüp sanatlarına yer verdiğini görmekteyiz.

Arzumuz

Yıllarca dolaştık
Yıllarca gezdik
Aradık aradık
Sokak sokak
Mahalle mahalle
Memleket memleket
Ancak seksen yıl sonra
Bulabildik
Sigara kokan,
İçki kokan,
Parfüm kokan,
Dolar kokan arzumuzu.
Bir kaçağın koynunda
Terk edilmiş
Bir pasaportun sayfaları arasında
Seksen yıl önce
Bir gaflet gecesinin
Zifiri karanlığında
Çizilen çizgilerin ötesinde
Dolaştı elden ele
Vuruldu yerden yere
Masum billur arzumuz

⁴² Mehmet Kaplan, **a.g.e.**, s.5.

Ne arzumuz ah
Ne zaman eyvah
Ne biz ya Allah
Söyledik
Yerinde saya saya
Paramparça oldu
Arzumuz

Yıkıldı tozpembe hayallerim gibi (Kasapoğlu, 2001 s. 137)

Kasapoğlu'nun hece ile yazdığı şiirlerdeki ahenk unsurları daha belirgindir. Aşağıdaki şiirde Kasapoğlu'nun "Sen ey" kullanımı hem nida hem de tekrar sanatı olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bir "liet motif" olarak kabul edebiliriz

Sen ey karanlık gecemin halesi nur saçan ayı
Sen ey Allah'ın vergisi sen ey şeyhlerin bağışı
Sen ey kudret kaleminin sağlam çizgisi sağ işi
Sen ey gönlüme sığınan ömrümün ümit sarayı

Sen ey güzeller güzeli ey güzellik kraliçesi
Sen ey fikrimi okşayan ince ince düşüncesi
Sen ey bahçemde açılan baharın solmaz koncası
Sen ey su gibi fışkıran varlığın dörtte üç payı (Kasapoğlu, 2001 s. 20)

Servet-i Fünun döneminde şairlerin sıkça başvurduğu anjambmanlar ve tekrarların Kasapoğlu'nun şiirlerinde de olduğunu görmekteyiz. "Biçim bakımından Tanzimat şairlerinin hemen hepsi düşünce ve duygularını bir tertibe sokmadan, karışık olarak ortaya koyarlardı. Sözlerini lüzumundan fazla uzatır ve tekrar ederlerdi" tespitinde bulunan Mehmet Kaplan⁴³, özellikle "serbest müstezat"a dikkat çeker. Fikri bakımdan II. Meşrutiyet devrinde Türkçülük akımının, sadece Türkçeyi diriltmekle kalmadığını, Türk tarihini, Türk tarihinin

⁴³ Mehmet Kaplan, a.g.e, s.99.

hâkim vasıflarından biri olan akıncılık ruhunu da canlandırdığını söyler.⁴⁴ Kasapoğlu, fikri bakımından “Türkmen davası”na sıkı sıkıya bağlıdır. Kızılelma ya da Turan fikri, onun bu yönüyle örtüşür. “İnsanoğlu” ve “Merhaba” şiirleri poetik bir okumaya tabi tutulduğunda bu izler görülebilir. Ayrıca şiirde söz sanatları bakımından mısra içi tekrarlar ve nida sanatı dikkat çekmektedir:

İnsanoğlu

...

Kasapoğlu bitir sözün
İnsan için kör et gözün
İnsandan üst bilme özün
Çünkü sen de insanoğlusun... (Kasapoğlu, Duyu, s. 143)

Merhaba

...

Ey hayatın
Acısını ve sevincini paylaştığımız
Türkmen huylu dostum
Ey dertdeşim
Ey şiirdeşim
Ey özdeşim
Ey kardeşlik ötesi dostum, merhaba
Merhaba dostum merhaba (Kasapoğlu, 2001 s. 52-53)

Teşbih ve mecaz-ı Mürsel örnekleri açısından Kasapoğlu’nun “Saki” şiiri, yakından görülebilir. Hem klasik şiire atıf yapmakta hem de kendisiyle yakınlık kurmaktadır. Kasapoğlu, edebi sanatlardan özellikle teşbih, telmih, tezat, tenasüp ve teşhisi çok sık kullanır. Edebi sanatların anlatıma kazandırdığı estetik ifadenin farkında olan şair, bireysel temaların önde olduğu şiirlerde daha çok başvurur.

⁴⁴ Mehmet Kaplan, **a.g.e.**, s.222.

Saki

Bitmeyen acımı dindirecek bir
Piyale ver içim belki de erir
Kaf dağına kafa tutan dertlerim
İçerim içinde olsa da zehir (Kasapoğlu, 2005, s. 55)

Mehmet Akif'in "zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem" dediği şiirindeki tesiri, söyleyiş ve sesi Kasapoğlu'nda bulmak olasıdır. Her ne kadar, çizgi itibarıyla Namık Kemal'e daha yakın dursa da aşağıdaki şiirinde bu tesiri görebiliriz. Telmih ve çağrışım değeri bakımından dikkat çekici bir örnektir:

Dengeli dönen çarka ihanet
Kökene soya ırka ihanet
İlkeye yurda halka ihanet
Edecek kadar alçak değilim (Kasapoğlu, 2005, s. 39)

Kasapoğlu, şiirlerinde halkın anlayabileceği yalın bir dil tercih etmiştir. Günlük konuşma dilinin yanı sıra sözlüklerden oldukça faydalanarak şiirlerinde az kullanılan sözcüklere de yer vermiştir. Halk söyleşisinden oldukça yararlanan Kasapoğlu, deyimler, zıt ifadeler ve argo kelimeleri az da olsa kullanmıştır. Kasapoğlu'nun şiirlerinde dil saplamalarına pek rastlanmamaktadır. Şiir, dilin imkanlarını sonuna kadar kullanmayı gerektiren bir edebiyat uğraşısıdır. Şairin hüneri dil ve anlatımla ortaya çıkar. Bu nedenle şairin kendini, kendi sanatını gösterdiği alan çoğunlukla dil ve üslup olmaktadır. Kasapoğlu, çağdaşlarına göre bu bağlamda oldukça başarılıdır.

2.2. İzlek

Şiir, duygu ve düşünce terennümüdür. Şiirin ne anlattığı, şairin nasıl anlattığı kadar önemlidir. Bu yönüyle şiirde izlek konusu okur ve araştırmacı için daima dikkat çekici olmuştur. Sanat anlayışlarına göre şairler bireysel veya toplumsal konuları öne çıkarırlar. Iraklı Türkmen şair Adnan Kasapoğlu'nun şiirlerinde hem toplumsal hem de bireysel temalar söz konusudur. Özellikle toplumsal temalar Kasapoğlu'nun şiirlerinde yoğun bir şekilde işlenmiştir. Siyasi ve toplumsal hayattaki aksaklık ve olumsuzluklara yönelik gözlemlerini eleştirel bir bakışla işlemeye özen göstermiştir. Kasapoğlu'nun şiirlerinde milli kimlik ve Türkmen davası, sosyal adaletsizlik ve toplumsal yozlaşma, vatan ve millet sevgisi, ana dili sevgisi, aile, din, emek övgüsü, aşk ve dostluk gibi temaları bulmak mümkündür. Çalışmanın bu bölümünde şairin üzerinde durduğu temalar detaylı bir şekilde incelenecektir.

2.2.1. Milli Kimlik ve Türkmen Davası

Milli kimlik, bir milletin kendine özgü düşünüş ve yaşayış biçimi, dil, töre ve gelenekleri, toplumsal değer yargıları ve kurallarıyla oluşan özelliklerin bütünüdür. Bir milleti bilmek, tanımak için onun milli kimliği hakkında bilgi sahibi olmak gerekir. Türkmenler de kendine özgü kimliğe sahip bir millettir. “Türkmenler, Orta Asya’da oturan Türk kavmidir. Moğol döneminin sonrasına kadar putperestliği ve şamanlığı devam ettiren Türkmenler, İslâm dini ile karşı karşıya gelince bu dinin kendi toplum hayatlarını bağlayan gelenek ve görenekler gibi sosyal şartlara da uygun düştüğünü anlamışlar ve Müslümanlığı kabul etmişlerdir.”⁴⁵

Müslüman bir Türk topluluğu olan Türkmenler, Osmanlı İmparatorluğu sonrası Irak’ta milli kimlik ve varlığını korumak için bugüne kadar mücadelelerini sürdürmektedir. Siyasi, toplumsal, kültürel alanlarda devam eden bu varlık mücadelesinde şair ve yazarların katkısı

⁴⁵ Erşat Hürmüzlü, **Irak’ta Türkmen Gerçeği**, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2021, s. 15.

büyüktür. Zira Türkmen şair ve yazarların çoğu kendini Türkmen davasından ayrı tutmaz. Milli kaygıları olan şair ve yazarlar, taşıdıkları bu milli ve sosyal kimlikleri ile aynı zamanda yaşadıkları çağa ayna tutmakta; sosyal ve politik açıdan içinde bulundukları sosyal çevreyi eleştirel bir gözle sorgulamaktadır. Bu sorgulamalar bir tema olarak şiir türü içinde de yer bulmuştur. Şairin içinde bulunduğu çevreyi toplumsal ve siyasi açıdan değerlendirmesi, işin bir zihniyet üzerinden yapıldığını ortaya koyar ki bu da şairin düşünce dünyası hakkında okuyucuya bilgiler verir.

Konuya Adnan Kasapoğlu'nun şiirleri bağlamında yaklaşıldığında şairin, şiirlerini kurarken yakın dönemin siyasi olayları üzerinde çok yoğun durduğunu görürüz. Siyasi konular içinde de Türkmen davası etrafındaki milli meseleler öne çıkan temadır. Kasapoğlu milli kimliğini ve Türkmen davasını hiçbir zaman unutmayan çağdaş bir şairdir. Türkmeneli'nin millet olma bilinci kazanma mücadelesi ve bu süreçte bunu engelleyici hadiseler, yaşanan politik çatışmalara şiirlerinde yer verir. Dolayısıyla şiirlerinin bu politik yönü poetikasının belirleyici bir özelliği olmuştur.

Yaşamında her şeyden önce milli benliğe önem veren bir şair olarak tanınmış Kasapoğlu, özellikle milli bir mücadelede içinde şahsi menfaat peşinde olanları şiirlerinde eleştirilerinin odağına almıştır. Kimlik, kültür ve dil odağında Türkmen davasına eğilen şairin bu tarz şiirlerindeki dili oldukça sert ve sivridir. Örneğin “Tilki” şiirinde Türkmen davası içerisinde menfaati için yer alan kişilere yönelik eleştirilerde bulunmuştur. Şair bu kişileri tilki metaforuyla anlatmaya çalışmıştır. Kurnazlığıyla öne çıkan tilki, hayatı kendince yaşama veya kendine menfaat sağlayıcı bir boyutta sürdürme eğilimindedir. Bunun için de çevresindekileri aldatmaktan geri durmaz. Bu bağlamda şiirdeki, “Ne yüce Türkmen Ocağı/Olur sana vatan tilki” ifadeleri, Türkmen davasını umursamayıp kurnazlığıyla kişisel menfaat peşinde olanları hedefe almakta ve bu çevreleri davadan dışlamaktadır. Şöyle ki:

Dervişsin aç namazlığın
Sıcak düştü giy yazlığın
Yeter bu oyunbazlığın
Öz özün aldatan tilki

Ne yurdun kutsal toprağı
Ne sıcak ana kucağı
Ne yüce Türkmen Ocağı
Olur sana vatan tilki

Dolaşırsın toy düğünde
Her gün bir şekil bir donda
Pişman olursun sonunda
Sakalından utan tilki (Kasapoğlu, 2001, s. 67)

Şair bazı şiirlerini, milli meselelerde bir ve beraber olmanın önemini anlatmak, okura bu doğrultuda bilinç kazandırmak için kurgulamıştır. Dirlik ve birlik olmadığında herkesin zarar göreceğini bilen şair, ihanete meyledenleri açık bir dille uyarır. Örneğin “Dava Kanseri” şiirinde Türkmen davasına ihanet edenleri sert bir üslupla eleştirmekten geri durmaz. Şiirde, ihanet içinde olanları beddua ve argoya varan bir dille tenkit ettiğini görmekteyiz. Şiirdeki “Kana leke düşürdü soyu it kokan biri” mısraı, ihanetin Türkmen davasında affedilmeyeceğini ifade eder:

Boyu yere batası ağzı süt kokan biri
Sinsi asalak gibi pire bit kokan biri
Damar damar yanaştı gönül sarayımıza
Kana leke düşürdü soyu it kokan biri (Kasapoğlu, 2005, s. 72)

Toplum için sanat anlayışını benimsemiş sanatçılar, eserlerinde doğal olarak toplumsal konulara ağırlıkla yer verirler; gördüğü aksaklığı, yanlış ve eksik olanı eserlerinde dile getirirler. Kasapoğlu da hassas olduğu milli meselelerde sanatın toplumun gelişimi için kullanılması gerektiğini düşünmektedir. Milli meselelerde özellikle bu konunun altını çizen şair, “Suç” şiirinde “İşimize kör şeytan karıştı/Dostu düşmanı seçemedik biz” mısralarıyla Türkmen davasına düşmanın gölgesinin düştüğünü, Türkmenlerin iyi ve kötüyü ayırt edemeyecek bir

duruma geldiklerini vurgulayarak onları daha dikkatli olmaya davet eder. Özellikle son yıllarda Türkmenler arasındaki tefrikaya değinen şair, herkesi dikkatli olmaya çağırır. Bu şiiri daha iyi anlamak için kullanılan imge ve mecazlara bakmak gerekmektedir. Zira “Kör şeytan, mumdan kanat ve kır at” imgeleri Kasapoğlu’nun hissiyatını dışa vurma bakımından önemlidir. Şeytanın ihaneti ve lanetlenmesi ile varlığı kıymetsiz, varlığıyla yokluğu bir olan nesneler açısından “sıcakta eriyecek mumdan kanat” imgesi dikkatle okunmalıdır:

İşimize kör şeytan karıştı

Dostu düşmanı seçemedik biz

Meydanda atlı atsız yarıştı

Yığide değer biçemedik biz

Kır at istedik kör at verdiler

Gözdağı asık surat verdiler

Mumdan yapılmış kanat verdiler

Sıcak havada uçamadık biz... (Kasapoğlu, 2005, s. 73)

Millet olmanın bazı temel dinamikleri vardır. Ortak değer ve söylemler, birlik olma, mücadele etme bir arada yaşamanın gerekliliği üzerinde oldukça etkilidir. Milletin varlığı, dıştan gelen tehlikelerden çok içteki yıkıcı seslere veya ihanetlere karşı koymaya bağlıdır. Kasapoğlu, eleştirinin hâkim olduğu şiirlerinde Türkmen davasına özellikle bu yıkıcı seslerin, ihanet ve hataların daha büyük zararlar verdiğine dikkat çeker. Birlik olmanın erdemini, ayrı gayrı olmanın tehlikelerini vurgular. Örneğin “Kıyım” adlı şiirde Kasapoğlu, Türkmenlerin Irak’ta yaşadığı zorlu durumlara karşı uyarılarda bulunur.⁴⁶ Bireysel çıkarların, toplumsal çıkarların önüne geçtiğini, bir milletin geleceğini tehlikeye attığını söyler.

⁴⁶ Erşat Hürmüzlü, **Irak Türkmenlerinin Dünya Görüşü**, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2019 s. 160-164.

Özellikle şiirdeki “Biz bize kıydık” tekrarı, bu durumu vurgulayan bir leit-motif olarak görülmektedir:

Biz biz deyip biz biz olmak yerine

Biz bizi taşladık biz bize kıydık

Kenetlenip gürbüz olmak yerine

Bükülmeyen her kol her dize kıydık

...

Doğrudur söyledik acı gerçeğe

Abarta abarta döndük merceğe

Yan yana gelirken erkek erkeğe

Oğlanı savunduk hep kıza kıydık

Sürüden ayrılıp tuzağa düşen

Serin sudan çıkıp sıcağa düşen

Ana kucağından uzağa düşen

Balığa ağladık denize kıydık

Biz biz deyip biz bize olmak yerine

Biz bizi haşladık biz bize kıydık

Yalanı yakan köz olmak yerine

Gerçekleri gören her göze kıydık (Kasapoğlu, 2005, s. 65)

“Kenetlenip gürbüz olmak yerine, sürüden ayrılıp tuzağa düşen” kimi Türkmenleri gerçeği görmeye davet eden şair, uyarılarını bütün çıplaklığıyla yapmaktadır. Türkmen davasına ihanet edenleri eleştiren Kasapoğlu, ülkedeki politik hamlelerin davaya etkisini de şiirine taşır. Politik hamleler, güç devşirme ve bunun üzerinden siyaset yapma konuları, tarihçiler kadar edebiyatçıların da dikkatini çekmiştir. Nüfus ve yerleşim meselesi sadece coğrafi veya demografik bir olgu olmayıp toplumun kaderine etki edecek işlevler barındıran bir durumdur. Irak’taki nüfus ve yerleşim politikaları belli bir siyasi amaca hizmet ettiği için Kasapoğlu buna özel bir pencere açar.⁴⁷ Kasapoğlu, “Yalan” şiirindeki “Eskisi olmayanın yenisi de yalandır” mısrayla 20. yüzyılda Erbil, Kerkük ve çevresine yapılan göçlere ve göçlerden sonra oluşan fiilli duruma ayna tutar. Burada betimsel bir anlatımdan çok, analiz edici bir dili tercih eder:

Eskisi olmayanın yenisi de yalandır
Serabı su gösteren kanısı da yalandır
Tarihte bir dikili taşı bulunmayanın
Hayallere dayanan anısı da yalandır (Kasapoğlu, 2005, s. 64)

Şehirler, kültür ve medeniyetin en iyi göstergeleri olarak tanımlanabilir. Öyle ki kimlik oluşumu, kadim gelenekler, yaşam kültürünün şekillendiği yer çoğunlukla şehirdir. Bu bağlamda Kerkük, kültür ve medeniyetiyle Türk/Türkmen’i her yönüyle yansıtan bir şehir olmuştur. Bu özellikleri onu Türk dünyası içinde yüz yıllardır merkez konuma getirmiştir. Kasapoğlu da “Eyvah Kerkük” şiirinde şehrin bu özelliğine dikkat çekmiştir. Aşağıda verdiğimiz şiirde “Göğsünde inliyor tüm Türk” ifadesiyle Kerkük’ün tüm Türk coğrafyası açısından ne derece önemli olduğunu belirtmiş olur. Şiirde geçen Kerkük’e bağlı önemli bir petrol bölgesi olan “Gürgürbaba” ve Kuzey Irak ile merkezi yönetim sınırında yer alan “Altunköprü” isimleri, Kerkük’ün Irak’ın iç politikasındaki önemini göstermektedir. Şiir Kerkük’te meydana gelen yıkımları, politik kaygıyla göz yumulan değişimleri ince bir sitemle dile getiren bir içeriğe sahiptir. Kerkük’e sonradan gelenlerin “mezellet” olduğuna vurgu yapmaktadır. Efsanelere konu olan Gürgürbaba ile onlarca şehidin verildiği

⁴⁷ Geniş bilgi için bkz. Suphi Saatçi, **a.g.e.**, s.157-275

Altunköprü değer taşıyan imgeler olarak okunabilir. Zira Gürgürbaba petrol sahası, Irak'ın en önemli kaynakları arasındadır. Petrolün emperyal politikalara malzeme olması, bu noktada önemli bir bölgenin herkes tarafından “sahiplik” isteğini öne çıkarttığını görmekteyiz. Bu durumun bilincinde olan şair, Türkmen davasının baş şehri olarak kabul edilen Kerkük'teki durumu şu mısralarla anlatır:

Eyvah Kerkük eyvah Kerkük

Mezellet olmuş sana kürk

Göğsünde inliyor tüm Türk

El alacak kucağını

Kızıl odlu ocağını

Derde düştü Gürgürbaba

Ah çekiyor ahtan kaba

Ağam ağam yaba yaba

İstiyor olsun yad eller

Asalaklar yurdu keller

Kan ağlıyor Altunköprü

Tükendi gözünün nuru

Gençlerini sürü sürü

Kırsallara götürdüler

Tarayarak bitirdiler

Tuz'u verdiler Tikrit'e

Et verircesine ite

Ne baskı ne kıyım bite

Ne zulmü veli emrimin

Ne de çilesi ömrümün... (Kasapoğlu, 2005, s. 89)

Umut ve mücadele, bireyi ve toplumu ayakta tutan önemli faktörlerdir. Milletinin menfaatini düşünen Kasapoğlu, yoldan sapanları kalemıyla taşlar. Tarihin tekerrürünü bilen şair, “Darılmam” adlı şiirindeki “Senaryo aynıdır oyunlar aynı” mısraıyla dönen oyun ve dolapların farkında olduğunu gösterir. “Çobanlar aynıdır koyunlar aynı” mısraında şairin politik açıdan tükenmişliği ve umutsuzluğu görülür. Türkmen davası kaygısında olan Kasapoğlu, halk şairlerine özgü bir taşlamayla duygu ve düşüncesini dile getirir. Betimlemeler ve teşbihlerle edebî bir söylem geliştirerek bunları ifade etmeye çalışır. Şöyle ki:

Çobanlar aynıdır koyunlar aynı
Fikirler aynıdır beyinler aynı
Senaryo aynıdır oyunlar aynı
Artistlere kızmam poza darılmam

İstersen elini kanıma bandır
Kendini bir yamyam diye adlandır
İstersen beni yak dünyamı yandır
Kül olacak kora köze darılmam (Kasapoğlu, 2005, s. 17)

Kasapoğlu, Türkmen davası ve milli meseleler etrafındaki şiirlerinde gençlere ayrı bir yer açmıştır. Özellikle gençlere yönelik yapılan haksızlıklara sessiz kalmamıştır. Şaire göre gençler bir milletin en kıymetli mensuplarıdır, onlar geleceği tayin eden bireylerdir. Siyasi bir hareket başlatıldığında ilk hedef kitle gençler olur ve gençleri cezbedecek yöntemler aranır. Kasapoğlu “Soru” şiirinde gençlerin siyasi amaçlarla kandırılmasını eleştirir. Onların kullanılmak üzere hazır bir kitle olarak görülmesini kabul etmez. Zira gelecek tasavvuru, ancak yeni nesille gerçekleşebilir. Ulvî davaya hizmet etmek, gençlerin kullanılmasıyla değil, korunmasıyla olur. Milli bir davaya hizmet etmek isteyenler; dünü, bugünü, yarını düşünerek adım atmalıdır. Günü kurtarmanın derdinde olanlar yarına değerli bir miras bırakamaz. Kasapoğlu, siyasi ve milli bir davada lider konumunda olanların gençleri

sömürmesine karşı çıkar. Ona göre, büyük beklenti ve ideallerle milletine ve amaca hizmet etmeyi benimseyen gençlerin küstürülmesi bir millete yapılabilecek en büyük ihanettir:

Dayatarak taş atadın
Bir isterken beş atadın
Sonbahar yaz kış atadın
İlkbaharı süründürdün
Yılanları barındırdın

Bir tabela için mi biz?
Katlanarak gece gündüz
Cana kıydık oğlanla kız
Yoksa kutsal milli dava
İçin mi gelmiştik tava? (Kasapoğlu, 2005, s. 92)

Zaman, değişimin en büyük mimarıdır. Her dönemin kendine özgü özellikleri vardır. Ancak geçmiş zamanla bugün arasında değişimden kaynaklanan çatışmalar, herkesin yaşadığı ortak etkilerdendir. Yalnız değişimin yorumlanması noktasında ortaya çıkan fikir ayrılıkları aynı amaca hizmet eden kişiler arasında bile tartışmalara neden olabilmektedir. Kasapoğlu'nun eskiye bağlılığı körü körüne değil, "değer"lerden kaynaklanan bir bağlılıktır. Bu nedenle kendisine "değişmesi" gerektiği söylendiğinde buna karşı mevzi alır. Kasapoğlu, "Bana Derler" şiirinde duruşunu, açıkça ortaya koyar. "Gönlüm milli miras ister/Yurt aşkını esas ister" mısraları onun milli davasına bağlılığını ifade etmektedir. Şair, Türkmen davası yoluna baş koyduğunu ve değerlerine bağlı olduğunu ortaya koyar. Şöyle ki:

...

Bana derler yün kumaş giy
Soy üstünden dişdeşeni
Bence de en mukaddes şey
Vatan aşkı millet şanı

Gönlüm milli miras ister
Yurt aşkını esas ister

Bana derler al bir gitar
At tamburunu sazını
Eskilikten kendin kurtar
Gerçekleştir niyazını
Benim gönlüm makam ister
Saz telinden ilham ister... (Kasapoğlu, 2019, s. 55-56)

Geçmişle gelecek arasında kopmaz bağlar olduğuna inanan Kasapoğlu, “Türkmen Olanın” şiirinde Oğuz boyuna atıfta bulunarak atalarının kim olduğunu açıkça ifade etmektedir. Ancak bu ifadenin bir ırkçılık ve bağnazlık olmadığını da özellikle vurgulamaktadır:

Katlanır çekmez azar
Şan dolu destan yazar
Boyu Oğuz'a uzar
Başı Türkmen olanın

Ne yeltenir ne susar
Ne de meydandan küser
Fırtına gibi eser
Kışı Türkmen olanın (Kasapoğlu, 2001, s. 115)

Kasapoğlu’nun milli değer yargısı, kuru bir iddiaya bağlı değildir. Kökü, tarihi ve düşünsel alt yapısı bellidir. Türkmen nesline yönelik söyleminde bu arka perde çok açıkça seçilebilir. “Türkmen yavrusu” Türkmen dilinin, geleneğinin farkında değildir. Ona göre bilinçli bir Türkmen, geleceği daha aydınlık görmek için bugün çalışandır.

Ne ırkçıyım, ne bağnazım
Türkmen öter dilim ağzım
Değişilmez alınyazım
Ben bir Türkmen yavrusuyum

Hak yolunda susmaz dilim
Her rüzgârıla esmez dilim
Dost olanı kesmez dilim
Ben bir Türkmen yavrusuyum (Kasapoğlu, 2001, s. 123)

Kasapoğlu'nun "Milli Kimlik ve Türkmen Davası" temasıyla kaleme aldığı "Deniz", "Suç", "Esire haramdır Şarap da Aşk da", "Ben Türkmensiz Edemem" gibi şiirleri de vardır. Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki Kasapoğlu'nun şiirleri içinde milli değerler ve Türkmen davası öne çıkan bir tema olmuş; şair, milli kaygılarla kaleme aldığı bu şiirlerinde milli değerlere bağlılığını çok yoğun ve kuvvetli bir şekilde vurgulamıştır.

2.2.2. Sosyal Adaletsizlik ve Toplumsal Yozlaşma

Şiirleri toplumsal temalar üzerinde yoğunlaşan Adnan Kasapoğlu'nun milli meseleler ve Türkmen davası yanında üzerinde durduğu bir başka konu sosyal adaletsizlik ve toplumsal yozlaşmadır.

Kasapoğlu, sosyal adaletsizliğe ve yozlaşan topluma yönelik eleştirilerini özellikle buna sebep gördüğü devlet yönetimi ve bürokrasiyi odağa alarak gerçekleştirmiştir.

Kasapoğlu, zamanla yozlaşan değerlere, insanın olumsuz anlamda huy değiştirmesine, günün şartlarına göre yaşamayı seçip eskiyle bağını koparanlara karşı genellikle tavizsiz bir tavır takınır. O, doğru ve güzel olandan yanadır. Şahsi menfaat peşinde koşan, gününü gün eden,

zalimin zulmüne boyun eğen veya ona ortak olan kişilerle hesabı vardır. “Zamanoğlu” adlı şiirinde insanın bu özelliğine atıfta bulunarak tenkit eder:

....

Alçağa baş eğer yüzü yumuşak

İnsafsıza olur köle, kul, uşak

Ne ister ki daha fazla konuşak

İşte budur zaman oğlunun huyu

Alçak, sözde insanoğlunun huyu (Kasapoğlu, 2001, s. 91)

Türkmen şair Kasapoğlu, şahsi menfaati peşinde olanları eleştirmenin yanı sıra bu olumsuz duruma yol açan devlet düzeni ve bürokrasiyi eleştirmekten çekinmez. İnsanlık tarihi boyunca güçlü olan genellikle güçsüz olanı ezmiştir. Bu durum belli ölçüde hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Devlet ricali ve yüksek bürokrasi mensupları ve yakınları toplum içinde kendilerine üstünlük sağlayıcı bir imtiyaz kazanabilmektedir. Kasapoğlu bu çevreler karşısında özellikle “kimsesiz” olan vatandaşın sözcüsü olmaya çalışmış ve onları bu adaletsiz yönetim anlayışı karşısında mücadeleye çağırmıştır. Ona göre insanlar haksızlığa karşı ayaklanmalı ve asla baş eğmemelidir. Aşağıdaki horyatta “arxalı” sözcüğü yüksek makamlarda tanıdıkları olan kişileri, “kimsesiz” sözcüğü ile de sade vatandaş kastederek toplumdaki bu bozukluğu şöyle betimler:

Diler xalı

Dost dostan diler xalı

Kimsesiz baş eğdiğçe

Uzadır dil arxalı (Kasapoğlu, 2012, s. 34)

“Selam verdim rüşvet değüldür deyü almadılar” diyen Fuzûlî, 16. yüzyılda bu topraklarda yaşamış ve gördüğü eksiklikleri, düzenin bozukluğunu meşhur “Şikayetname”sinde dile

getirmiştir.⁴⁸ Coğrafya kader midir bilinmez ama Irak'ın yakın tarihinin neredeyse her döneminde benzer bir durum söz konusudur. Halk arasında “kaza ve kader ülkesi” olarak anılan Irak, ne yazık ki hep yolsuzluklar ve liyakatsizlikler ülkesi olmuştur.⁴⁹ Kasapoğlu da “Deniz” şiirinde benzer konulara dikkat çeker. “Kaptanlık verildi bir gözü köre” mısraıyla politik sistemin liyakati göz önünde bulundurmadığını ve layık olmayanların yönetimde yer aldığını, liyakat sahibi faziletli ve iyi insanların bir kenara atıldığını, şahsi menfaatini öne çıkaranların ise el üstünde tutulduğunu söyler. Şiirdeki “Eller çalıp çırpı ben fakir fakir/Baktım yağmalanan zengin denize” mısraları, yönetimde bulunanların devlet hazinesini “yağmaladığını”, vatandaşın ise zor şartlarda yaşamaya mahkûm olduğunu, bunun da adil olmadığını ifade etmektedir:

Rüzgarlar esmedi arzuma göre
Limanlar paylandı göz göre göre
Kaptanlık verildi bir gözü köre
Açılabilmedik engin denize

Serap denizinde akınca fikir
Ben kalan fikrime ettim şükür
Eller çalıp çırpı ben fakir fakir
Baktım yağmalanan zengin denize... (Kasapoğlu, 2005, s. 83)

Kasapoğlu'na göre duyarlı bir insan olmak, hayata farklı pencerelerden bakmayı gerektirir. Kişi başkalarının acısını hissedebildiği sürece insanlığını korur. Geçim sıkıntısı ve yoksulluk hep meşakkatli bir durum olmuştur. Duyarlı bir şair olan Kasapoğlu da halkın yaşadığı sıkıntıların farkında olmuştur. Mütemadiyen savaş acısını yaşayan Irak'ta siyasi ve ekonomik istikrarın sağlanması oldukça güçtür. Irak birçok dönemde kıtlık, açlık ve ekonomik çöküşle karşılaşmıştır. Şair, “Bana Sorarsan” şiirinde sosyal adaletsizliğin getirmiş olduğu geçim

⁴⁸ Cem Dilçin, **Fuzuli'nin Şiiri Üzerine İncelemeler**, İstanbul, Kabalcı, 2010, s. 20-23

⁴⁹ Mustafa Bostancı, **Irak'ta Monarşinin Sonu**, Ankara, Berikan, 2017, s. 5-17.

sıkıntısına ışık tutar. Şairin viranelerde öten baykuş imgesini kullanması bu açıdan dikkat çekicidir. Baykuş, sadece bir viraneye değil bütün bir ülkeye konmuş gibidir. Öyle bir an gelir ki ölüm kurtuluş olur:

...

İnsanlar baykuştur yuvalar köhne

İçinde yok işe yarayan nesne

Bana sorsan ölüm nedir, geçim ne?

Ölüm necat, geçim ölümdür derim... (Kasapoğlu, 2005, s. 33)

Şair Kasapoğlu halkın sıkıntılarına karşı duyarlılık ve sosyal adaletsizlikle mücadele konusunda sanatçılara ayrıca bir çağrı yapar. Sanatçılar, çoğunlukla gücünü hayal ettikleri gelecek günlerin güzelliğinden alır. Umut, yaşamak için hayati bir argümandır. Sanatçıların oluşturdukları ütopyalar, onların yazma cesaretlerini, hayata tutunma gerekçelerini oluşturur. Kasapoğlu da hayal ettiği güzelliğe kavuşmak için gücünü bundan alır. Şair, topluma yön vermenin makam ve mevkiden daha kıymetli olduğuna inanır. Kasapoğlu “Umut” şiirinde bir sanatçı olarak amacının makam ve mevki değil, toplum için başarılar elde etmek olduğunu söyleyerek, tüm sanatçıların amacının bu yönde olması ve sosyal adaletsizliğe karşı sessiz olmamaları gerektiğini ifade eder:

Koltuk teneşirdir makamsa tabut

Düşümü yansıtmaz çizilen hudut

Dağı doğrayacak güçtedir azmim

Hedef görüldükçe yaşar bu umut (Kasapoğlu, 2005, s. 43)

Kasapoğlu, tıpkı diğer sanatçılar gibi iyi bir gözlemci, toplumu doğru okuyan bir halk adamıdır. Devlet sistemi eleştirilerinin yanı sıra toplumsal konular üzerinde de çokça durmuştur. O, gördükleri karşısında susmamış gerçekleri dile getirmeye gayret etmiştir. Toplumdaki yozlaşma, değer yargılarının değişimi, en çok ihtiyaç duyulan kardeşlik bağının zayıflaması gibi önemli konuları sıkça sitemli bir dille söylemeye çalışmıştır. Ancak bütün çabalarına rağmen toplumdaki yozlaşmanın devam ettiğini gördüğünde de yes’e, ümitsizliğe

düştüğü olmuştur. “Yorulдум Ben” şiirinde kullandığı “Kardeşliği kin bağında/Eke eke yorulдум ben” dizeleri onun yoluna başkoyduğu mücadeleden bitap düştüğünü yansıtmaktadır. Toplumun en çok ihtiyaç duyduğu “kardeşlik” bağını güçlendirmeyi amaçlayan şair, bunu engelleyecek gelişmeleri ihanet olarak nitelemiş ve bunun toplumsal ortamda yaygınlaştığını gördükçe ümitsizliğe düşmüştür. Zira “İhanetin damarını/Çeke çeke yorulдум ben” mısraları “ihanet”in toplum içerisindeki varlığını ve kendisinin içinde bulunduğu ümitsizliği açıkça ortaya koymaktadır:

....

Olsa her kimin bağında
Kuşku olmaz din bağında
Kardeşliği kin bağında
Eke eke yorulдум ben

Çoklar bu yola serini
Koydu yemeden barını
İhanetin damarını

Çeke çeke yorulдум ben... (Kasapoğlu, 2005, s. 36)

Kasapoğlu bazı eleştirilerini yaparken felsefi sorgulamalara da yer vermiştir. İnsan denen meçhul ontolojik yapısıyla her dönem farklı felsefi bakış açılarına sahip olmuş, tarih boyunca hemen her rolde görülmüştür. Melekleştiği kadar şeytandır da aynı zamanda, ancak aslolan insanın bilinmezliğidir. Öyle ki insanı çözmek, kimyasını her yönüyle ortaya koymak neredeyse imkânsızdır. Bu bağlamda her an değişen, farklı yüzleriyle karşımıza çıkan “insan”, yaptıklarıyla değerlendirildiğinde nasıl karmaşık bir varlık olduğu ancak o zaman anlaşılabilir. Kasapoğlu’na göre insanın duyarlı olması, haksızlığa karşı susmaması ve gerektiği yerde eleştirmesi gerekir:

Senin takviminde değişmez zaman
Her zaman, her yer, demde hakimsin
Özde canavarsın sözde bir insan

Hem suçlu, hem tanık, hem de hakimsin (Kasapoğlu, 2005, s. 38)

Irak, özellikle Baas rejimi döneminde ciddi ekonomik sıkıntılar yaşamıştır.⁵⁰ Ancak Irak’a uygulanan ambargoyla beraber petrol gelirleri azaldığı için toplumun hemen her kesimi bundan nasibini almıştır. Yaşanan darboğaz, sosyal adalatsızlıklar ve ekonomik sorunlar dönemin sanatçıların da etkilemiştir. Kasapoğlu aşağıdaki şiirinde “Ahmetçiğim”, hitabıyla çocuklarına istediklerini alamayan babaların sesi olmuştur:

Ahmetçiğim,
Bugün de günler gibi
Kollarını aç karşıla beni
Gücenme ellerimi boş gördüğünde
Bir bisküvi de yaz borç defterine
Bir yaşını doldurdun
Pelargonu unut artık
Ben Kasapoğlu’yum, sen de torunu
Gel oruç tatalım Hıristiyanısına
Bana sormadan etin rengini
Isı çorbaya ban ekmeğini
Ahmetçiğim,
Ambargodur her şeye zam getiren
Oğlanım diye cam misket isteme benden
Sana (taş gülle) yaparım

⁵⁰ Nefi Demirci, **Musul’un Siyasi Tarihi**, İstanbul, IQ Yayıncılık, 2010, s. 17-35.

Onu al bırak sapan taşına

Mehmet'i bisiklete

Nazlı'yı bebeğe

Seni pelargona

Beni Sümer sigarasına

Hasret koyanların

Gözlerinin güllesine vur (Kasapoğlu, 2001, s. 117)

Kasapoğlu, “Gerçekler” ve “Soru” adlı şiirlerinde de sosyal adaletsizlik ve toplumsal yozlaşma temalarını işlemiştir. Şair, sadece basit bir protesto mantığıyla söz söyleyen değildir. Onun ideolojik tarafını da besleyen ve toplumu bilinçli olmaya yönlendirendir aynı zamanda. Kasapoğlu'nun toplumsal şiirlerinde bu yön ağır basmaktadır. Kasapoğlu, yaşadığı toplum içerisindeki sosyal adaletsizliğin ve yozlaşmanın farkında olan bir şairdir. Şiirlerinde toplumdaki adaletsizliği ve yozlaşmayı eleştirirken devlet yönetimindeki eksiklik ve yanlışları bunu yaratan esas etken olarak göstermektedir.

2.2.3. Vatan-Millet Sevgisi

Sanatı, toplumu değiştirmek, yeniden kurmak adına yapan pek çok şair için vatan-millet sevgisini yüksek ve coşkun bir tonda şiirlerinde işleme esaslı yönelimlerden olmuştur. Türk edebiyatına baktığımızda pek çok şair vatan-millet sevgisini şiirlerinde yoğun olarak işlemiş ve bu durum kimi şairin poetikalarını tanımlayıcı bir işlevde onlara bir kimlik kazandırmıştır. Örneğin Namık Kemal'in *vatan şairi*, Arif Nihat Asya'nın *bayrak şairi*, M. Akif Ersoy'un *milli şair* tanınması ve anılması bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Türkmen şairi Adnan Kasapoğlu'nun da poetikasını tanımlayan ayırt edici bir unsur vatan-millet temalı şiirleri olmuştur. Zira yaşadığı sosyal gerçeklik bunu besleyen önemli bir amildir. Öyle ki yaşanan coğrafyadaki çetrefilli siyasi ve sosyal yaşam, şüphesiz milli duyguları güçlendirmiş ve edebiyat üzerinden terennümünde belirleyici olmuştur. Irak Türkmenleri özellikle Osmanlı'nın Irak topraklarından çekilmesinden sonra savunmasız kalmış, mütemadiyen haksızlığa ve zulme uğramışlardır. Zira “Irak vatandaşları olarak yaşamaya devam eden Türkler, bütün bu haksızlıklara rağmen, devlete karşı isyan etmemişler, silaha sarılarak ayrılıkçı bir harekette bulunmamışlardır. Üstelik Irak'ın en sadık vatandaşları olarak, devletin her kademesinde hizmet vermişlerdir. Buna karşılık Bağdat yönetimi, sürekli biçimde kuşku ile baktığı Türk toplumunun, siyasi ve kültürel haklarını çiğnemiş, hatta en basit vatandaşlık haklarını Türklerden esirgemiştir.”⁵¹ Haklarının çiğnenmesinin yanı sıra Irak Türkmenleri yakın tarih boyunca birçok siyasi şiddete de maruz kalmıştır. “Kerkük Katliamı”, “Altunköprü Katliamı”, Türkmen liderlerinin idam edilmesi olayları gibi pek çok siyasi gelişme Türkmenlerin Irak'ta haksızlığa, zulme ve hak mahrumiyetine uğradığını açıkça ortaya koyan hadiselerdir⁵². Böylesi bir atmosferde yaşayan Türkmen aydınları şüphesiz olaylara kayıtsız kalamamışlardır. Aynı zamanda Türkmen toplumunu yönlendiren aydınlar milli kaygıları göz önünde bulundurmuş ve toplumu bilinçlendirmeye çalışmıştır. Türkmen toplumu içerisinde aydın bir kimliğe sahip olan Kasapoğlu da şuurlu bir dava insanıdır. Şair, milletin içerisinde bulunduğu çetrefilli siyasi ve sosyal şartların her zaman farkında olmuş, şiirlerine baktığımızda Türkmen davasına hizmet etmeyi borç bildiğini ve millet sevgisinin onun için vazgeçilmez bir olgu olduğunu görmekteyiz. Kasapoğlu bu bağlamda dil, millet, vatan, bayrak meselelerini sıkça şiirlerine taşıyan ve toplumunu bilinçlendiren bir şairdir.

Millet, vatan mefkûrelerine yer verdiği şiirleri Kasapoğlu'nun ilham kaynakları hakkında bize bilgi vermektedir. Zira Kasapoğlu, bir üst kimlik oluşturarak milli bilinci güçlendirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda Kasapoğlu, sadece sanatçı kişiliğiyle değil, Türkmen toplumunu bilinçlendirmeye çalışan, siyasi kimliğe sahip bir kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

⁵¹ Suphi Saatçi, **Tarihi Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, İstanbul, TTT İstanbul Araştırma Merkezi, 1996, s. 14.

⁵² Detaylı bilgi için bkz. Suphi Saatçi, **a.g.e.**, s.157-275

Vatan-millet sevgisi temasını yoğun olarak işleyen şair, bu temayı kendi milliyetçi duygularıyla harmanlayarak Türkmen toplumuna millet sevgisini aşılamaaya çalışmaktadır.

Vatan, millet, yurt ve Türkçülüğü konu edinen şiirleriyle Kasapoğlu, mensup olduğu milletle gurur duyan, milletin sıkıntılarına çözüm arayan ve her zaman milletin menfaatlerinin yanında bir şair olduğunu göstermektedir. *Gel* kitabında yer alan “Biz Türkmen’iz” şiiri bu duygu ve düşüncelerini en açık ve kuvvetli veren mısralara sahip şiirlerindendir:

...

Hayallerde arama gerçeklerde gör bizi

Tarih yapraklarına destanlara sor bizi

Dumanımız Türk yazar yaksalar kor kor bizi

Biz gönlü iman dolu hak tanır, düz Türkmen'iz

Zalime baş eğmeğiz, Türkmen'iz biz Türkmen'iz (Kasapoğlu, 2001, s. 121)

Kasapoğlu birçok şiirde Türkmenlerin/Türklerin büyük bir tarihe sahip olduğunu, bununla övünülmesi gerektiğini anlatır. Her bir Türkmen bireyinin davasına dört elle sarılması gerektiğini belirten şair, varoluşunun Türkmensiz anlamsız olacağını açıkça ifade eder. Ona göre vatan, su gibi aziz ve gereklidir. Büyük savaşlar vererek devletler kuran Türkler için yaşadıkları coğrafyaların kutsallığını öne çıkararak şiirlerini milletin tarihine bağlayan Kasapoğlu böylelikle millet kavramının önemi üzerinde durur. Onu kutsal bir söylem içinde kullanır. “Ben Türkmensiz Edemem” şiirindeki “Ben topraksız ben vatansız edemem”, “Ben horyatsız ben Türkmensiz edemem” dizelerinde şair, yaşadığı coğrafyayı ne kadar sevdiğini, mensup olduğu millete bağlılığını ifade eder:

At sırtında destan yazan soyum var

Obam tarlam memleketim köyüm var

Acısında sevincinde payım var

Ben topraksız ben vatansız edemem

Birlik olup güçlenirsek dağ gibi

Dava yaşar dava büyür çığ gibi
Delikanlı genç yetişir tığ gibi
Genç kuşaksız gür tabansız edemem

...

Nefes gibi varlığına muhtacım
Kuvvetine birliğine muhtacım
Bolluğuna gürlüğüne muhtacım

Ben horyatsız ben Türkmensiz edem (Kasapoğlu, 2005, s. 19)

Vatan-millet sevgisini yoğun olarak yaşayan ve bunu yaşatan bir şair olarak Kasapoğlu'nun "İlk Adım" şiirindeki "Vatan millet sevgisi yanmaya hevesledi" mısraı da onun bu sevgiyi ne kadar yoğun yaşadığını ifade etmektedir. Kasapoğlu, özverili ve milletine hizmet eden bir kimliğe sahip olduğunu burada da ifade eder. Hayata ilk adımlarını atarken vatan, millet aşkıyla tanıştığını, bunun bir kişiye duyulan aşktan çok ötede olduğunu anlatır:

Annem doğurdu beni ak sütüyle besledi
Babam duygularımı insanlıkla süsledi
Vatan millet sevgisi yanmaya hevesledi

Kanda işledi aşkım ilk adımı atarken... (Kasapoğlu, 2005, s. 56)

"Esire Haramdır Şarap da Aşk da" adlı şiir ise Kasapoğlu, Türkmen davasına yani güçlü bir millet olma mücadelesine bağlılığını aktarmıştır. Bu şiirinde şair, Türkmenlerin Irak'ta yaşadığı zorluklar, acılar ve haksızlıkları şiire taşımıştır. Zira Kerkük Katliamı'nda şehit edilen Ata Hayrullah'ı ve Saddam Hüseyin rejimi tarafından idam edilen Türkmen liderlerinden Necdet Koçak'ı unutmadığını mısralarına yansıtmaktadır. Kendisini ve mensup olduğu milleti esire benzeten Kasapoğlu, şarap ve aşkı da siyasi, toplumsal, insani haklara, mutluluğa, adil yaşama ve hürriyete benzetmiştir. Şiir, Kasapoğlu'nun milliyetçi kimliğini temsil etmektedir:

...

Dalında kuruyan salkım gibiyim
Mazlumum masumum halkım gibiyim
Mahpusum ölüme mahkûm gibiyim
Esire haramdır şarap da aşk da

Yolum ya ölüme ya hürriyete
Ya sürgüne gider ya da gurbete
Bu yola baş koydu Necdet ve Ata
Esire haramdır şarap da aşk da (Kasapoğlu, 2005, s. 30)

Kasapoğlu'na göre sanatçı, toplumun önderidir. Toplum adına düşünen, konuşan sözcüdür. Onun tepki ve tespitleri bireysel değil, çoklu bir uyarı niteliğindedir. Her insan kendince amaçlar belirler. Bu amaçlar onu hedefine götüren yol işaretleridir. Erek insanın hayata tutunmasını sağlayan gerekli araçlardan biridir. İnsan daha çocukluk yıllarında “Büyüyünce ne olmak istiyorsun?” sorusuyla karşılaşır, bu soru aslında ona bir misyon yükler. Çocukken belki sadece hayranlıkla verilen yanıtlar vardır, ancak yetişkin bir birey kendi yaşam yolunu düşünerek, ölçüp biçerek çizer. Belirlenen amaca ulaşma arzusu insanı ayakta tutar. Kasapoğlu da her birey gibi bazı amaçlar benimsemiştir. Onun şiirlerine bakıldığında milli kaygıların ön planda olduğu açık şekilde görülmektedir. “Erek” şiirinde “amac”ın bir kurtuluş olduğuna dikkat çeker. “Kâh içli bir horyat, kâh bir türküdür”, “Ulu şehitleri destana yazar” mısralarında onun için ereğin millet sevgisi ve Türkmen davası olduğunu görmekteyiz. Kasapoğlu için bu gaye Türkmen milleti için bir kurtuluştur:

Üstüne giderek durmadan basıp
Zalimin iktidar gücünü kesip
Öfke fırtınası sonrası esip
Kurtuluş sağlayan meltemdir erek
...
Kâh içli bir horyat, kâh bir türküdür
Boş laf değil umut dolu terkidir

Düşmana öfkedir zulme tepkidir
Dosta hem öğüt hem sitemdir erek

Doğruları yapar gerçeği sezer
Yanlış plan sinsî oyunu bozar
Ulu şehitleri destana yazar
Ne ağıttır ne de matemdir erek... (Kasapoğlu, 2005, s. 24)

Kasapoğlu için şair şuurlu olan, kim olduğunun farkında olandır. Tutulan yol, gidilen menzil, gaye edinen hedef her şeyden daha kıymetlidir. Bu farkındalık şair kimliğinin gereğidir. Onun için şair şiirlerinde, taşıdığı kimliğin ona yüklediği sorumlulukları ve neler yapması gerektiğini bilen bir sanatçı kimliği oluşturmaya çalışır. “Ben” adlı şiirinde ülküsünün her şeyden üstün olduğunu ve buna başka yollar katılmaması gerektiğini söyler. Şöyle ki:

Ben...
Ne ilkemi satmalı
Ne ülkümü atmalı
Ne başka yol tutmalı
Ne de tuttuğum yola
Başka yol katmalıyım (Kasapoğlu, 2001, s. 114)

Kasapoğlu, zor bir coğrafyada yaşamının getirdiği sorumlulukların farkındadır. Zor zamanda doğru söylemenin bedel gerektirdiğini, bunun için pek çok şeye göğüs germenin mecburi bir eylem olduğunu söyler. Bu coğrafyada “Türkmen’e yaraşır bir duruş” sergilemenin hiç de kolay olmadığının bilincindedir. “Şairin Kimliği” adlı şiirinde Kasapoğlu, “Türkmen yürekli” olduğunu, ne kadar haksızlık görse de bundan vazgeçmeyeceğini ifade etmektedir:

Türkmen yürekliyim
Kerkük bağında açan
Musalla, Şaturlu, Korya ve Piryadı gülleriylim

O yakayı bu yakaya bağlayan Taşköprü'yüm
Kalenin bedenini özleye özleye
Gürgürbaba'yı göresim geldi
Esmedi rüzgârlar arzuma göre
Yelken açmadan
Rıhtımlara ve limanlara yanaşmadan
Gezdim, dolaştım
Okyanusları denizleri ben
Loşluklara baş eğmeden
Karanlığa diz çökmeden
Yıllarca görmedim gündüzleri ben
Dövüldüm sövüldüm
Vurulduğum her yanımdan... (Kasapoğlu, 2019, s. 199)

Toplum, kendini var eden diğer küçük parçalarla birlikte büyür, değer kazanır. Sivil toplumun oluşumunda önemli bir yere sahip olan kurum ve kuruluşlar bu bağlamda önemli roller üstlenir. Türkmen toplumunun kültür, edebiyat, düşünce ve politik tercihlerinde belli bir yere sahip olan “Türkmen Kardeşlik Ocağı” Kasapoğlu’nun şiirine konu olmuştur. Türkmen Kardeşlik Ocağı, Türkmen aydınlarının bir araya geldiği çatıdır.⁵³ Kasapoğlu, bu kurumun öneminin farkında olup kalemini bunu anlatmak için kullanmaktadır. Aslında bu, bir vurgu, bir tarih düşmedir:

Dedeler yadigârdır
Kömürhanı’nın yaridir
Gökbörü’nün Diyarıdır
Türkmen Kardeşlik Ocağı... (Kasapoğlu, 2001, s. 74)

⁵³ Erşat Hüzmüzlü, **Tarih el-Nizal el-Siyasi li-Turkman el-Iraq (1923-2003)**, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2020, s.187-189.

Kültürel değerler, tarihî ve mitik imgeler, bir milleti diğerinden ayırdığı gibi, onun özgünlüğünü göstermesi bakımından da önem arz eder. “Kurultay” Türk kültür tarihinin en hayati kavramlarından biridir. En eski Türk kavimlerinden bugüne “kurultay, keneş” kavramı “millî” bir çerçeveye değerlendirilmiştir. Türklerin yönetim mekanizmasında en üst kurulu sembolize eden “kurultay” farklı boy ve budunların birliğinden oluşur. Kurultay, birlik ve beraberliği, kardeşlik ocağını temsil eder. Zor zamanlarda toplanan kurultay, “töre”nin izinde manevi bir büyüklüğü herkese duyurma işlevini yerine getirir. Aradaki sürtüşmeleri, nifak tohumlarını yok eder.⁵⁴ Kasapoğlu da “kurultay” kavramından yola çıkarak “büyük birlikteliği” vurgulamak ister. Bu birliktelik millet olmanın en temel kavramlarından biridir. Şair, 1997’de gerçekleşen I. Türkmen Kurultay’ı üzerine bu şiiri kaleme almıştır:

İlke birdir erek birdir amaç bir
Yara birdir çare birdir ilaç bir
Köken birdir töre birdir inanç bir
Türkmenlerin birliğidir kurultay
Güvenliği dirliğidir kurultay

Birlikte güç dağılmakta horluk var
Hoşgörüde katlanmakta zorluk var
Bağnazlıkta ırkçılıkta körlük var
Yolumuzun çizgisidir kurultay
Fikrimizin güzgüsüdür kurultay

...

Sor kitaba sor tarihe zamana
Var mı Altunköprü gibi bir ana?
Bir mezarlık şehit versin vatana
Bu ananın evladınız kurultay
Hainlerin cellâdiyız kurultay... (Kasapoğlu, 2001, s. 132-133)

⁵⁴ İbrahim Kafesoğlu, **Türk Milli Kültürü**, İstanbul, Ötüken, 1998, s. 357-369.

Milli meseleleri ifade etmek, sanatçı için bir vecibe olabilir; lakin bu vecibeyi en güzel şekilde dile getirmek bir hünerdir. Bu nedenle sanatçılar eserlerinde özellikle “imge, imaj ve sembollere” başvururlar. Kasapoğlu da tarihî Türkmen toprakları olan Kerkük ve Erbil’i “milli dava”nın birer sembol şehri olarak görür. Stratejik ve ekonomik değer bakımından çok önemli olan bu kadim şehirlerin ihtiva ettiği manevi anlamın anlaşılması gerektiğini anlatmaya çalışır. Pek çok kem gözün bu şehirlerde olduğunu, Türkmenlerin bunu bilerek davranmalarını istemektedir:

Yüreğinde gayret arzunda hırs var
Geceye yenilme uyan Erbil’im
Üstünde sert balyoz altında örs var
Başın öne eğme dayan Erbil’im

Asıl uygarlığın özü var sende
Ellerin tamahı gözü var sende
Yara var, acı var, sızı var sende
Düşmanındır sana kıyan Erbil’im

Şakrak bülbülleri yere indirdin
Dalına uğursuz baykuş kondurdun
Nice yayaları ata bindirdin
Peşlerinden koştun yayan Erbil’im

Mahpus eli bağlı hür gardiyandır

Ömür geçen gündür sır gardiyandır

Bir acımaç cellât bir gardiyandır

Sana gün saydıran sayan Erbil'im (Kasapoğlu, 2005, s. 47)

Kasapoğlu, vatan-millet sevgisi temalı şiirlerinde sadece Türkmeneli coğrafyasına bağlı kalmamıştır. Zira şair için Irak'ın tamamı vatandır ve her karış toprağı değerlidir. *Sitem* kitabında yer alan “Irak” adlı şiir, ABD'nin 2003 yılında Irak'ı işgal etmesini konu alır. Şiirlerinde vatan, millet konularına özen gösteren Kasapoğlu, Irak'a yapılan bombardımanları, ölen masum sivilleri, akan kanları şiirine yansıtır. Şiirin her bir dördlüğünde yaşanan acıları hissetmek mümkündür. Kasapoğlu'nun vatan sevgisi kaygısıyla yazdığı “Irak” şiiri dönemin büyük acısını yansıtmaları bakımından şairin önemli şiirlerinden biridir. Yaşanılan topraklar millet için kıymetlidir, bunu bilen Kasapoğlu, Irak'ın yaşadığı acılara kayıtsız kalmaz. Bu şiir “politik temalar”ın şiire taşınması bakımından değerlidir.

Yürekler sızlıyor gözler ağlıyor

Toprak gümbür gümbür çakıyor Irak

Atılan her top bir yerin dağlıyor

Ateş her yanını yakıyor Irak

Gözyaşım dinmiyor yaram kanıyor

Dumanlar sardıkça başım dönüyor

Bağdat, Basra, Musul, Kerkük yanıyor

Erbil hazin hazin bakıyor Irak

Seninim diyenler satıyor seni

Başından savıyor atıyor seni

Savaş cehenneme itiyor seni

Eller kefenini dikeyor Irak

Altın toprağının her bir kıratı
Birer mucizedir birer yaratı
Yürekten vurdular Dicle Fırat'ı
Şattularab'a kan akıyor Irak (Kasapoğlu, 2005, s. 44)

Kasapoğlu'nun *Gel* kitabında da "Irak" başlıklı bir şiir vardır. Şair bu şiirinde "yurt aşkı" üzerinde durarak vatan topraklarının azizliğine vurgu yapar. Şiirde, mısra sonlarındaki "vatan" sözcüğü tekrarı, şairin vatan imgesine yoğunlaştığını, vatanın sadece Türkmeneli coğrafyasından ibaret olmadığını göstermektedir. Kasapoğlu şiirinde kalbinin Irak için attığını söylemektedir:

Annemin sütünde yurt aşkı vardı
Emdikçe sevdası başımı sardı
Bu yüzden gurbet el gözüme dardı
Ne varsa gurbetin güzel şirini
Vermez yurt tadını almaz yerini

Dedelerden kalan bir izdir vatan
Güneşi batmayan gündüzdür vatan
Anadır anadır azizdir vatan
Canına kıysa mert yurduna kıymaz
Yad ele sığınmaz rakibe uymaz

Memleket memleket bütün Avrupa
Dizilip inci tek geçse bir sapa
Gönlümün içinde sanma yer tapa
Atışı gönlümün Irak içindir
Dalgalanan özgür bayrak içindir... (Kasapoğlu 2001, 98)

Toplumsal konulara önem veren Kasapoğlu'nun üzerinde durduğu “vatan-millet sevgisi” teması şairin vazgeçilmezleri arasındadır. Kasapoğlu için bu sevgi şiirlerin başat konuları arasındadır. Kasapoğlu, “Gurbet”, “Elveda”, “Süsletme”, “İlk Adım”, “Değilim” ve “Gördüm” gibi şiirlerinde de vatan-millet sevgisi temasını yoğun olarak işlemiştir.

2.2.4. Ana Dili “Türkçe” Sevgisi

Dil, bir milletin varlığını ispat eden en somut kanıttır. Özellikle Irak gibi farklı etnik ve mezhepsel grupların yaşadığı bir coğrafyada bir milletin dilini koruması elzem bir konudur. Çünkü dil, bir milleti diğer milletlerden ayıran, onun farklı kültür, örf ve âdete sahip olduğunu ispatlayan en önemli unsurdur. Dolayısıyla dilin korunması milletin geleceği demektir.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı'nın Irak'tan çekilmesinin ardından kurulan Irak devletinde Türkmenler her zaman onları Türkiye'nin bir uzantısı olarak görmüş yeni yönetim tarafından kendi topraklarında asimilasyona ve ötekileştirici politikalara maruz bırakılmıştır.⁵⁵ Böylesi zor bir coğrafyada bir milletin varlığını sürdürmesi meşakkatli bir konudur, ancak Türkmenler yüzyıldan fazladır bu politikalara karşı çıkarak bugüne kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Söz konusu durumda en etkili rolü oynayan faktör dildir; yani ana dilini korumaları ve geliştirmeleridir. Annesinden öğrendiği dille gurur duyduğunu ifade eden Kasapoğlu da dilin önemini çok iyi idrak eden bir şairdir.

Bir milletin kendine has özelliklerinin başında yine kendine özgü bir dilin geldiğinin bilincinde ve bilgisinde olan Kasapoğlu bu görüşlerine farklı çalışmalarında yer vermiştir. *Gel* kitabının ön sözünde dil ve millet ilişkine dair şunları ifade etmiştir: “Edebiyatımızı oluşturan dalların en yaygın alanının şiir olması, aydın insanlarımız arasında şairlerin ağır basması, insanlık ve olağandışı uygulamalara karşın ana dilimizin canlı tutulmasında şiirlerimizin ifade simgesi ve şairlerimizin direniş sembolü olması, büyük Türk milletine

⁵⁵ Habib Hürmüzlü, *Irak'ın Hukuki Yapısı İçinde Türkmenler*, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2020, s. 12-69.

mensup, Oğuz boylarından olan biz, Irak Türkleri'nin de aynı ruhsal yapıya sahip olması etnik kimliğimizi kanıtlamaktadır.” (Kasapoğlu, 2001, s. 5).

Irak devletinin kuruluşunun ardından eğitim dili sadece Arapça olmuş, bu durum 1991 Körfez Savaşı'ndan sonra değişmiş ve bu dönemden sonra Türkmen okulları açılmıştır.⁵⁶ Ancak Kasapoğlu da birçok akranı gibi Türkçe eğitim almaktan mahrum kalmış, bireysel çabalarla çağdaş Türk alfabesini öğrenmiş ve kullanmıştır. Nitekim Kasapoğlu her zaman dilin öneminin şuurunda olmuştur. *Gel* kitabının ön sözünde anadilin önemine şu sözlerle dikkat çekmektedir:

“Ana dilimizle eğitim göremememiz ve yaşamakta olduğumuz çevrelerin etkisi altında kalmamız, etnik varlığımız ve milli kimliğimizin canlılığını koruyan Türkçemizi etkilemekte olduğu için hatıraları zenginleştirmeye yetinmeyerek, lisanımızı işleyip güzelleştiren ve milli kültür hamurunu mayalayan şairlerden yana olmuştum. Çünkü her gün konuştuğumuz için olacak, tıpkı görünmediği için değerinin pek farkında olmadığımız hava gibi, dil de milletin en önemli ve en verimli hazinelerinden biridir” (Kasapoğlu, 2001, s. 6-7).

Kasapoğlu şiirlerinde de bu konuya yer vermiştir. Ana dile önem veren şair, okullarda Türkçe eğitimin bir ihtiyaç olduğu kanaatine ulaşmıştır. Okullarda Türkçe eğitiminin geç bir döneme tekabül etmesini Kasapoğlu yazdığı bir horyatta ifade eder. Ona göre babalar Türkçe eğitim almasa bile çocuklarından bu eğitimi alır. Bu durumda şuurlu olmak, ebeveynden çocuğa; çocuktan ebeveyne doğru olacaktır. Şair, Türkmen Doğu İlköğretim Okulu'nun eğitimdeki önemine vurgu yapmaktadır. Zira Doğu İlköğretim Okulu, Erbil'de açılan ilk Türkmen okulu olma özelliğini taşımaktadır:

Babaya

Yıldız olmaz bab aya

Doğus'un uşağları

Dil öğredir babaya (Kasapoğlu, 2012, s. 25)

⁵⁶ Habib Hürmüzlü, **a.g.e., s.116-146.**

Kasapoğlu'nun hayatı anlamlandırmada din ve vatanın yanında dili hayatın önemli bir şartı olarak görür. Şair bu kavramları hayatın üç şartı olduğuna inanır. Söz konusu kavramların insan hayatında ne derece önemli olduğuna vurgu yapar ve bunu şiirine yansıtır. “Oğluma” adlı didaktik şiirinde oğlu adına gelecek nesillere verdiği nasihatte dilin, vatanın ve dinin önemine dikkat çeker:

...

Su tek yumuşak ol hem güçlü hem sert
Zamanla değişme ne azal ne art
İnsanı hayata bağlaya üç şart
Bir dindir, bir vatan, bir de ana dil
Bu ilkeye dayan görevini bil... (Kasapoğlu, 2001, s. 62)

Kasapoğlu, “Gurbet” adlı şiirinde ise insanın dil, vatan ve milletten uzak olması durumunda kendini gurbette ve yalnız hissedeceğini söyler. “Ağlar üç anasından ayrı düştüğü zaman” mısraında bazı değerlerin her şeyin üstünde yer alması gerektiğini hatırlatır. Dil ve vatan varlık sebebi olduğundan “ana sütü”yle eşdeğerdir. “Büküyor tutsaklıkla belini hür garibin” mısraında ise söz konusu gurbetin insanı büyük bir boşluğa sürüklediğini ifade etmektedir. Kasapoğlu için vatandan ayrı olmak çileli bir olgudur:

...

Çile dolu bir ömür kömür bahtlı bir insan
Ağlar üç anasından ayrı düştüğü zaman
Biri süt ötesi dil öbürü ana vatan
Büküyor tutsaklıkla belini hür garibin (Kasapoğlu, 2001, s. 92),

Kasapoğlu, hemen her şair gibi kendi dilini seven bir kişiliktir. Annesinden öğrendiği dile âşık, bu dilde icraatlar yapmayı seven ve her zaman diliyle gurur duyan bir şairdir. Dil, bir bireyin kendini en rahat şekilde çevresine anlatma aracıdır. Söz, duygu ve düşünce ancak dil aracılığıyla aktarılabilir. Anadil, özellikle Irak gibi zorlu ve farklı grupların yaşadığı bir coğrafyada oldukça hassas bir konudur. Buna sahip çıkmak, geliştirmek ve devam ettirmek

milletin geleceği anlamına gelir. Dil konusunda hassas bir şair olan Kasapoğlu da her zaman bu dilin önemine ve bu dili ne kadar sevdiğine dikkat çeker. Dörtlük ve horyatlardan oluşan *nc Simg*e adlı kitabında yer alan aşağıdaki dörtlük Kasapoğlu’nun bahsi geçen hassasiyetini göstermektedir:

Türkmen canı

Kast etmez Türkmen canı

Her dile hürmetim var

Severem Trkmeneni (Kasapoğlu, 2012, s. 19)

Trkmenenin en güzel kullanıldığı yer olan horyatlar Kasapoğlu için bir yaşam tarzıdır. O bir bülbülün tşnde bile bu dili duyar ve dizelerinde buna yer verir:

Türkmen cadı

Hiç sevmez Türkmen cadı

Xoryat huylu bülbülün

tş Trkmencedi (Kasapoğlu, 2012, s. 20)

Çalışmamızın değişik bölümünde Kasapoğlu için horyatın önemine birçok kez vurgu yapılmıştır. Annesinden öğrendiği dile horyatlarla aşık olan şair, dizelerinin çoğunda bunu belirtmekten ekinmez. Zira horyatı, Trkmenenin yaşatılmasında en önemli etkenler arasında görmektedir. “Xoryat xoryat öğrendim/Nenemnen Trkmencredi” mısraları, ana dilinin koruması ve öğrenilmesi açısından horyatın bir Türkmen için önemine vurgu yapar:

Türkmen camı

Yaptırdı Türkmen camı

Xoryat xoryat öğrendim

Nenemnen Trkmencredi (Kasapoğlu, 2012, s. 20)

Anlaşılabacağı gibi milli kaygılara sahip bir şair olan Kasapoğlu düşünce yazıları yanında şiirlerinde de bir milletin en değerli hazinesi dilin önemini her zaman vurgulamış ve ona sahip çıkmıştır. Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi Türkçenin Irak Türkmen coğrafyasında yaşayan Türkmen bireyinin ayrılmaz bir kimliği olduğunu dile getirmek şiirlerinin öne çıkan amaçları arasında olmuştur.

2.2.5. Aile

Aile kavramını tanımlamak gerekirse “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birliktir.”⁵⁷ Çocukların tanıştığı ilk kişiler, ebeveynleridir. Çocuk onların yaptıklarını tekrar eder, hayatı onlardan öğrenir. Anne ve babadan çocuğa aktarılan en önemli değerlerin başında dil gelmektedir. Anadil, bireyin sosyolojik kimliğini oluşturmada temel etkidir.

Kasapoğlu, anadilini annesinin horyatlarından öğrendiğini birçok kez ifade etmektedir. Azerbaycanlı ünlü şair Bahtiyar Vahapzade’nin “ Menim Anam” şiiri bu coğrafyada tam anlamıyla vücut bulur. “Savadsızdır / Adını da yaza bilmir / Menim anam.../ Ancak mene / Say öğredib / Ay öğredib / İl öğredib / En vacibi dil öğredib...” derken bu ortak hissiyatı dile getirmiştir.

Kasapoğlu, hayata ilk adımlarını atarken kulakları annesinin ona okuduğu horyatlara aşına olmuştur. Bu, Türkmen ailelerin hemen tamamı için geçerli bir durumdur. Sözlü geleneğin yaygın olarak hüküm sürdüğü Kerkük ve Erbil coğrafyasında kulağa okunan ilk ezan kadar öne çıkan bir tavidir. Çocukların anadil ediniminde bu yol oldukça etkilidir. Dolayısıyla daha çocuk yaşta annesinden dinlediği horyatlarla yetişen Kasapoğlu’nun edebî zevkinin ve kimliğinin belirlenmesinde ailesinin, özellikle de annesinin önemli bir rolü olmuştur. Şair, annesinin onun edebî kimliğinin oluşmasındaki rolü hakkında şu bilgileri verir: “Annemin öksüzlüğü, yalnızlığı, yuvasına bağlılığı ve çocuklarına karşı sevgisinden kaynaklanan duygusallığı onun en içli ninni, horyat ve manileri ezbere bilmesine neden olmuştur. Şiir

⁵⁷ Şükrü Haluk, **Türkçe Sözlük**, Ankara, TDK, 2009, s.45.

güzellik duygusunu, anlatılanın güzelliği kadar, anlatış ustalığının ürperti yarattığını bana sezdirennannemin avunma vesilesi olan bu ninniler, benim de kalbimi kaptırmış ve edebiyat dünyasında aldığım ilk ders olmuştur” (Kasapoğlu, 2001, s. 3).

Toplumun temel taşı olan aile, Türk töresinin merkezi ve en önemli ögesidir. Bu nedenle aile hem sosyolojik hem de edebî olarak metinlerde oldukça sık yer almıştır. Ailede her ne kadar baba baskın karakter olarak bilinse de asıl koruyup kollayan çoluk çocuğu etrafında barındıran karakter kadın, yani “ana”dır. Şiirlerde, atasözlerinde, hikaye ve anlatılarda “ana” baskındır. Kasapoğlu da “ana”nın benzer rolünü öne çıkarmaktadır:

Çırçıplak henüz giymeden kürkü

Duydurdun bana içli bir türkü

Sözlerin baldır düşüncen nur ki

Sağlamdır yapın temelin ana

Sana kim dedi hızla heveslen

Ansızın uyu toprağa yaslan

Hayat yüzüne gülmedi aslen

Kara gün kırdı sert belin ana

Ne derdin bitti ne de kederin

Ne de yüzüne güldü kaderin

Emek harcadın yemedin barın

Ne torun gördün ne gelin ana (Kasapoğlu 2001, 36)

Aile kurumunun ferdin hayatındaki öneminin bilincinde olan Kasapoğlu, bu sebepten şiirlerinde de aile konusunda öncelikli bir yer vermiştir. Yazdığı birçok şiirde aile temasını işlemiş, aile kurumunun önemine vurgu yapmıştır. Örneğin şair, ilk kitabı olan *Gel*'i “İçli ninnileriyle bana dilimi öğreten ve edebiyatımızın anahtarı olan horyatı özendiren ilk öğretmenim annem ve kardeşim Dilşat Kasapoğlu'nun anısına” sözleriyle annesine ve erkek kardeşine ithaf etmiştir. Anne imgesi Kasapoğlu şiirinde horyatın, ninninin, masalın kısacası sözün başlangıcıdır. Aşağıdaki dizeler bunun en güzel örneğidir:

Anne

Annemin ninnisine kulak asarken aldım
Edebiyat bağına ayak basarken aldım
Diken dolu bu yolu zorla keserken aldım
Horyatın ilk dersini anadilin tadını
Hatırladım ölmeyen o öğretmen kadını

Bilirim şair olan erir biter mum gibi
Taş olsa da ovulur toprak gibi kum gibi
Gözlerimin nurunu harcarım ömrüm gibi
Hem de niyaz ederim bu uğurda yanmayı
Dost olan düşünmesin karanlığı anmayı

...

Fuzuli'yi bilmeyen şiir nedir ne bilir
Nesimi okulunda bahir nedir ne bilir
Nesrin'in sözlerinde sihir nedir ne bilir
Bunlar edebiyatın temeli esasıdır

Tarihlere yazılan kalımlı mirasıdır (Kasapoğlu, 2001, s. 57-58)

Anne demek anadil, horyat, kültür, türkü demektir. Bu nedenle onun şiirlerinde “anne” imgesi sık sık kullanılır. “Şair” şiirindeki dizelerde vurgulanan “ana, anadil, horyat, türkü”

gibi değerler aynı öze işaret eder. Ayrıca anaların gün yüzü görmemiş olmaları yani aile kurumu içinde yaşadıkları zorluklar, çektikleri acılar Kasapoğlu için elemli bir temadır:

Çırçıplak henüz giymeden kürkü
Duydurdun bana içli bir türkü
Sözlerin baldır düşüncen nur ki
Sağlamdır yapın temelin ana

...

Ne derdin bitti ne de kederin
Ne de yüzüne güldü kaderin
Emek harcadın yemedin barın
Ne torun gördün ne gelin ana (Kasapoğlu, 2001, s. 36)

Kasapoğlu için aile yapısı her zaman ön planda olmuştur. “Horyat” adlı şiirinde şair, geleneksel şiir formu olan horyatla bu sevgiyi tattığını söyler. Horyat; ekmek kadar, su ve hava kadar gereklidir, çünkü Kasapoğlu’na göre annesinden öğrendiği dilin kaynağı horyattır. Kasapoğlu annesine büyük bir hayranlıkla bağlıdır, ona göre “anne” hayatın başlangıcı ve ilk öğretmendir:

Horyatla açıldı kulaklarımız
Horyatla sezdik anne sevgisinin sıcaklığını
Horyatla başladı dostluklarımız... (Kasapoğlu, 2001, s. 9)

Kasapoğlu için anne kadar baba da oldukça etkileyici bir karakterdir. Zira şair “Ben ve Babam” şiirinde hayata dair sorularını babasına sorduğunu, onun yaşam deneyimlerinden yola çıkarak hayatta kaldığını ifade eder. Kasapoğlu için baba, her zaman bilgilerine başvurabileceği, bu sayede hayatına dair kararları daha sağlıklı verebileceği bir mecradır. Şöyle ki:

Babam bana yavrum çalış

Korkma yad ellerle yarış
Toprağını karış karış
Elden koru kurtar dedi

Ona sordum sorunumu
Bu karanlık görünümü
Böylelikle yarınımı
Bundan çetin beter dedi

Özlem taşıyordu yüzü
Kana boğulmuştur gözü
Sordum en güçlü yıldızı
Güneş doğsa batar dedi
...

Dedim baba yaşa var ol
Yadların burnun avar ol
Onları sürüp kovar ol
Övme övme yeter dedi (Kasapoğlu, 2001, s. 64)

Geleneksel aile yapısına verdiği önem Kasapoğlu'nun şiirlerine yansımıştır. Anne ve baba, Kasapoğlu'nun hayatına yön veren karakterlerdir. şair, ebeveynlerinden öğrendiği hayat derslerini kendi çocuğuna da aktarır. "Oğluma" adlı şiirde Kasapoğlu'nun evladına nasihatlerini okuruz. Kasapoğlu bu şiirinde oğluna, bir insanın hayatta kalması, kendini kanıtlaması ve birey olması için çaba sarf etmesi gerektiğini, hiçbir amacın emeksiz yerine gelmeyeceğini öğretir:

Karanlık yollarda gözünü yumma
Elinden tutmayı özgeden umma
Kuvvet her kimsede bulunur ama
Cesaret olmazsa güç neye değer?

Altına kaplanan tunç neye değer?

Tohum gibi göver yer altından köp
Bir çardak yap sarsın etrafını çöp
Eğil yuva yapan ellerini öp
Öpmeye şayandır çalışan eller
Yorgun yorgun işe alışan eller

Aldınsa bir karar etme tereddüt
Atılınca davran korkuyu unut
Kalbine taş bağla gözyaşın kurut
Ağlamak yakışmaz yiğit olana
Azmi çelik gönlü iman dolana (Kasapoğlu, 2001, s. 61)

Kasapoğlu için aile her şeydir, onun için bu yapıyı meydana getiren bireyler her zaman değerli olmuştur. Kardeşi Dilşat'ın ölümü şairde derin bir iz bırakmış olmalı ki “Dilşat İçin” adlı şiirinde kardeşini kaybettikten sonra yaşadığı acılara yer verir. Her yönüyle bir ağıt olan bu şiir, şairin insanî yönüne yansıtılmış bir ayna olarak görülebilir. Zira bu şiirde yaşadığı acı karşısında Kasapoğlu, kendi benliğiyle konuşur gibidir:

Bir fısıltı duydum söyledi ciğer
Dilimden bir ağıt yaz Dilşat için
O ses öz annemin sesiymiş meğer
Esirgeme gönül çiz Dilşat için
...
Kaybettim edeli aziz kardeşi
Dağları andırır yüreğim başı
Söndürmez kalbimde yanan ateşi
Yüz yıl kan ağlasa göz Dilşat için... (Kasapoğlu, 2001, s. 67)

Kasapoğlu'nun annesiyle yaşadıkları, kardeşinin kaybı onda derin izler bırakmış ve hassas kimliğinin bir parçası olmuştur. Zira şairin şiirlerinde bu hassasiyete, aileye verdiği değere rastlamak mümkündür. Ayrıca Kasapoğlu “Ana”, “Anne Öğüdü”, “Ulu Aşk” gibi şiirlerinde de aile temasını işlemiştir.

2.2.6. Dinî İnanç

Din, insanın hayatındaki olaylara anlam sunan bir olgu olarak düşünülebilir. “Ölüm” gerçeği, insanda başka bir hayatın var olduğu düşüncesini oluşturur. İnsan, var oluşu gereği “yok olma” düşüncesinden kaçır, bu yüzden din olgusu insan için bir kurtuluş olarak görölmektedir. Kasapoğlu için din, hayata yön veren, ahlakı belirleyen ve toplumu düzene sokan bir olgudur. Şair, mensup olduğu İslam dinine şiirlerinde yer açmış; bazen inanç bazen ritüeller boyutunda konuya yer vermiştir. O, Allah'ın birliğine, yüceliğine, göklerin ve yerin tek yaratıcısı olduğuna gönülden inanır. Bu bağlamda “Beni Tarihe Sormalıdırlar” şiirinde Allah'ın yarattığı kula minnetsiz olduğunu söyler:

Allah'tan başka kimseye tapmam

Kula yeltenip elini öpmem (Kasapoğlu, 2001, s. 124)

Geleneksel toplumlarda dinî inanç motiflerinin zaman zaman yozlaştığı, Allah inancının sembolik bir değer olarak kaldığı göröür. Özellikle Irak gibi Ortadoğu ölkelerinde emirlik ve monarşilerin olduğu toplumlarda “amirlere bila-kayd ü şart” itaat etme söz konusu olduğundan toplumda ahlakî anlamda bozulmalara, iki yüzlölöklere, “kula kul olma”ya giden davranışlara sebebiyet verme söz konusudur. Kasapoğlu, inanç meselesini daha çok bu bağlamda değerlendirmektedir. Yine geleneksel inanç ritüellerinin ortaya çıktığı “Ramazan ayı ve orucu” şair için ele alınması gereken önemli bir konudur. Zira Kasapoğlu, Ramazan

ayını insanın manevi açıdan arınması, toplumsal ilişkilerin düzenlenmesi için bir araç olarak görmektedir:

On bir ayın sultanıdır
Mübarek Ramazan ayı
Müslümanlığın şanıdır
Mübarek Ramazan ayı

Nefreti sürer öteye
Yol vermez kine hataya
Teşvik ettirir ataya
Mübarek Ramazan ayı

Ayırt eder hayrı şerden
Bereket coşturur yerden
Semayı doldurur nurdan
Mübarek Ramazan ayı

Oruçluya sağlık verir
Mümine yüz aklık verir
Cennetliğe bağlık verir
Mübarek Ramazan ayı

Tahammül sabır ayıdır
Kanaat şükür ayıdır
İbadet zikir ayıdır
Mübarek Ramazan ayı (Kasapoğlu, 2005, s. 14)

Kasapoğlu, İslam dinine bağlı, bu dinin getirmiş olduğu sorumlulukları bilen ve yaşamın fanî olduğunu dizelerinde vurgulayan bir şairdir. Kasapoğlu, İslam dininin Müslümanlara farz kıldığı sorumlulukların bilincindedir. Müslümanlar için kutsal sayılan Ramazan ayı, Kasapoğlu'nun dizelerinde yer etmiştir. "Mübarek Ramazan Ayı" şiirinde Kasapoğlu, bu ayın güzelliklerinden, manevi huzurundan ve kutsallığından söz eder. Şair, Ramazan ayının ruhu kirden arındırdığını, kinin uzaklaştığını, dini yaşattığını ve kurtuluş için bir kapı olduğunu yazar.

Hoşgörü gufran ayıdır
İltifat ihsan ayıdır
Dertlere derman ayıdır
Mübarek Ramazan ayı

Gafillikten söker bizi
Hak yoluna çeker bizi
Camilere döker bizi
Mübarek Ramazan ayı

Kalplerde iman yoğurur
Merhamet şefkat doğurur
Bizi tövbeye çağırır
Mübarek Ramazan ayı (Kasapoğlu, 2019, s. 173)

Kasapoğlu'na göre yaşam fanidir. Hayat, gençlik, aşk, dostluk, güzellik ve yaşama değer katan varlıklar geçicidir onun için. Günlerin, zamanın, mevsimlerin geçici olduğunu söyler Kasapoğlu. Şair, tasavvufî bir atmosferi, dünya algısını barındıran "Kalmaz" şiirinde hayatın faniliğine yer verir. Ona göre, topraktan gelen toprağa gider:

Kalmaz otuz gece ay aynı yüz aynı çehre

Haddi aşsa aynıdır mutluluk benzer kahra
Yoğunlaşır kırılır her kim güvense dehre
Zamanın oklarına sinem gerdim bilirim
Düşeni basar geçer etmez yardım bilirim

Kalmaz dört mevsim ağaç aynı dal aynı yaprak
Güneş vursa erir mum ister söndür ister yak
Yıllar geçer aradan tarla olur bir başak
Çift sürüp ter dökmeyen den kadrini ne bilir?
Ömrü nafile geçen an kadrini ne bilir?

...

Kalmaz çağlar boyu dağ aynı kaya aynı taş
Toprak kurur ger bulut ağlayıp dökmese yaş
Doğanın kanunu bu ister inan ister şaş
Yırtıcı ormanlılar avlarlar birbirini
Yaman kurt var saldırır parçalar bir sürünü (Kasapoğlu, 2001, s. 63)

Son peygamber Hz. Muhammed, sadece müjdeci değil aynı zamanda bütün insanlık için ümit ve kurtuluş vesilesidir. O, ahlakı ve eminliğiyle ölümsüz bir rol modelidir. Kasapoğlu peygamber sevgisini bir naat şeklinde değil ama lirik bir tarzda ifade ederek duygularını dile getirmiştir:

Sensin Burak sahibi
Yüce ahlak sahibi
Adalet hak sahibi
Öğrettin bize vefa
Ya Muhammet Mustafa

Zalime vermez aman
Karşı çıkar her zaman
Hak yolunda Müslüman

Sevinir çekse cefa
Ya Muhammet Mustafa

Güler gözü yaş olan
Döner kalbi taş olan
Zalime yoldaş olan
Elbet gelir insafa
Ya Muhammet Mustafa

Üzülme rızkın darsa
Dört yanını dert sarsa
Dünyada azap varsa
Ahrette de var sefa
Ya Muhammet Mustafa

Müslüman keyfe dalmaz
Meylin dünyaya salmaz
Namazdan geri kalmaz
Yer bulup girer safa
Ya Muhammet Mustafa (Kasapoğlu 2019, 229)

Kasapoğlu'nun din temasıyla yazdığı “Ya Muhammet Mustafa”, “Çağır Allah” gibi şiirleri de vardır. Kasapoğlu mensup olduğu dine bağlı, getirdiği yükümlülükleri yerine getirilmesi gerektiğine inanan biridir. Şiirlerinde birçok farklı konuyu ele alan şair, dinî inanca da önem vermiş, bunu şiirlerine taşımıştır.

2.2.7. Emek Övgüsü

Şiirlerinde birçok toplumsal konuyu işleyen Kasapoğlu'nun üzerinde durduğu bir diğer husus da emek kavramıdır. Çalışma hayatı içinde özellikle işçi-çiftçi gibi emekçi kesimler üzerinde

durmuştur. Kasapoğlu çiftçilerin, işçilerin toplumdaki yerinin önemine vurgu yaparak, “ücretli emek” kavramı üzerinde durur. Zira “ücretli emek, kendi yaşamlarını sürdürmek için gerekli araçlara sahip olmayan, sermaye sahiplerinin sunduğu işleri bulmak zorunda olan işçiler toplamına göndermede bulunmaktadır.”⁵⁸ Emekçi çevrelerin yaşadıkları zorluklar ve toplumsal görünümü Kasapoğlu’nun şiirlerine yansımıştır. Bunlardan biri olan “Çiftçi” şiirinde çiftçiler, emekçiler şöyle betimlenmektedir:

Bir eliyle kaya kırar
Bir eliyle toprak sürer
Çiftçi denen neye yarar
Yanmazsa güneş altında

Çaba harcar, emek verir
Çalışana yürek verir
Eline bel kürek verir
İki gözdür kaş altında

Avuçları kabar kabar
Emekçiye olur rehber
Başak gibi kıbar kıbar
Boy gösterir taş altında (Kasapoğlu, 2005, s. 52)

Şehir hayatında büyüyen Kasapoğlu, günlük hayatta tükettiği besinlerin nereden geldiğini iyi bilir ve bu kaygıyla köylüleri unutmaz. Onların yaşamının, emeğinin minnetinin farkında

⁵⁸ Anthony Giddens, **Sosyoloji**, Ankara, Ayraç, 2005, s.12.

olan bir şairdir. “Köylüler” şiirinde köy hayatını, köylülerin hayat zorluklarını şöyle anlatmıştır:

Canlarınızı yayın döşüne
Tırmana tırmana basın taşına
Ta elleriniz yetsin başına
Yüce dağları aşan köylüler

Geceye saçın nurunu gözün
Cihana gösterin gözün gündüzün
Susuzlar için kanınız sızın
Sevgisi kalpte coşan köylüler

Fırtına gibi dinmeden esin
Yalın ayağı sert taşa basın
Dereyi geçin dağları kesin
Sırat yoluna koşan köylüler (Kasapoğlu, 2001, s. 79)

Son söz olarak şu belirtebiliriz ki şiirlerinde çevresine duyarlı bir insan olarak birçok toplumsal konuyu ele alan Kasapoğlu, işçi-emekçi haklarına da değinmeyi ihmal etmemiş; emek övgüsünü de yer vermiştir.

2.2.8. Aşk

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu olarak tanımlanan aşk, insan ilişkilerinde tarih boyunca çok konuşulan bir kavram olduğu kadar edebiyatın da en yaygın olarak kullandığı temalardan biridir. Pek çok sanat ve edebiyat eserinin kaynağı, kimilerinin uğruna çöllere düştüğü, kimilerinin dağları deldiği, kimilerinin de yanıp kül olduğu aşktır. Şiirlerinde toplumsal

temalara ağırlık veren Kasapoğlu, bireysel bir tema olarak aşk izleğine de oldukça yoğun olarak yer vermiştir. Aşağıda örnek olarak verilen şiirlere bakıldığında öncelikle şu husus dikkati çeker ki şaire göre aşk, hayata anlam kazandıran en başat duygu olarak fertler için bir yaşam kaynağıdır.

Şiir, şairin iç dünyasından süzülen hislerin yansımasıdır. Her mısra ya duygusal bir coşkunluğunun ya da düşünce deryasının betimlenmesi olarak görülmelidir. Kasapoğlu da şiirlerinde öncelikle kendi iç dünyasını yansıtmış, yaşadığı buhranı, aşkı, sevgiyi terennüm ettirmiştir.

“Bu Geceyi Burda Kal” şiiri, temel olarak aşkı, onu kaybetme korkusunu konu edinir. Şair, sevgilisinin kendisini bırakıp gideceğinden korkar. Şiirde muhtemel bir gitme durumunda sevgilinin karşılaşacağı tehlikeler ile kendisinin yaşayacağı acıları anlatır. Kalmanın aşk, tutku ve mutluluk getireceği, gidişin katlanılamaz acılar doğuracağını ifade eder. Şair, sevgilinin gidişiyle hazan, varlığıyla baharı yaşayacağını söyler. Bu bağlamda şiir, şairin “gel-git”leri olarak sese dönüşür. Şiirde bu duyguları veren dörtlükler şöyledir:

Bu geceyi burda kal, ertele gidişini
Yırtıcı gözle bakar misafire ormanlar
Gaflete dalanların kader salmaz peşini
Kader zincirin kırar ayık olan insanlar

Bu geceyi burda kal, sil mazinin izini
Salma acı günleri bu kıpıda yâdına
Adım adım kesilir yolların en uzununu
Baş eğer mesafeler atılan sert adıma (Kasapoğlu, 2001, s. 17)

Şair, kader konusunda insanın cüz’i iradesine vurgu yapar. Kalma eylemi, aslında “kader zincirini kırmak”tır. Öyleyse sevgilinin tercihi, bütün bir geleceği değiştirebilecek hükümdedir. Edebî metinlerde –şiir veya nesir fark etmez- her aşğın beklentisi budur. Aşkta

genel olarak sevgilinin beklentiye cevap vermesi, aşkın istediği esas tavır da olsa bu pek mümkün olmayacaktır. Kasapoğlu'nun bu şiirinde de benzer bir durumu görmek mümkündür.

Kasapoğlu'nun aşk duygusunu işlerken geleneksel edebiyatın bu konuda kullandığı metaforlara, kalıplara şiirlerinde yer verdiği görülmektedir. Örneğin “Olaydım” şiirinde gül ile bülbül benzetmesiyle aşkını tarif etmeye çalışır. Gül denildiğinde akla ilk gelen çağrışım olan gül-bülbül ilişkisi, divan ve halk şiirinin en önemli mazmunlarından biridir. Kasapoğlu bu bağlamdaki şiirini güzel bir koşma tarzıyla yazmıştır. Her bir dörtlük aşkın farklı bir yönüne kapı aralar. Bu anlamda buram buram bir halk söyleyişi, ahenkli ve akıcı bir dil kullanmıştır:

Gül yanağın yaprak yaprak açanda
Dallarına konan bülbül olaydım
Güzellikte hüsnün ayı geçende
Boynuna takılan ödül olaydım... (Kasapoğlu, 2001, s. 21)

“Gel” şiirinde ise aşkın ve sevgiliye duyulan derin bir hasretin izleri vardır. Şiir, sevgiliye yazılmış bir mektup gibi görünür, şiirde büyük bir özlem ve vuslat isteği söz konusudur. Kasapoğlu bu şiirinde sevgiliye doğrudan “gel” diye seslenmektedir. Şair, sevgilinin yerine geçerek onun içindeki duyguları, istek ve arzuları dile getirmeye gayret eder. Özlemin ateşinden dalgalanan iç denizin gözyaşlarına sebep olacağını bildiğinden hesap, kitap yapmadan tek çarenin kavuşmak olduğunu “gel” eylemiyle ifade eder. Bu tespitler mısralarda şöyle yer bulmuştur:

Gözlerin tütüyor sözlerin yalaz
Tamu ateşidir gönlünde yanan
Denizler birikse söndürmez inan
Yaş dökme mendilin kalsın bembeyaz
Ağlamadan gel

Masmavi geçiyor gök yakut sema
Ne rüzgâr, ne bulut, ne de yağmur var
Güneş doğacakta çevrende nur var
Bugünün sabahın dünkü akşama
Bağlamadan gel (Kasapoğlu, 2001, s. 26)

İnsan, yaşadığı sürece pek çok konuda pişmanlıklar yaşar. Tecrübe yaşanılanların olumlu veya olumsuz boyutlarını zamanla gözler önüne sermesine imkân sağlar. Kasapoğlu, “Pişmanlık” şiirinde bu duyguyu aşkla ilişkilendirerek işlemiştir. Aşkın yol açtığı pişmanlık duygusunun olumsuzluklarından çok, ondan vazgeçilmeyen boyutuna işaret eder. Mısra başlarında kullandığı “ne” soru ifadesi aşğın ikircikli haline anlam itibariyle yaptığı bir istifham olarak görülebilir. Aşk, vazgeçilemeyen bir olgu olduğundan şair olumsuzluklara rağmen ondan vazgeçmemektedir. Pişmanlık duygusunun aşkla yan yana gelmesi, istenilen bir durum olmasa da şiirde zaman zaman bununla karşılaşmaktadır:

Ne bende bu aşka müptela gönül
Ne sende bu ela gözler olaydı
Ne böyle gözyaşıyla açaydı gül
Ne de böyle hazan vurup solaydı (Kasapoğlu, 2001, s. 47)

Edebiyat geleneğimize bakıldığında divan şairinin sevgiliyi birtakım kendine has sıfatlarla tarif etmeye çalıştığı görülür. Sevgilinin boyu posu, endamı, yürüyüşü, kaşı gözü hep bir sembolle ifade edilir. Halk şiiri bu bağlamda daha sade ve dolambaçsızdır. Kasapoğlu, klasik şiirden de beslenmiş ancak halk şiirinin şekil özelliklerini, ses tonunu daha çok kullanmıştır. Bu tercih, şiirlerinin hem yapısına hem de izleklerine yansımıştır. “Dilber” şiiri, söyleyiş ve ses itibariyle basit mani özelliklerini taşıırken kavram ve ifade olarak klasik şiire daha çok yaklaşmıştır. Sevgilinin “Dilber” olarak adlandırılması bu özelliğiyle ilgilidir:

Mine, fidan, ınar boylu
Saygıdeğer kibar soylu
sensin gelin, sensin toylu
güveyine yollan dilber

Tatlı dilli, hurma sözlü
Ela, ceylan, sürme gözlü
Gülümseme nazlı nazlı
Al karşıımı sallan dilber... (Kasapoğlu, 2001, s. 15)

Şairler, metaforlar vasıtasıyla duygularını ifade etmeyi önemserler. Zira varlık dünyasına ait olay ve olguları en kestirme ve en etkili şekilde ifade etmenin başka bir yolu yoktur. Kasapoğlu da bu gerçekten hareketle şiirlerinde sıkça metaforlara yer verir. “Aldanış” şiirinde, iblise atıfta bulunarak “aldanmanın, aldanışın, hile ve düzenin” ondan sevgiliye geçen taraflarına dikkat çeker. İnsan aldanandır. Aldanmanın insani olduğunu, aldatmanın ise şeytani olduğunu dile getirir. Kasapoğlu, aldanışları aşk konusu içinde ele alır:

Kocalan saçımın ağıdır bende
O vücudumun sağdır bende
Kanımı içenin dağıdır bende
Ağartan saçımı büken belimi

Şeytana tapanlar var İblis gibi
Tavladan çalarlar zar İblis gibi
Beni de aldattı yar İblis gibi
Oydu gözlerimi çaldı dilimi... (Kasapoğlu, 2001, s. 90)

Gerek klasik şiir gerek halk gerekse de modern şiirde şairin gönöl verdiği sevgiliden karşılık bulması pek olası değildir. Genellikle aşk platoniktir, şair sevgilinin vurdumduymazlığından

şikâyet eder. Karşılıksız aşk sitem sebebidir. Kasapoğlu'nun şiirlerinde de aşkın işlenmesinde bu geleneğin yeniden üretildiğini görmek mümkündür. Aşağıdaki cinaslı horyat bunun güzel örneklerinden biridir:

Yara gevlım

Doluptu yara gevlım

Bilseydim sahap çıxmaz

Vermezdim yara gevlım (Kasapoğlu, 2012, s. 37)

Şairin şiirlerde bahsettiği aşk ve sevgili ideal olanı sembolize eder. Bu sebeple masal dışındaki edebî metinlerde çoğunlukla “kavuşma, vuslata erme” hemen hemen hiç mümkün olmaz. Şairin payına ayrılık düşer, bu nedenle aşk bu ayrılığın hasretiyle büyür ve şiire kapı aralar. Kavuşma eylemi, masal dışında neredeyse hiçbir edebî metinde gerçekleşmez. Kasapoğlu, geleneksel anlatımı kendi şahsi üslubuyla birleştirir. Tematik bağlamda iç sesin yankısı olarak şiir, Kasapoğlu için duyguların anlatımında vazgeçilmez bir formdur. Şiirindeki huzursuzluk, kalp ağrısı ve özlem duygusu daima ağır basmış, bunu yöresel ifadelerle dile getirmiştir:

Ay gevlime

Yakışır ay gevlime

Felek şadlığ bölende

Düşmedi pay gevlime

Gök tülde yaxav kurtar

Yıldız tek kay gevlime

Sen çıxsav, hasret girer

Eş olı ay gevlime (Kasapoğlu, 2012, s. 41)

Şair, aşkın başladığı yer olan gözleri “Büyülü Gözler” şiirinde olağanüstü bir atmosferle tasvir eder. Sevgiliye ait bir çift gözü farklı fotoğraflar sunarak betimler; ayın sinesine,

denizin ortasında bulunan yeşil adalara, Bermuda üçgeninin çözülmez büyüüne benzetir. Şaire göre bu gözler Picasso'nun tablolarından bile değerlidir, çünkü aşk paha biçilemeyen tek olgudur. Aşkın aşılmaz kıyılarını şöyle ifade eder:

...Büyülü göz(ler) bilirim
Sinesindedir ayın
Altında bir çift yayın
Yeşil adalar gibi ortasında denizin
Varılmaz serhaddına
Aşılmaz kıyıları... (Kasapoğlu, 2001, s. 28)

Sevgili tipi, geleneksel edebiyatta hemen her dönem karakteristik özellikleriyle öne çıkmıştır. Saçı, yüzü, kaşı, kokusu hep aynı sembollerle ifade edilmiştir. Kasapoğlu'nun şiirlerinde de benzer semboller yerel ağız özellikleriyle anlatılmıştır. Sevgilinin betimlendiği aşağıdaki şiirde sevgilinin vefadan yoksun olması özellikle vurgulanmıştır. Sevgili karşısında çaresiz olmanın aşığa verdiği elem şiirin yansıttığı temel duygudur:

Saçıv ipekti seniv
Cemaliv tekti seniv
Bu sevda deryahına
Kim eliv çekti seniv

Kaşları yaydı seniv
Cemaliv aydı seniv
Hüsniv kadarı güzel
Vefau olaydı seniv (Kasapoğlu, 2012, s. 45)

Sevgilinin dışsal betimi, geçmiş dönemlerden bugüne kadar oluşturulan literatürle hemen hemen hep aynı şekilde ifade edilir. Şairler, dış özellikleri itibariyle bu literatürü çoğunlukla

olduğu gibi kullanır. Ancak hissiyatını, sevgisini yeni ve farklı bir dille anlatmayı tercih eder. Bu nedenle sevgilinin tasviri özellikler çoğunlukla klişedir. Örneğin Kasapoğlu, “Güneşe Karşı” şiirinde, “inci sedef dişler”, “ok kirpik”, “yay kaş” gibi tasvirlerle sevgilinin dış özelliklerini halk şiirine yakın bir biçimde yapmaktadır:

...

İnci sedef dişlerini

Bin gecelik düşlerini

Ok kirpik, yay kaşlarını

Çatıyor güneşe karşı... (Kasapoğlu, 2001, s. 49)

Şairin mısralarına sinen aşk, sevgilinin fizikî olarak ondan uzak olup olmamasıyla alakalı değildir. O nerede olursa olsun şaire “şah damarından daha yakındır”. Bu yüzden şairler sözü bir sebeple aşka, sevgiliye getirmeyi maharet olarak görürler. Zaten içinde olanı “buldum” fiiliyle ifade etmesi yeni bir keşif değil, farkındalığın ifadesi olarak okunmalıdır. Aşk, duygusu farklı biçim ve anlamlarda dile getirilse de “içte olanı” keşfetme arzusu pek çok şairde rastlanılan önemli bir olaydır. Yunus Emre’nin “bir ben vardır benden içerü” söylemiyle Şeyh Galip’in “hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen” vurguları, içte keşfedilmesi gereken arzuya yönelik iştiaqlardır. Kasapoğlu da hayal dünyasında var ettiği sevgiliyi bulma telaşındadır:

Ararken gönlümde gözümde seni

Buldum can evimde özümde seni

Anarken şarkımda sazımda seni

İçli nağmelerde tellerde buldum (Kasapoğlu, 2005, s. 42)

Kasapoğlu, özellikle “Sitem” başta olmak üzere diğer şiir kitaplarında da bireysel konuları yoğun şekilde işler. Aşk, ayrılık, dert, hüzn gibi temel konular sıkça şiirde yer alır. Bu şiirlerdeki ortak vurgu, şairle sevgili arasındaki mesafededir. Şairin gel-git’ler yaşadığı ruhsal durum, şiirlerin genel yapısını etkilemektedir. Sevgilinin umarsız hali, vurdumduymazlığı,

vefadan yoksun oluşu şair için pekâlâ bir şikâyet nedenidir. “Gitme” şiirinde “küsüp giden sevgilinin bütün bağlarını koparıp uzaklaşması” şaire acı ve endişe vermektedir:

Öfkeni dindir küserek gitme
Bağları bir bir keserek gitme
Hazin yel gibi eserek gitme
Yolda fırtına yakalar seni (Kasapoğlu, 2005, s. 54)

Yazın tarihi, “aşkın engel tanımadığını” gösteren metinlerle doludur. Aşk, dengi olup olmadığına bakmadan kendi yolunu çizer. “Gönül ferman dinlemez” düsturunca âşıklar, imkânsız olanın peşinde heba olup gitmişlerdir. İmkânsızlık, “aşktan vazgeçmenin” nedeni olamamıştır. Arapların “fi'l kalbi mine'l kalbi ile'l kalbi sebila” dedikleri “kalpten kalbe yol vardır” sözü bu gerçeğin veciz bir ifadesidir. Kasapoğlu da “Gönül Bağları” şiirinde bu konuya vurgu yapar:

Uyduysa kalplerin huyu töresi
Sorun değil tenin akı karası
Bir ilişki vardır kalpler arası
İnsanı insana yürekten bağlar
...
Yâre varıp yâri görmekse erek
Ne tereddüt etmek ne korku gerek
Yapay sınırları tanımaz yürek
Engelleri yener ulaşım sağlar... (Kasapoğlu, 2019, s. 121)

Necip Fazıl'ın “Beklenen” şiirinde “Ne hasta bekler sabahı/Ne taze ölüyü mezar/Ne de şeytan, bir günahı/Seni beklediğim kadar” dediği gibi Kasapoğlu da yalnızlığın insana verdiği umutsuzluğu, kendince ifade etmiştir. Dakikanın saat olduğu, saatlerin gün olduğu anları acı bir dille anlatmıştır. Şair için sevgiliden ayrı olunan her saniye hüznüldür, aşığı

derde salacak bir andır. Kasağolu'nda yalnızlık duygusu sevgiliden uzak olunan hemen her anı kapsar:

Sarayına giren olmaz

Yarasını saran olmaz

İstese de veren olmaz

Oy gün sayana sayana... (Kasapoğlu, 2005, s. 70)

Umut, şairin tutunduğı yegâne daldır. Sevgilinin bütün cefasına rağmen aşğa bir kez gülümsemesi onda umut çiçeklerinin açması için yeterlidir. “Gülüşlerin” şiirinde bu durumu içinde uçşan keleklerle tasvir eden şair, sevgiliye ait sacda pişip kabaran ekmeğı yüreğıyle eş değer tutar:

...

Uçşan kelek gibi

Yaprak açan çiçek gibi

Pişe pişe ekmek gibi

Kabardım yarin sacında... (Kasapoğlu, 2001, s. 46)

Aşk, şiirin başat temalarından biridir. Şairler, şiirlerinde en çok aşk temasını terennüm etmiş; sevgilinin fiziki özelliklerini, sevgiliye duyulan hasreti, ayrılık acısını sıkça dile getirmişlerdir. Kasapoğlu da hem geleneksel sevgili tipine ait betimlemeler yapmış hem de kendi iç sesinin yansıdığı duygu yoğunluklu şiirler kaleme almıştır.

Kasapoğlu'nun aşk temasıyla yazdığı “Bülbül”, “Güneşe Karşı”, “Gülüşlerin”, “Geç Karşıma”, “Ne Ararsın Bu Yerlerde”, “Büyülü Gözler”, “Çağrı”, “İstersen Ey Sevgilim”, “Sevim”, “Özleyiş”, “Dilber”, “Elveda”, “Ödeşmek” ve “Aşksız Edemem” gibi şiirleri de vardır. Bu şiirlerde kendine özgü aşk anlayışını geleneksel kültüre bağılı olarak geliştirdiğı imgelerle anlatmaktadır.

2.2.9. Dostluk

Kasapoğlu'nun şiirinde öne çıkan bir diğer tema dostluktur. Dostluk kavramı her kişi için farklı anlamları kendinde barındırsa da her insan güvenebileceği, sırtını yaslayabileceği, derdini, sırrını anlatabileceği bir dosta ihtiyaç duyar. Sosyal bir varlık olan insan çevresinde böyle kişilerin olmasına ihtiyaç duyar.

Kasapoğlu da dostluk kavramına oldukça önem veren bir şairdir. Yazdığı birçok şiirde dostluktan ve dostlarından söz etmiştir. Kaybettiği dostlarına bir vefa borcu hisseden şair, onlara ithafen şiirler kaleme almıştır. Kasapoğlu ayrıca kendini insanların dostu olarak görür. Bunu “Geldim” şiirinde şöyle ifade etmiştir:

...

Her insana dost kardeş gibiyim
Her sinsiye kor ateş gibiyim
Ufku özleyen güneş gibiyim
Battığım yerden doğmaya geldim

Bir avuç toprak bir damla suyum
İnsanım insanların dostuyum
Eksim artım yok işte ben buyum
Kendi postuma sığmaya geldim... (Kasapoğlu, 2019, s. 116)

Kasapoğlu kaybettiği dostlarını şiirlerinde yaşatan bir şairdir. Yunusça bir sevgiyi dile getiren şair, insanlığı güzelliğe davet eder. Dostluğa, kardeşliğe önem veren şair, yaşadığı hayatı çevresindekilerle birlikte sever. Dostlarının kaybı onda derin yaralar bırakır. Kasapoğlu, “Nazım Türkmen’in Ardından” şiirinde sevgili dostu Nazım Türkmen’i kaybettiğinde aşağıdaki mısraları onun için yazmıştır:

Dost gitti izi kaldı

Gönlünde gizi kaldı

Vicdanımda anısı

Aşımda tuzu kaldı (Kasapoğlu, 2019, s. 174)

Şair Kasapoğlu dostlarını ve sevdiği kişileri her zaman gönlünde ve kaleminde yaşatan bir kişiliktir. Dostlarına olan vefa borcunun her zaman bilincinde olmuştur. Kasapoğlu'nun, kendisi gibi şair olan yol arkadaşı Ferhan Coşkun'a ithafen yazdığı "Coşkunlarla Coşar Ferhan" adlı şiirinde derin bir dostluk hasretinin izleri görülür. Dostluk kavramına önem veren şair, "Uzak düşse de gözlerden/Gönüllerde yaşar Ferhan" mısralarıyla onu daima kalbinde yaşattığını belirtir:

...

Dostlar gelirler üstüme

Gam doldururlar testime

Noldu merhaba dostuma

Soruyorlar bana Ferhan

Dert ulaştı cana Ferhan

Bir parçaydı o bizlerden

Ufku yanan gündüzlerden

Uzak düşse de gözlerden

Gönüllerde yaşar Ferhan

Coşkunlarla coşar Ferhan... (Kasapoğlu, 2019, s. 81)

Dostlarla yapılan ortak etkinlikler kişilerin hafızasında anılar bırakır. Bunlar iyi veya kötü olabilir ancak hepsinde yaşanmışlıklar vardır. Kasapoğlu'nun Ferhan Coşkun'a yazdığı bir başka şiir, "Merhaba Dostum" adlı şiirdir. Burada onunla ilgili bir anısını anlatır. Geçirdikleri huzur dolu zamanları kaleme alır. Hafızada canlanan anıların detayı, onun dostluğa gösterdiği önemi açıkça ortaya koymaktadır:

Dün akşam

Yılları sındırıp yıpratılmayan
Gözlerde tütüp kalplerden atılmayan
Bir barınakta
Yan yana yüzüyorduk
Coşkun'la birlikte
Aynı ırmakta
Yarışıyorduk akımlara karşı
Çırpınıyordu önümüzde dalgalar
Takvimleri yirmi beş sene
Yaprak yaprak geri çevirdik
Anımsadık
Kafiyeleri uyumlu
Tartıları dengeli
Dizeleri düzenli
İlkbahar şiirlerimizi... (Kasapoğlu, 2001, s. 52)

Bir insana değer vermek onun iyiliği için olanları düşünmeyi de gerektirir. İnsanlar sevdikleri kişilerin yanlış davranışlarını, kendilerine zarar verecek durumları görür ve uyarıda bulunma ihtiyacı hisseder. Kasapoğlu, “şair kardeşim” dediği Faruk Köprülü'ye nasihatlerde bulunur. Dostunun buhrana sürüklenmesini istemeyen şair onu teselli etmeye çalışır:

Dağıtmaz gamını içtiğin meyler
Acımaz sarhoşlar haline senin
Sağalmaz bir daha kırılan şeyler
Dönmez uçan kuşun eline senin

Bir yanıldın bir de yanılma sakın
Oldu öldü derler unut merakın
Düşme meyhaneye, badeye yakın
Gül çiçek serpseler yoluna senin

İnanma her gönöl kapısın çalan
Senin beklediğin dilberdir gelen
Gördüğün hayaldir duyduğun yalan
Seraptır yayılan çölüne senin (Kasapoğlu, 2001, s. 23)

Kasapoğlu'nun sevdiği dostu için yazdığı “Nazım Türkmen'in Ardından” şiiri de vardır. Aile ve dostluk bağlamında Kasapoğlu gönöl bağlarına önem veren ve bunun değerini bilen bir sanatçıdır. Şiirlerinde sevdiği insanlara duyduğu hasret, onlara olan vefası hissedilir. Sevgi ve dostluk ikliminde insana değer veren Kasapoğlu, esas itibariyle güzel bir dünya düşlemektedir.

3. Bölüm: Adnan Kasapoğlu'nun Şiirinde Modern Türk Şiirinin Etkisi

Adnan Kasapoğlu'nun şiirlerindeki modern Türk şiirinin etkisini görebilmek için öncelikle Tanzimat sonrası Türk edebiyatına bütüncül olarak bakmak gerekir. Tanzimat öncesi Osmanlı şiiri, genel olarak imparatorluğun hemen her köşesinde aynı niteliklere sahiptir. Bir geleneğe bağlı olan şiir, belli kurallar dâhilinde icra edilmektedir. Tanzimat sonrasında hemen her açıdan Batı'da şekillenen modern düşünce ve kültürü toplumsal hayatta kendisini göstermeye başlar. Bu yenilik, başkent İstanbul'da çok yakın takip edilse de Irak gibi uzak coğrafyalarda yeteri kadar takip edilememiştir. Bu sebeple İstanbul ve çevresindeki değişim hızı uzak beldelede doğal olarak daha yavaştır.

Tanzimat sonrası Türk edebiyatı ile birlikte Türk nesri ve şiiri hızla değişmiş; bu dönemde yetişen edebiyatçılar farklı türlerde yeni edebî eserler vermişlerdir.⁵⁹ Çeviriyle başlayan yenilik hareketi önce gazeteyi daha sonra gazete çevresinde gelişen edebî türleri tetiklemiştir. Roman, tiyatro, deneme, fıkra gibi nesir türlerinin yanında eski bir tür olan şiirde de hem biçim hem içerik itibarıyla esaslı değişimler olmuş ve edebiyatımızda yeni bir şiir anlayışı ve tarzı gelişmiştir. Tanzimat ve sonraki dönemin önemli edebiyatçıları Şinasi, Namık Kemal, Recâizade Mahmut Ekrem, Abdülhak Hamit Tarhan, Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin, Ahmet Haşim vd. bu yeniliğe katkı sunmuş ve böylelikle edebiyatımızı bugüne uzanan modern bir merhaleye sokmuşlardır.

İstanbul'daki edebî gelişmeler, basılan gazete, dergi ve kitaplar diğer vilayetlere geç de olsa ulaşmış, merkezî edebiyat taşradan takip edilmiştir. Bu dönemde Bağdat'ta önce *Zevra* adıyla vilayetin ilk resmî gazetesi çıkarılmıştır. Bilgilendirmek amacıyla basılan resmî gazete vasıtasıyla halk, payitahtta payitahttan bir şekilde haberdar olma imkânı bulmuştur.

Bağdat Valiliği yapan Ahmet Mithat Efendi'nin *Kıssadan Hisse* ve *Letaif-i Rivayet* adlı hikâyelerinin basılması uzak coğrafya açısından önemli gelişmeler olarak kabul edilebilir. Bu merkezle taşra arasındaki temasın varlığı açısından önemlidir. Genel anlamda Irak

⁵⁹ Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Hamdi Tanpınar, **On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, Dergâh, 2012. Kenan Akyüz, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923**, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 2015.

Türkmen edebiyatı ile İstanbul merkezli Türk edebiyatı arasındaki kopukluk I. Dünya Savaşı'ndan sonra Irak'ın Osmanlı'dan ayrılmasıyla başlamıştır. 1921'de İngilizlerin himayesinde kurulan Irak Cumhuriyeti ile başlayan yeni dönem Türkmenler için neredeyse bütün ilişkilerin kesildiği bir süreç olur. Özellikle 1958'deki askerî darbeyle başlayan dönem ve BAAS rejiminin yaşandığı dönem kendi ana dillerini dahi serbestçe kullanmakta zorluk çeken Türkmenlerin, edebî faaliyetlerini oldukça zayıflatmış ve sınırlandırmıştır.⁶⁰ Dil ve kültür bağlamında çeşitli yasakların geldiği bu dönemde resmî dil Arapça dışında diğer dillerin kullanılması yasaklanmıştır. Bu nedenle sanatçılar zorunlu olarak eserlerini Arapça vermişlerdir. Bu uzun ayrılık döneminde çok nadir olarak Türk edebiyatıyla temas kurulmuştur. Bu sebeple Türkiye Türkçesinden uzaklaşmış, edebî hareketler ve eserlerin takibi zorlaşmıştır. Bireysel takipler de önemli bir etki oluşturmamıştır.

2003 yılı ve sonrası dönem edebî kaynaklara ulaşma, beslenme ve etkilenme bakımından çok farklı bir devirdir. Değişen siyasi durum edebî alanı etkilemiştir. Özellikle Türk edebiyatı ve edebiyatçılarıyla iletişime geçen Türkmen sanatçılar, yeni edebî türleri denemeye cesaret etmeye başlamışlardır. Artık sadece horyat yoktur ancak, diğer edebî türler daha belirgin ve yaygın olarak Türkmen edebiyatında görülmeye başlamıştır. Bu devirde Türkmen romanı, hikâyesi ve şiiri modern çizgilerle belirmeye başlar. Bütün bu tarihî geçmiş dikkate alındığında Türkmen şiirinin modern anlamda çok güçlü olmadığını kabul etmek gerekir. Ancak kadim sözlü kültür gereği horyat söyleme geleneği her dönem devam etmiş, Türkmenlerin dil ve edebiyattan tamamen kopmaları önünde önemli bir engel teşkil etmiştir. Şair ve yazarları besleyen horyat geleneği, serbest şiire geçerken olumlu olarak katkı sunmuştur. Halk kültürünün anonim özelliklerini taşıyan mani, Irak Türkmenlerince farklı bir ciddiyetle önemsenmiş, şairler “horyat söyleme” geleneğini şahsileştirerek kendi imzalarıyla bir tür olarak icra etmişlerdir.

Adnan Kasapoğlu şiirini kurarken klasik ve modern Türk şiirinden etkilenmiş ve poetik açıdan beslenmiştir. Örneğin halk şiirinin en güçlü temsilcilerinden olan Yunus Emre'nin

⁶⁰ Habib Hürmüzlü, **a.g.e.**, s. 39-71.

Kasapoğlu'nun şiirine diğer Irak Türkmen şairleri gibi önemli bir etkisi olmuştur. „Bu çalışmanın amacı çerçevesinde Adnan Kasapoğlu'nun şiirine modern Türk şiirinin etkisi bağlamında bakıldığında ise şairin, tıpkı pek çok diğer Türkmen şair gibi toplumsal ve siyasi koşulların da gereği milli konulara daha hassasiyetle yaklaşan Türk şairlerden etkilendiği görülmektedir. Özellikle yenileşme devrinin kurucu şairlerinden Namık Kemal başta olmak üzere Tevfik Fikret ve Mehmet Emin Yurdakul; Cumhuriyet döneminde Ahmet Kutsi Tecer, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Necatigil, Cemal Safi ve Abdurrahim Karakoç gibi Türk edebiyatının önemli şairlerinden de etkilenmiştir.

Kasapoğlu epik tarafı ağır basan toplumsal izleklerde “vatan şairi” olarak ünlenmiş Namık Kemal'den oldukça etkilenmiştir. Onun eserlerini okuyan Kasapoğlu, Namık Kemal'in “Ne Utanmaz Köpekleriz” adlı şiirinden etkilendiğini özellikle belirtir. Namık Kemal'in dillerden düşmeyen taşlaması şöyledir:

...

Geldik vatan kavgasına,
Düştük rütbe yağmasına,
Daldık dünya sefasına,
Ne utanmaz köpekleriz....

...

Biz bakmadan sağa sola,
Düşman girdi İstanbul'a,
Vatanı sattık bir pula,
Ne utanmaz köpekleriz...

Dalkavuklukla irtikap,
İşte etti bizi harap,
Sen söyle ey Şevketmeab,
Ne utanmaz köpekleriz...

Vatanın girdik kanına,

Leke getirdik şanına,
Cümlemizin b.k canına,
Ne utanmaz köpekleriz...

Kasapoğlu, şuurlu bir dava insanıdır. O milletin içerisinde bulunduğu çetrefilli siyasi, kültürel ve sosyal şartların her zaman farkında olmuş, Türkmen davasına hizmet etmeyi borç bilmiştir. Kendisiyle yaptığımız röportajda “Şiir, öfkeleri dindiren, fırtınaları sakinleştiren bir sabır mucizesidir” derken aslında Türkmen davasında yolda kalanları işaret ederek kendi düşünü ifade etmektedir. Vatan ve hürriyet bağlamında Namık Kemal’den etkilenen Kasapoğlu, şiir formu ve dili olarak değil ancak duygu ve tema olarak ondan beslenmiştir:

GÖRDÜM

Özgürlüğe susamış derdi kana karışan
Bir tutam şefkat için avuç açanlar gördüm
Dalgaları yararak akımlarla yarışan
Ereğe varmak için candan geçenler gördüm

Çetrefildir kuralı yapısı vatanımın
Ellere aktarıldı tapusu vatanımın
Yüzüme kapatıldı kapısı vatanımın
Kanını emip yudum yudum içenler gördüm... (Kasapoğlu, 2005, s. 28)

Vatan şairi Namık Kemal, son dönem Osmanlı sosyal ve siyasi hayatına şahit olmuş, dönen dolapları görmüş, şahsi menfaatleri için vatanını satanları eleştirmiştir. Hiçbir değer için vatandan daha kıymetli olmayacağını bilen Namık Kemal, hemen hemen bütün şiirlerinde bu satirik ve didaktik tavrını ortaya koymuştur. “Ne utanmaz köpekleriz...” tekrarıyla söylediği şiiri ben diliyle dönemin bütün menfaatperestlerini hicvetmektedir. Kasapoğlu da Türkmen davası içerisinde menfaati için yer alan kişilere yönelik eleştirilerde bulunur. “Tilki” bu

içerikte bir şiirdir. Burada tilki bir metafor olarak kullanılır. Kurnazlığıyla öne çıkan tilki, hayatı kendince yaşama veya kendine menfaat sağlayıcı bir boyutla sürdürme eğilimindedir. Yozlaşan toplumsal değerler bağlamında “tilkileşenlere” karşı bir duruşu ifade etmeye çalışır:

Dervişsin aç namazlığın
Sıcak düştü giy yazlığın
Yeter bu oyunbazlığın
Öz özün aldatan tilki

Ne yurdun kutsal toprağı
Ne sıcak ana kucağı
Ne yüce Türkmen Ocağı
Olur sana vatan tilki

Kasapoğlu yozlaşan ve şahsi menfaatlerini Türkmen davasına tercih edenleri eleştirmektedir. Özellikle devlette bir makam mevki sahibi olmak için kendinden ve davasından ödün verenleri uyarır, vatanını, ülküsünü satan çakallara karşı uyarıcı bir kimlikle hakikati dile getirir. Bu düşünce yapısının Namık Kemal’den almış olması kuvvetle muhtemeldir. Özellikle onun hürriyet ve vatan ülküsünün benzeştiğini şiirlerinden yola çıkarak görmek mümkündür. Namık Kemal’in Hürriyet Kasidesi’nde dile getirdiği düşünceler, fikir bakımından Kasapoğlu’nu beslemiştir. Onun: “*Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten / Mürüvvet-mend olan mazlûma el çekmez îânetten*” mısraları başta olmak üzere pek çok ifade, Kasapoğlu’nun şiirinde bir şerh düşme şeklinde yeniden yorumlanmıştır:

Ben...
Ne ilkemi satmalı
Ne ülkümü atmalı
Ne başka yol tutmalı
Ne de tuttuğum yola

Başka yol katmalıyım (Kasapoğlu, Duyu, s. 58)

Kasapoğlu, Namık Kemal'in "Vatan Mersiyesi" isimli şiirinin son kıt'asında dediği hakikatlerin Türkmen diyarı için de geçerli olduğuna işaret eder. Yolu, hedefi belli olan bir vatanseverlik temasında buluşur iki şair. Namık Kemal şiirinde "*Böyle ma'sûm ölenin kabri kılıçla açılır /Kabrin üstündeki taştan bile kanlar saçılır /Böyle kanlar saçılırken ne yürekle kaçılır /Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini / Yoğemiş kurtaracak bahtı kara mâderini.*" diyerek vatanı kişileştirip genel manzarayı yansıtır. Namık Kemal'in ifadeleri birer çılgılık iken, Kasapoğlu'nunki daha çok ümitli bir bekleyiştir:

...

Koltuk teneşirdir makamsa tabut
Düşümü yansıtmaz çizilen hudut
Dağı doğrayacak güçtedir azmim
Hedef görüldükçe yaşar bu umut

Yurdun sahipsiz kalma fikri, şairi hüzne ve öfkeye gark etmiştir. Çaresizlik düşüncesi, bir yol bulma ve mücadele azmi önemlidir.

"Vatan eyvah hakir oldu, perişan oldu
Düşman İstanbul'a girdi bu da mı şan oldu
Memesinden dökülen süt yerine kan oldu
Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini
Yoğemiş kurtaracak bahtı kara mâderini..."⁶¹

Kasapoğlu, tıpkı bir vaveyla gibi Türkmeneli için şiir söylemekte, durumun vahametini dile getirmektedir. Bu ifade edilişte Namık Kemal ile aynı zihniyete ve tematik hassasiyetlere bağlıdır. Namık Kemal'in Hürriyet Kasidesi ile Vevayla şiirleri izlek ve vatan hissiyatının

⁶¹ Ahmet Kabaklı, **Türk Edebiyatı**, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı, 1978, s.587.

dile getirilmesi bağlamında benzer olduğunu söyleyebiliriz. Kasapoğlu da vatana seslendiği “Biz Türkmen’iz” şiirinde aynı hassasiyeti göz önünde bulundurmuştur:

“Ey seması masmavi ey ufku yanan vatan
Sensin kalpte yaşayan sensin gözlerde tüten
Uğrunda şehitliği nasip etse yaradan
Al beni bağrına bas, öp kokla kana kana
Esirgeme sevgini benden ey aziz ana”

Çile dolu bir ömür kömür bahtlı bir insan
Ağlar üç anasından ayrı düştüğü zaman
Biri süt ötesi dil öbürü ana vatan
Büküyor tutsaklıkla belini hür garibin (Kasapoğlu, 2001 s. 92).

Kasapoğlu, milli konularda Namık Kemal dışında “Türküm, dinim cinsim uludur” diyen Mehmet Emin Yurdakul’dan da etkilenmiştir. Mehmet Emin Yurdakul, yazdığı bütün şiirlerde Türk milletinin millî değerlerini ele almış ve bu değerleri yeni nesillere aşılama çalışmıştır. Türk milletinin bir millî şairi olarak Mehmet Emin’in yetişmesini istediği insan; ailesini, dilini, dinini, vatanını, tarihi ve milletini seven, koruyan ve yücelten, kahraman, çalışkan, sanata değer veren, içi insan sevgisiyle dolu insan tipidir. Bu özellikler aynı zamanda Türk milletinin de millî değerleridir. Onun milliyetçi düşüncesi, dil ve vatan konusundaki hissiyatı Adnan Kasapoğlu’nda da görülebilir. Örneğin Mehmet Emin’in

“Ey Türk ili, ey vatan! Sen her bir yerden ulu’sun!
Eski, yeni, tatlı, yanık sesler ile dolusun!
Sevgi, gençlik, istek, sağlık fedâ olsun yolunda”⁶²

⁶² Fevziye Abdullah Tansel, **Mehmet Emin Yurdakul'un Eserleri-1**, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1989, s.28.

mısralarıyla vatana seslendiği “Şehid yahut Osman’ın Yüreği” şiirdeki duyguya benzer bir şekilde Kasapoğlu da “Türkmenoğluna” şiirinde Mehmet Emin Yurdakul gibi vatan-millet temasına önem vermiş, milletine olan sevgisini şiirine taşımıştır:

Türkmenoğluna

Gökyüzünü süsletir altı yıldız ile mah
Çelik iradesine engel ola bilmez şah
Bağdat'ın kapısını kelle koltukta Allah
Allah diyerek açar Genç Osman'ı Kerkük'ün

Her kuldan bir kahraman töreden bir milletiz
Meydana kendimizi aratan bir milletiz
On altı imparator yaratan bir milletiz
Bir Oğuz torunudur her Türkmen'i Kerkük'ün... (Kasapoğlu, 2001, s. 120)

Yine Türk edebiyatında yeni nesil tasavvuruna sahip olan şairlerden biri olan Tevfik Fikret, Kasapoğlu için dikkat çekicidir. Kasapoğlu’nun Türkmen gençlerine yönelik şiirleriyle Tevfik Fikret’in aydınlanma neslinin öncüsü olarak gördüğü ve onun üzerinden bütün genç nesle seslendiği oğlu Haluk için kaleme aldığı şiirler konu, amaç ve söylem bakımından kardeş şiirlerdir. Haluk'un Amentüsü’nde geçen "Toprak vatanım, nev'-i beş er milletitim" sözü, birçok dimağın ve kalbin farklı kanaat ortaya koymasına sebep olmuş, bunlarda, söylenen sözün içeriği ve işaret ettiği noktalar kadar, söyleyenin kimliği, konumu ve zihniyeti de göz önünde bulundurulmuştur. Tevfik Fikret’in genç nesle rehber olması için armağan ettiği mısralar şöyledir:

Halûk'un Âmentüsü

Bir kudret-i külliye var ulvî ve münezzeh,
Kudsî ve muallâ, ona vicdanla inandım.

Toprak vatanım, nev'-i beşer milletim...İnsân
İnsân olur ancak bunu iz'ânla, inandım.

Şeytan da biziz, cin de, ne şeytan ne melek var;
Dünyâ dönecek cennete insânla, inandım.

Fıtratta tekâmül ezelîdir; bu kemâle
Tevrat ile, İncil ile, Kur'ân'la inandım.

Ebnâ-yi beşer birbirinin kardeşi... Hülya!
Olsun, ben o hülyaya da bin canla inandım.

İnsân eti yenmez; bu teselliye içimden
— Bir ân için ecdadımı nisyânla — inandım.⁶³

Tevfik Fikret, "Haluk'un Amentüsü"yle yeni nesle yüksek bir ideal/ülkü verme iddiasındadır. Söyleyiş itibarıyla değil ancak bakış açısı yönüyle aynı düşünceleri terennüm eden Kasapoğlu ile Tevfik Fikret'in didaktik şiir boyutları hemen hemen aynıdır. Oğlu Haluk için didaktik şiirler kaleme alan Tevfik Fikret, onu akla, fenne ve pozitif bilimlere teşvik eder. Kasapoğlu da "Oğluma" şiirinde benzer bir şekilde yeni nesli, azme, çok çalışmaya, vatana, mukaddesata sahip çıkmaya çağırır. Belki küçük bir nüans olarak Tevfik Fikret, metafizik kaygıyı nesil için düşünmezken Kasapoğlu "azmi çelik, gönlü iman dolana" mısraıyla inanç ve metafiziği bu bakış açısına eklemiş olmaktadır. Batı ilmini ve tekniğini öğrenerek vatana büyük işler yapacak olan Haluk için Fikret'in dile getirdiklerini, Kasapoğlu da "Oğluma" adlı şiirinde dile getirmeye çalışır:

OĞLUMA

⁶³ İsmail Parlatır, Nurullah Çetin, **Tevfik Fikret Bütün Şiirleri**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2001, s. 541.

Karanlık yollarda gözünü yumma
Elinden tutmayı özgeden umma
Kuvvet her kimsede bulunur ama
Cesaret olmazsa güç neye değer?
Altına kaplanan tunç neye değer?

Tohum gibi göver yer altından köp
Bir çardak yap sarsın etrafını çöp
Eğil yuva yapan ellerini öp
Öpmeye şayandır çalışan eller
Yorgun yorgun işe alışan eller

Aldınsa bir karar etme tereddüt
Atılınca davran korkuyu unut
Kalbine taş bağla gözyaşın kurut
Ağlamak yakışmaz yiğit olana
Azmi çelik gönlü iman dolana

Yurt kadrini bilmez görmeyen gurbet
Ana kucağına kalmayan hasret
Yıkılıp düşmekten almayan ibret
Sürüden ayrılır ermez murada
Baş eğer düşmana el açar yad'a

Su tek yumuşak ol hem güçlü hem sert
Zamanla değişme ne azal ne art
İnsanı hayata bağlaya üç şart
Bir dindir, bir vatan, bir de ana dil
Bu ilkeye dayan görevini bil

Vazgeç sefahatten uzaklaş meyden
İnsana yaramaz kötü her şeyden
Ta olsun vatana millete faydan
Vatan millet oğlu düz dürüst olur
Çalışmasında herkesten üst olur

Öksüzler başına tokat indirme
Haram lokmaları yiyip sındırma
Hür yaşa şerefın lekelenđirme
Şerefle yaşayan insanın adı
Kör eder düşmanı, öldürür yadı (Kasapoğlu, 2001 s. 61-62)

Kasapoğlu'nun tematik bakımdan modern Türk şairlerini takip ettiğini, kimini doğrudan kimini dolaylı olarak örnek aldığını söyleyebiliriz. Şiirlerini okuyup kendisinden haberdar olduğu şairlerden biri Ahmet Kutsi Tecer'dir. Ahmet Kutsi Tecer, dostu çok önemli bir kişi olarak görür hayatında. Bu düşünce ve duygularını "Dost Yüzü" şiirinde de mısralara dökmüştür:

Dost Yüzü

Allahım, ne güzel şey bu dost yüzü!
İnsanın kalbine dolan bu bakış!
Ey çorak ruhlara veren bu süsü,
Ey gönül, sana alkış, alkış, alkış!
Gel dostum, yanıma otur, dizime

Koy sıcak başını. Konuşmayalım,
Bakışalım yalnız...⁶⁴

Kasapoğlu da dostalarına her zaman vefalı biri olarak görünmektedir. Kasapoğlu'nun "Merhaba Dostum" şiiriyle Tecer'in "Dost Yüzü" şiirleri imge ve içerik yönüyle aynı hissiyatı taşımaktadır. Dost, varlığıyla zamanı ve mekânı güzelleştirendir. Dostluk fikri, insanın ruhi varlığında samimi ve daimi bir sıcaklık hissi uyandırır. Her iki şiirde dostun vazgeçilmezliği ve yakınlığı vurgulanmakta, varlığıyla sevinilmektedir:

MERHABA DOSTUM

Dün akşam
Yılları sındırıp yıpratılmayan
Gözlerde tütüp kalplerden atılmayan
Bir barınakta
Yan yana yüzüyorduk
Coşkun'la birlikte
Aynı ırmakta
Yarışıyorduk akımlara karşı
Çırpınıyordu önümüzde dalgalar
Takvimleri yirmi beş sene
Yaprak yaprak geri çevirdik
Anımsadık
Kafiyeleri uyumlu
Tartıları dengeli
Dizeleri düzenli
İlkbahar şiirlerimizi

⁶⁴ Ahmet Kutsi Tecer, **Bütün Şiirleri**, Ankara, T.C Kültür Bakanlığı, 2001, s.209.

Aktıkça yok olurdu gözyaşlarımız
Dökülmüş yaprakların üzüntülerinde
Başımıza yağan karlar olmasaydı
Yalın kalırdı bu hazan mevsiminde
Ve rüzgârlar gülerdi çıplaklığımıza
Ey kader birliğimiz
Kalbimize kadar uzayan
Ey hayatın
Acısını ve sevincini paylaştığımız
Türkmen huylu dostum
Ey dertdeşim
Ey şiirdeşim
Ey özdeşim
Ey kardeşlik ötesi dostum, merhaba
Merhaba dostum merhaba (Kasapoğlu, 2001 s. 52-53)

Hem Kasapoğlu hem de Tecer için “dost” sığınılan bir liman, korunaklı bir çatı altı, sıcak bir yürek ve sırdaştır. Bu bakımdan dostun varlığı, onun özlemi, onunla yaşanan her anın bir kıymeti vardır. Her ikisinin şiirinde dost, hayatın gülen yüzüdür. Umutsuzluk zehrini yok edip ruha şifa veren bir tiryak olarak yorumlanabilir. Dost, dost yüzü, aşına olunan sıcak ve samimi içtenliği ifade eder. Her iki şairin vurguları dikkate alındığında Kasapoğlu’nun özellikle tematik olarak seleflerini takip ettiğini söylemek mümkündür.

Kasapoğlu’nun yakından tanıdığı, yapı ve tema bakımından izlediği şairlerden biri de Abdurrahim Karakoç’tur. Kasapoğlu halk şiirine olan yakınlığı, söyleyiş ve konu olarak neredeyse birebir Karakoç ile örtüşmektedir. Karakoç’un şiirlerinin önemli özelliklerinden biri olan samimiyet onu kolay anlaşılır hale getirmiştir. Şiirleri yazarken de herhangi bir kesime hitap etmemiş, genel olarak toplumsal sorunlar üzerinde durmuştur. Kasapoğlu’nda da benzer bir özellik söz konusudur. Şiirler üzerinden bir karşılaştırma yapmak gerekirse örneğin her iki şairin “Sen ve Ben” şiirleriyle duygu ve muhabata yüklenen anlam

bakımından aynıdır. “Sen” zamirinin -sevgilinin- şairlerde uyandırdığı hissiyat, zihinlerinde bıraktığı imaj pek çok özelliğiyle özdeştir. Şiirsel söylem boyutu farklı olsa da “sen”in sembolik değeri aynıdır. Karakoç’un “Sen ve Ben” şiiri şöyledir:

Sen ve Ben

Gün değil, hafta değil, ay değil
Beş sene, on sene sonra gelsen de
Bu canım durdukça tende
İyi bil
Beklediğim sensin.

Bazen bir demet gül alırım elime
Bazen ıhlamur çiçeği
Her şeyin doğrusu ve gerçeği
Kokladığım sensin.

Cebimde mektubun olmayabilir
Ne çıkar fotoğrafın yoksa masamda
Öğrenmek istersen eğer
Gel, sevda iklimime gir
Açılmamış gönül kasamda.
Sakladığım sensin.

Yağan yağmur duyar mı bilmem
Topraktaki mutluluğu?
Ve güneş vurunca topraktan yükselen buğu
Doldursun diye
Yerle gök arasındaki boşluğu
En masum sevgiye

Eklediğim sensin.

Uykudayken, uyanıkken
Uzakta ve yakında
Sen olmasan da farkında
Gidip gidip arada bir
Yokladığım sensin.⁶⁵

Tezat anlatım, şiire kontrastlık getirdiğinden şairler tarafından çokça tercih edilir. Çünkü her şey zıddıyla kaimdir ve şair bunun farkındadır. Bu nedenle “sen” ve “ben” bir yönüyle kendisi dışında kalan her şeyi ifade etmek için doğru tercih olur. Bu şiirle sadece başlıkta değil içerikte de önemli benzerlik gösteren Kasapoğlu’nun şiiri ise şöyledir:

SEN VE BEN

Sen ağlarcasına güler
Ben ölürcesine ağlarım
Sen alkım misali rengârenk yaldızlanır
Ben kara bulutlar gibi durmadan kan ağlarım
Sen çatlarcasına karnını doyurur
Ben kuru ekmeğe hasret kalırım
Sen altın kafeste tutsak bülbülsün
Ben dağlar gezen özgür kartalım
Sen derman bulundurursun derde yaraya
Ben yakalanırım vereme kansere koleraya
Sen yaşını doldurup ihtiyarca ölür
Ben yoksul yaşayıp bahtiyar ölürüm
Sen yaşadıkça ölür

⁶⁵ Abdurrahim Karakoç, **Dosta Doğru**, Ankara, Kadim Yayınları, 2018, s.94.

Ben öldükçe yaşarım
Sen toprağa gömülür
Ben tarihe yazılırım (Kasapoğlu, 2001 s. 72)

Aşk teması etrafında şekillenen şiirlerinde çağdaş Türk şairlerinden etkiler taşıyan Kasapoğlu'nun söylem olarak tesirinde kaldığı şairlerden biri de Behçet Necatigil'dir. Aşk temasının işlediği şiirlerde "aşık, maşuk ve rakip" üçlemesi doğrudan olmasa da genellikle hissettirilir. Bu yönüyle Kasapoğlu'nun bu duyguyu yansıtırken tercih ettiği anlatım ile Necatigil'in anlatımı birbirine oldukça yakındır:

Sen, Ben, O

Her ben, dolaylı bir şekilde bir seni anlatış, bir senden yakınıştır.
Çünkü benim yerim seninle onun arasındadır.
Ve o değildir bana yakın olan, sensin.
Ben ben olsam dilbilgisi kitaplarındaki tekil şahıs zamirlerini şu
Sıraya göre düzenlerdim.
Sen, ben, o!
Başta sen gelir, çünkü ben diye bir şey yok sen olmadıkça.
Her ben, benliğini senle anlar⁶⁶

Kasapoğlu'nun "Aşksız Edemem" şiiri kuruluş ve söyleyiş bağlamında şahsi özellikler taşısa da imge açısından Necatigil'in şiirlerinden esinlenme söz konusudur. Şiirin söyleyicisi olarak aşka, sevgiye ve sevgiliye yüklenen anlam, her iki şairde de müstesna bir aidiyet taşır:

AŞKSIZ EDEMEM

⁶⁶ Behçet Necatigil, **Bütün Eserleri**, YKY, İstanbul, 2013, s. 1249.

Sende iki yüzlülük bende aşk yanı varsa
Ne sen âşık olursun, ne ben aşksız ederim
Sende bu açgözlülük bende bu kanı varsa
Ne sen âşık olursun, ne ben aşksız ederim

Senin kararsızlığın benim hür reyim varsa
Senin bin bir kısmetin benim bir payım varsa
Senin bu borazanın benim bu neyim varsa
Ne sen âşık olursun, ne ben aşksız ederim

Sende bu karalıklar bende bu aklık varsa
Sende bu çalıp çırpma bende bu yokluk varsa
Sende keçi inadı bende kıyaklık varsa
Ne sen âşık olursun, ne ben aşksız ederim

Sende aşka ihanet bende özveri varsa
Sende dağa dağ basmak bende eseri varsa
Sende acımaz kırbaç bende bu deri varsa
Ne sen âşık olursun, ne ben aşksız ederim

Sende bu it sürüsü bende bu kaval varsa
Sende bu aşağılık bende bu iclal varsa
Sende bu umutsuzluk bende bu emel varsa
Ne sen âşık olursun, ne ben aşksız ederim

Sende tabut teneşir bende bu beşik varsa
Sende bu uzaklaşmak bende bu eşik varsa
Sende bu kin bu nefret bende ölmez aşk varsa
Ne sen âşık olursun ne ben aşksız ederim (Kasapoğlu, 2005, s. 53)

Modern Türk şiirinin önemli isimlerinden olan Fazıl Hüsnü Dağlarca, edebi çizgisi ve tematik eğilimleri bakımından Kasapoğlu’nu etkilemiştir. Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın lirik-didaktik söyleyişiyle toplumsal konulara verdiği değer, Türkmen şair Kasapoğlu için önemli bir estetik yol önderliğidir. Kasapoğlu da tıpkı Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi hemen her konuda şiirler yazmıştır. Hece ile şiire başlayan her iki şair daha sonraları serbest ölçüye dönmüşlerdir. Tür, biçim ve içerik olarak sürekli bir arayış içinde olan Dağlarca’nın bu özelliğinin bir benzerini Kasapoğlu’nda görmekteyiz. Kasapoğlu’nun halk şiirinden modern şiire geçişi, farklı tarzdaki şiir denemeleri bunu göstermektedir. “Türkçem benim ses bayrağım” dizesiyle Türkçeye olan sevgisini dile getiren Dağlarca, ömrü boyunca bu ilkeye büyük bir hassasiyetle bağlı kalmıştır. Aşağıda alıntılanan “Türkçe Katında Yaşamk” şiiri, bu anlayışını somutlayan bir örnektir:

Türkçe Katında Yaşamk

Seslenir seni bana “sonsuz”

Der ki çoğal,

Der ki uzun mutluluğuna

Usun iyiliğin doğruluğun,

Bir bilinmeyenden bir bilinene dek

Türkçe, varolduğumuz.

Türkçe, nice desem seni,

Onca güzelim.

Görünmek derinleşmek,

Dolmak;

Seni düşünürük düşünürüm, yarı karanlıklarda, dal,

Anlarım onca.

Bir bölü beş, bir bölü dokuz,

Bir bölü bin üç!
Ayrılık anlamların öylesine azar azar dağılır,
Ta doğudaki balık,
Duyar kokusunu
Ta batıdaki yoncanın.

Seslenir seni bana yakın uzak,
Yeryüzü mavisinden gökyüzü yeşiline,
Tutsak uluslar var ya geceler boyu
Onlar için
Yitik özgürlükler için,
Türkçe, haykırmak

O süre yaradılış dar iken
Düz iken, yassı iken,
Daha'lar
Daha'lar
Daha'lar daha'lara karışmış,
Sınırlığın getirmiş yarınları.

Konuşamaz iken, o yusuvarlakta,
Diyemez iken,
Artısı eksisi almış götürmüş
Toprağın bitkilerden arta kalan sağlığını
Sıcak uzun,
Bir kişiler geleceğine.

Seslenir seni bana bir duru su
İçinde masallar kazımış ilk yazıları ilk anıtlara,
yankılanır

Alandan alana, uşsuz bucaksız,
Evrenden akınlarının uğultusu.

Ama bağışla beni unutmuşum,
Yıldızı güneşini ayını, utanmadan.
Öyle köksüz günlerim gelmiş bozkır çadırlarından
çırılçıplak,

Unutmuşum ana demesini bile,
Öykünmüştüm türküsünü ellerin,
Ağzıma bir kara düşmüş bağışla beni.

İşte and içiyorum,
Bütün ölüler adına
Bütün gençler, bütün doğacak çocuklar adına,
Varacağım deyişine gündüz gündüz,
Varacağım tanrıya dek,
Soluğumda soluğun

Seslenir seni bana “Ova”m, “Dağ”ım,
Nere gitsem bulur beni arınmış.
Bir çağ ki akar ötelere,
Bir ak ... ki yüce atalar, bir al ... ki ulu oğullar,
Türkçem, benim ses bayraęım⁶⁷

Kasapoğlu da fırsat bulduğu hemen her yerde Türkçe ve anadil vurgusu yapmış, kendisi de bu noktada dikkatli olmuştur. Türkçeyi sevmek bağlamında Kasapoğlu çok sayıda şiir

⁶⁷ Fazıl Hüsnü Dağlarca, **Bütün şiirleri 2**, YKY, İstanbul, 2010, s.1415-1416.

yazmıştır. Kasapoğlu, annesinden öğrendiği dille her zaman gurur duyan, onu seven bir şairdir. Kasapoğlu'nun Türkmençe ile ilgili yazdığı horyatlar buna örnektir:

Türkmen canı

Kast etmez Türkmen canı

Her dile hürmetim var

Severem Türkmençeni (Kasapoğlu, 2019, s. 242)

Türkmen cadı

Hiç sevmez Türkmen cadı

Xoryat huyly bülbülün

Ötüşü Türkmençedi (Kasapoğlu, 2019, s. 242)

Türkmen camı

Yaptırdı Türkmen camı

Xoryat xoryat öğrendim

Nenemnen Türkmençemi (Kasapoğlu, 2019, s. 242)

Cemal Safi, son Türk şiirinin önemli isimlerinden biridir. Özellikle lirik kalemi, şiirlerinin büyük bir kısmının bestelenmiş olması geniş kitleler tarafından okunup tanınmasını sağlamıştır. Safi ismi geçtiğinde hiç şüphesiz akla gelen şiirlerinden biri “Vurgun” olur. Bestelenmiş bir şiir olarak *Vurgun*, şair Kasapoğlu için de önemlidir. Şair son dönemlerde özellikle Cemal Safi'den etkilenmiş ve şairin “Vurgun” adlı şiiri onda büyük etki yapmış ve izler bırakmıştır. Kasapoğlu, Safi'yle yüz yüze görüşme imkânı bulmuş ve “Sitem” adlı kitabında ona ithafen “Safi” adıyla bir şiir kaleme almıştır. Safi'den önce Kasapoğlu'nu daha çok milli temalar içeren şiirler etkilerken Safi'yle tanıştıktan sonra aşk temasına yönelmiştir.

Kasapoğlu “Vurgun” şiiriyle ilgili, “kafiyenin ne demek olduğunu orada anladım”⁶⁸ ifadelerini kullanır:

Vurgun

Gözlerim uykuyla barıştı sanma
Sen gittin gideli dargın sayılır
Ben de bir zamanlar sevildim amma
Seninki düpedüz vurgun sayılır

Yalan mı söyledin göz göre göre
Ne zaman dolacak verdiği süre
Gönülden gördüğüm takvime göre
Aldığım her nefes birgün sayılır

Armağan ettiğin kutsal mendile
Akarken içimi dağılayan çile
Manavgat denilen çağlayan bile
Benim gözyaşımından durgun sayılır

Ne kadar zulmetsen ah etmem sana
Her iki cihanda gül kana kana
Seninle cehennem ödöldür bana
Sensiz cennet bile sürgün sayılır

Gözlerim uykuyla barıştı sanma
Sen gittin gideli dargın sayılır
Ben de bir zamanlar sevildim amma
Seninki düpedüz vurgun sayılır

⁶⁸ a.g. röportaj.

Yalan mı söyledin göz göre göre
Ne zaman dolacak verdiğin süre
Gönülden gördüğüm takvime göre
Aldığım her nefes birgün sayılır

Armağan ettiğin kutsal mendile
Akarken içimi dağlayan çile
Manavgat denilen çağlayan bile
Benim gözyaşımından durgun sayılır

Ne kadar zulmetsen ah etmem sana
Her iki cihanda gül kana kana
Seninle cehennem ödülüdür bana
Sensiz cennet bile sürgün sayılır⁶⁹

Cemal Safi'den önce Kasapoğlu'nu daha çok milli temalar içeren şiirler etkilerken Cemal Safi'yle tanıştıktan sonra aşk temasına yönelmiştir. Cemal Safi'nin aşk anlayışını ve şiir tarzını benimseyen Kasapoğlu bunu açıkça dile getirmekten çekinmez. Etkilenme endişesi sanat açısından kritik bir konu olsa da edebiyat eleştirmenleri sanatçıların kendi üsluplarını yakalayınca kadar bir üstadı takip edebileceklerini kabul ederler. Bu bağlamda Cemal Safi'nin şiiri ve müzikal etkisi Kasapoğlu için önemlidir. Kasapoğlu'nun son dönem şiir anlayışında bu bağlamda bir değişiklik olur. Temel itibarıyla daha lirik bir şiir tarzını benimseyen şair, Cemal Safi'yi taklit etmeye başlar. Kasapoğlu, hemen her yerde şair Cemal Safi'den etkilendiğini, onu hocası olarak gördüğünü ifade eder. Kasapoğlu, klasik şiirle beslenmiş ancak halk şiirinin şekil özelliklerini, ses tonunu daha çok kullanmıştır. Bu tercih, şiirlerinin hem yapısına hem de izleklerine yansımıştır. Cemal Safi'nin bu bağlamda onda etkisi büyüktür:

Safi

⁶⁹ Cemal Safi, **Vurgun**, Ayrıntı Basımevi, Ankara, 2015, s.17.

“Mutluluk duymadan bu saate dek
Gönlümde gam yükü taşıyorum ben
Felekten bir gece çalmak ne demek
Bu gece bir ömür yaşıyorum ben

Bir ömre bedeldir bu an kafidir
Hayal dağlarını aşıyorum ben
Karşımdaki hocam Cemal Safi’dir
Yoluna gül çiçek döküyorum ben” (Kasapoğlu, 2005, s.29).

Kasapoğlu, üstadım dediği Cemal Safi başta olmak üzere pek çok çağdaş Türk şairinden etkilenmiştir. Bazen söyleyiş, bazen imge, bazen de tematik açıdan bu etkileri kendi şiirine taşımıştır. Yapı ve izlek bakımından tesiri altında olduğu şairlerin şiir anlayışını kendi bakış açısıyla birleştirerek yeni bir sentez yapmaya gayret etmiştir.

Sonuç

Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde icra edilen edebiyat, kendi sınırlarını aşan bir edebiyat özelliği ortaya koymuştur. Farklı Türk coğrafyalarında yansıması olan bu edebiyat, günümüzde de aynı etkiyi göstermektedir. Bu sebepten halk ve divan edebiyatlarından sonra modern Türk edebiyatı da Türkiye dışındaki Türk edebiyatları üzerine etkisini devam ettirmektedir.

Irak Türkmen edebiyatı da modern Türk edebiyatından etkilenmiş, söz konusu edebiyatın etkisi pek çok edebî ürünlerde görülmektedir. Zira Irak'ta yaşayan Türkmenler her zaman Türkiye'yi “ana vatan” olarak görmüş, kimi zaman kendisini gösteren siyasi gelişmelerin hilafına var olan kültür bağından hiçbir zaman kopmamıştır. Şiir, roman, nesir vb. edebî ürünleri her zaman takip etmeye çalışan Irak Türkmenleri, Türk edebiyatından kendisini bağımsız görmemiştir. Nitekim Osmanlı İmparatorluğu Irak'tan çekilmeden önce Türkmenlerin verdiği edebî ürünler yine divan edebiyatı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Sınırlar çizilmeden önce edebiyattaki gelişim bu coğrafyadan bağımsız değildir. Sınırların çizilmesinin ardından ise Türkmenler, Türk edebiyatındaki yenilikleri tüm zorluklara ve engellemelere rağmen takip etmeye çalışmıştır.

Osmanlı'nın Irak topraklarından çekilmesinin ardından kendi kaderine terk edilen Türkmenler, sosyal, siyasi, kültürel hakları için yüz yıldan fazladır mücadele etmektedir. Türkmenlere karşı uygulanan siyasi şiddet ve asimilasyon politikalarına ve yıldırma girişimlerine rağmen Türkmenler, kendi dillerini korumayı başarmışlardır. Aslında Türkmenler en büyük mücadeleyi edebî ürünleriyle vermeyi başarmıştır. Zira sözlü gelenek olan horyattan hiçbir zaman vazgeçmeyen Türkmenler, bu nazım türünü dillerini korumak ve geliştirmek için kullanmaya devam etmektedir.

Var olma mücadelesinin en önemli faktörlerinden olan edebiyat, şair ve yazarların yanı sıra toplum tarafından da benimsenmiştir. Şair ve yazarlar Türkmen milletinin içinde bulunduğu yok olma tehlikesinin farkında olup sürekli üretme çabasında olmuşlardır. Nitekim dilin varlığına en büyük kanıt yine edebiyattır.

Iraklı Türkmen şair Adnan Kasapoğlu da milletin içinde bulunduğu zor şartları bilen, sürekli üretmek zorunda olduğunun farkında olan bir şairdir. Kasapoğlu, mensup olduğu millete karşı “asimilasyon” ve “yok etme” politikalarının yürütüldüğünün farkında olup bu hassasiyetle edebî ürünler sunma çabasındadır.

Kasapoğlu, sözlü gelenekten beslenerek oluşturduğu şiirinde tema itibarıyla hem bireysel hem de toplumsal konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Dil bilinci ve millî konulara hassasiyeti nedeniyle oldukça titiz davranmış, amaç dışı herhangi bir ifade veya imaja yer vermemiştir. Serbest tarzda oluşturduğu şiirlerinin yanında halk şiiriyle beslenen ölçülü şiirleri bize bu konuda edebiyata ne kadar hâkim olduğunu göstermektedir. Her bir eserinde Irak Türkmen edebiyatının şiir anlayışına olumlu bir katkı sunan Kasapoğlu, bu edebiyat için önemli bir figür haline gelmiştir.

Çalışmada Kasapoğlu’nun şiirleri izlek ve yapı bakımından incelenirken, Türk şiirinin ondaki etkisi ortaya koyulmuştur. Kasapoğlu’nun şiirlerinde geleneksel ve modern izler görülmektedir. İzlek ve yapı bakımından şiirleri incelendiğinde bunu görmek mümkündür. Geleneksel yapıdan hiçbir zaman kopmayan Kasapoğlu’nun üzerinde modern yapının da etkisi vardır. Serbest ölçüde yazdığı şiirlerle yeniliği takip ettiğini gösterir. Toplumsal şiirlerinin yanında bireysel temalar üzerinde de duran şairin, geleneksel halk şiirden modern şiire geçişini bu çalışmada yine eserleri üzerinden göstermeye çalıştık. Epik şiirler yanında lirik şiirlere yer veren Kasapoğlu’nun, yapı itibarıyla heceden serbest ölçüye, horyattan modern şiire geçiş yaptığını söyleyebiliriz.

Kasapoğlu, Türk edebiyatını yakından takip eden bir şairidir. Onun hayranlıkla takip ettiği Türk şairleri vardır ve ilhamını onlardan alır. Kasapoğlu’nun kendisi de kimi Türk şairlerine olan hayranlığını dile getirmekten çekinmemiştir.

Kasapoğlu’nun da şiirlerinde Namık Kemal, Tevfik Fikret, Mehmet Emin Yurdakul, Ahmet Kutsi Tecer, Behçet Necatigil, Abdulrahim Karakoç, Cemal Safi gibi şairlerden etkilendiğini şiirlerinde görmek mümkündür. Zira Kasapoğlu, kendisini Türk dünyasından bağımsız görmeyen bir Türkmen şairdir. Hem geleneksel hem de modern Türk şiirine kendisini bağlı gören Kasapoğlu’nun tema, biçim ve söyleyiş bakımından adı geçen şairlerden etkilenmiş

olması tabiidir. Örneğin Namık Kemal şiirindeki “vatan”, Mehmet Emin Yurdakul’da “milli değerler”, Ahmet Kutsi Tecer’de “dostluk”, Fazıl Hüsnü Dağlarca’da “anadil sevgisi”, Behçet Necatigil ve Cemal Safi’de “aşk” temaları Kasapoğlu’nda iz bırakmıştır. Ayrıca Abdurrahim Karakoç’un halk şiiri tarzı ve Tevfik Fikret’in genç nesil kaygısı Kasapoğlu’nu etkilemiştir. Dolayısıyla Kasapoğlu için modern Türk şiiri, kurucu şairlerinden nispeten yakın dönemin şairlerine kadar geniş ve zengin bir etki alanı olmuştur.

Şairin edebî sahada verdiği eserlerle şiir geleneği içinde kendine özgü bir yer oluşturduğunu söylemek mümkündür. Sonuç itibarıyla Kasapoğlu’nun, ele aldığı konularda, kullandığı tema ve motiflerde Türk şiirinin izlerini görmek mümkündür. Türkmenler için önemli ve vazgeçilmez olan konular Kasapoğlu’nun kaleminde de görülmektedir. Ayrıca şiirlerinin kuruluşunda geleneksel etkiler dışında modern Türk şiirinin de belirleyici bir rolü olduğu görülmektedir.

Kaynakça

Kitaplar

- Akar, Metin, Deniz, Sebahat, Bilecik, Fahrünissa: Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatı, İstanbul, Yesevi Yayıncılık, 1994.
- Bayat, Fazıl Mehdi: Irak Türkmen Edebiyatı Tarihi (1958-1968), Bağdat, Umma Basımevi, 1984.
- Akyüz, Kenan: Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 2015.
- Bostancı, Mustafa: Irak'ta Monarşinin Sonu, Ankara, Berikan, 2017.
- Çetin, Nurullah: Şiir Çözümleme Yöntemi, Ankara, Akçağ, 2017.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü: Bütün Şiirleri 2, YKY, İstanbul, 2010.
- Demirci, Nefi: Musul'un Siyasi Tarihi, İstanbul, IQ Kültür Sanat, 2010.
- Dilçin, Cem: Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983.
- Dilçin, Cem: Fuzuli'nin Şiiri Üzerine İncelemeler, İstanbul, Kabalcı, 2010.
- Ercilasun, Ahmet Bican: Türk Dünyası Üzerine İncelemeler "Irak Türkleri Dil ve Edebiyatı", Ankara, Akçağ, 1993.

- Ergin, Muharrem: Türk Dil Bilgisi, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 2019.
- Ertuğrul, Ümit:
Tansel, Fevziye Abdullah
Tansel: Irak Türkleri ve Türkiye. İstanbul. Kerkük Vakfı. 2006.
Mehmet Emin Yurdakul'un Eserleri-1, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1989.
- Giddens, Anthony: Sosyoloji, Cev. Cemal Güzel, Ankara, Ayraç Yayınevi, 2006.
- Haluk, Şükrü (Ed.): Türkçe Sözlük, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.
- Haşim, Ahmet: Piyale, İstanbul, YKY, 2013.
- Hürmüzlü, Erşat: Irak Türkmenlerinin Dünya Görüşü, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2019.
- Hürmüzlü, Erşat: Irak'ta Türkmen Gerçeği, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2021.
- Hürmüzlü, Erşat: Tarih el-Nizal el-Siyasi li-Türkman el-Iraq (1923-2003) (AR), İstanbul, Kerkük Vakfı, 2020.
- Hürmüzlü, Habib: Irak'ın Hukuki Yapısı İçinde Türkmenler, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2020.
- Kabaklı, Ahmet: Türk Edebiyatı, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı, 1978.
- Karakoç, Abdurrahim: Dosta Doğru, Ankara, Kadim Yayınları, 2018.

- Kaplan, Mehmet: Şiir Tahlilleri 1, İstanbul, Dergah, 2016.
- Kasapoğlu, Adnan: Duyu, Erbil, Türkmen Basın Ajansı Yayınları, 2019.
- Kasapoğlu, Adnan: Gel, Erbil, Türkmen Kardeşlik Ocağı Yayınları, 2001.
- Kasapoğlu, Adnan: Sitem, Erbil, ITC Kültür Müd. Yay, 2005.
- Kasapoğlu, Adnan: Üçüncü Simge, Erbil, Türkmen Kardeşlik Ocağı Yayınları, 2012.
- Köprülü, Fuad: Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı, 1993.
- Korkmaz, Ramazan (Ed.): Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000, Ankara, Grafiker Yayınları, 2018.
- Necatigil, Behçet: Bütün Eserleri, YKY, İstanbul, 2013.
- Parlatır, İsmail, Çetin, Nurullah: Tevfik Fikret Bütün Şiirleri, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2001.
- Paşayev, Gazanfer: Irak Türkmen Folkloru, İstanbul, Kerkük Vakfı, 1998.
- Şakir, Muhsin Behçet: Irak'ta 20. Asır Türkmen Edebiyatı, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2008.
- Saatçi, Suphi: Tarihi Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı, İstanbul, TTT İstanbul Araştırma Merkezi, 1996.
- Saatçi, Suphi: Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri, İstanbul, Ötüken, 2017.
- Saatçi, Suphi: Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 6, Ed. Fatma Akpınar, Ankara, Kültür Bakanlığı, 1997.

- Saatçi, Suphi: Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 6, Ed. Fatma Akpınar, Ankara, Kültür Bakanlığı, 1997.
- Safi, Cemal: Vurgun, Ayrıntı Basımevi, Ankara, 2015.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul, YKY, 2010.
- Tecer, Ahmet Kutsi: Bütün Şiirleri, Ankara, T.C Kültür Bakanlığı, 2001.
- Terzibaşı, Ata: Erbil Şairleri, İstanbul, Kerkük Vakfı, 2007.
- Terzibaşı, Ata: Kerkük Horyatları ve Maniler, İstanbul, Ötüken, 1975.
- Vahidoğlu, Yaşar Qarayev: Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Cilt: 6, Ankara, Kültür Bakanlığı, 1996.
- Yağmur, Selim: Yunus Emre Divanı, İstanbul, Dergâh, 2012

Sürelî Yayınlar

- Akkoyunlu, Ziyat: “Irak Türkleri Edebiyatı”, **Türk Dünyası El Kitabı (Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü)**, No: 121, 1992, s. 586-597.
- Kasapoğlu, Adnan: “Birsın Ey Gün”, **Kardeşlik (El-İha’)**, No: 9, 1969, s. 44.

Saatçi Suphi:

“İrak Çağdaş Türkmen Edebiyatı'nın Örnekleri”, **Türk Dili Dergisi**, No: 615, 2003, s. 249-264.

Zülfikar, Hamza:

“Çağdaş Irak Türkmen Şiiri ve Şairleri”, **Türk Dili Dergisi**, No: 531, 1996, s. 727-773.

